Digitized by Google

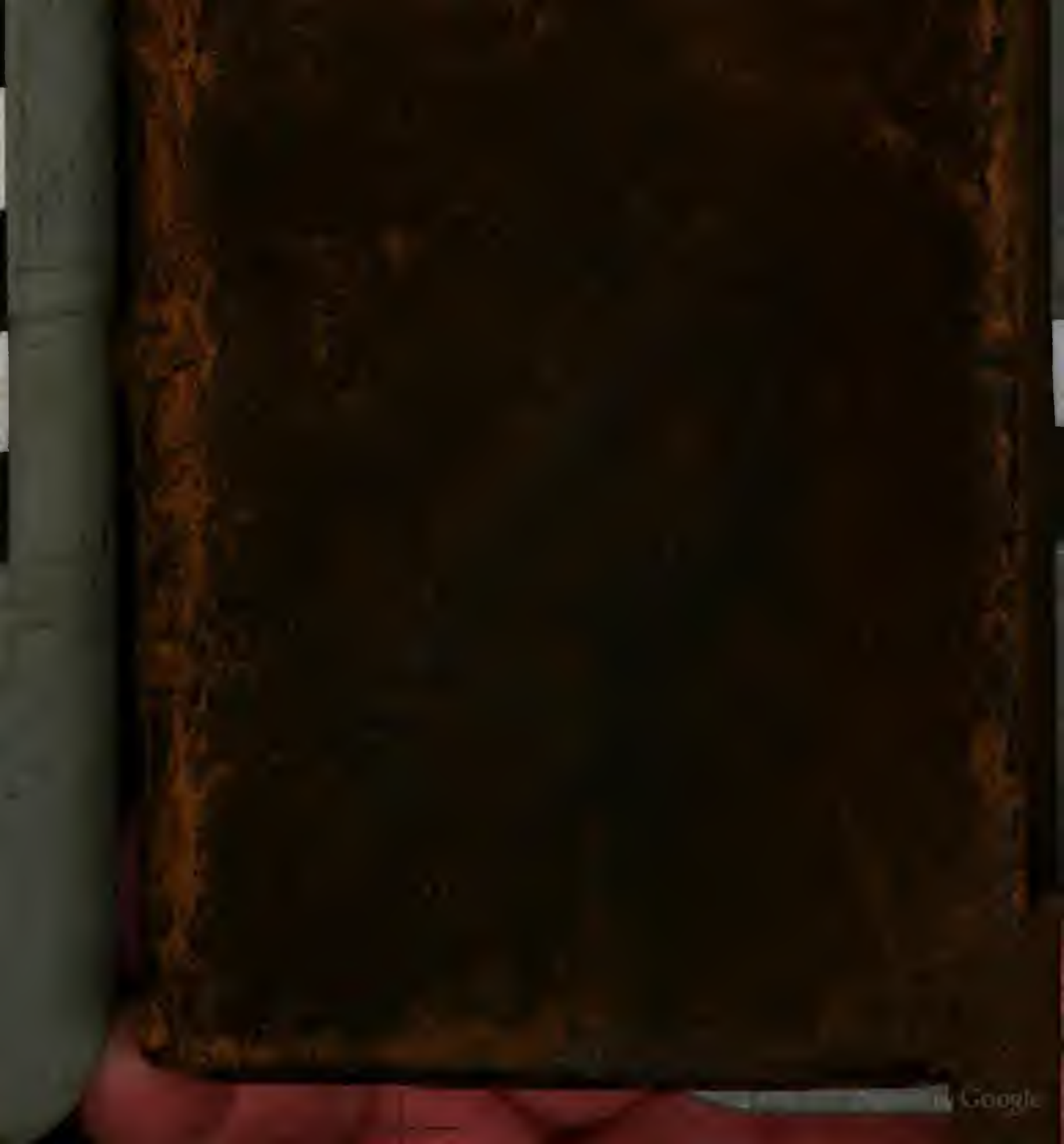

Cl. 1741

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK GENT

QUINTI HORATII FLACCI OPERA

Denuo emendata.

ROTOMAGI,
Typis RICHARDI LALLEMANT,
propè Collegium Societ. JESU.

M. DC. LXXX.

VITA
Q. HORATII
FLACCI

E vetusto codice Bland. descripta.

QUINTUS HORATIUS Flaccus Venusinus, patre, ut ipse quidem tradit, libertino & exactionum coactore, ut vero creditum est, salsamentario, cum illi quidam exprobrasset, in altercatione, Quoties ego vidi patrem tuum brachio se emungentem? Bello Philippensi excitus à M. Bruto Imperatore, tribunus militum meruit: victisque partibus, venia impetrata, scriptum Quæstorium comparavit. Ac primo Mæcenati, mox Augusto in gratiam insinuatus, non mediocrem in amborum amicitia locum tenuit. Mæcenas quantopere eum dilexit, satis demonstratur illo Epigrammate.

Ni te visceribus meis, Horati.
Plus jam diligo, tu tuum sodalem
Mimo me videas strigosiorem,

Sed multo magis extremis judiciis tali ad Augustum elogio.

Horati Flacci, ut mei, esto memor.

Augustus epistolarum quoque ei officium obtulit, ut hoc ad Mæcenatem scripto significat: Ante ipse sufficiebam scribendis epistolis amicorum, nunc occupatissimus & infirmus, Horatium nostrum te cupio adducere. Veniet igitur ab ista parasitica mensa ad hanc regiam, & nos in epistolis scribendis adjuvabit. Ac ne recusanti quidem aut succensuit quicquam, aut amicitiam suam suggerere desiit. Extant epistolæ, è quibus argumenti gratia, pauca subjeci. Sume tibi aliquid juris apud me, tanquam si convictor mihi fueris: recte enim & non temere feceris, quoniam id usus mihi tecum esse voluit, si per valetudinem tuam fieri posset. *Et rursus*: Tui qualem habeo memoriam poteris ex Septimio quoque nostro audire nam incidit ut illo coram fieret à me tui mentio. Neq; enim si tu superbus amicitiam nostram spreveristi, ideo nos quoque ἀνθυπερφρονῶμεν Præterea sæpe eum inter alios locos, purissimum penem, & homuncionem lepidissimum appellat, unaque & altera liberalitate locupletavit. Scripta quidem ejus usque adeo propagavit, mansuraque perpetuo existimavit, ut non modo sæculare carmen componendum injunxerit, sed & Vindelicam victoriam Tiberii Drusique privignorum suorum, cumque coëgerit propter hoc, tribus Carminum libris ex longo intervallo quartum addere. Post Sermones vero lectos quosdam, nullam sui mentionem habitam ita sit questus: Irasci me tibi

scito, quod non in plerisque ejusmodi scriptis mecum potissimum loquaris. An vereris ne apud posteros infame tibi sit, quod videaris familiaris nobis esse? Expressitque Eclogam, cujus initium est.

Cum tot sustineas & tanta negotia solus,
Res Italas armis tueris, moribus ornes.
Legibus emendes in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora Cæsar.

Habitu corporis brevis fuit atque obesus; qualis & à semetipso in Satyris describitur, & ab Augusto hac epistola: Pertulit ad me Dionysius libellum tuum, quem ego (ne accusem brevitatem) quantuluscunque est, boni consulo. Vereri autem mihi videris ne majores libelli tui sint quam ipse es: sed tibi statura deest, corpusculum non deest. Itaque licebit in sextariolo scribas, cum circuitus voluminis tui sit ὀγκωδέστατος, sicut est ventriculi tui. Ad res Venereas intemperantior traditur. Nam speculato cubiculo scorta dicitur habuisse disposita, ut quocunque respexisset, ibi ei imago coitus referretur. Vixit plurimum in secessu ruris sui Sabini aut Tiburtini: domusque ejus ostenditur circa Tuiburni lucúlum. Venerunt in manus meas, & elegi sub ejus titulo, & epistola prosa oratione, quasi commendantis se Mæcenati, sed utraque falsa puto. Nam elegi vulgares, epistola obscura: quo vitio minime tenebatur. Natus est VI. Id Decembris, L. Cotta & L. Torquato Consulibus Decessit V. Kal. Decemb. C. Mario Censorino & C. Asinio Gallo Coss. post nonum & quinquagesimum annum, hærede Augusto palam

nuncupato, cum urgente vi valetudinis non sufficeret ad obsignandas testamenti tabulas. Humatus & conditus est extremis Exquiliis juxta Mæcenatis tumulum.

Ejusdem vita sic in eodem codice descripta.

QUintus Horatius Flaccus libertino patre natus in Apulia, cum parente in Sabinos commigravit, quem cum pater puerum Romam misisset in ludum litterarium, parcissimis cruditus impensis, angustias patris vicit ingenio, coluitque adolescens Brutum, sub quo tribunus militum civili bello militavit: captusque à Cæsare post multum tempus, beneficio Mæcenatis non solùm servatus, sed etiam in amicitiam receptus est, quapropter Mæcenati & Augusto in omnibus scriptis suis venerabiliter assurgit, Scripsit autem Carminum lib. IV. Epodon I. Carmen Sæculare. Sermonum lib. II. Epistolarum II. De arte poëtica I. Commentari sunt in illum. Porphyrion, Modestus, Helenius, Acron. Omnium autem optime Acron.

TESTIMONIA DE SCRIPTIS Horatii.

M. Fabius Quintilianus, de Lyricis Horatii.

AT Lyricorum idem Horatius fere solus legi dignus. Nam & insurgit aliquando, & plenus est jucunditatis, & gratiæ, variis figuris & verbis felicissime audax.

De iisdem Patronius.

PRæterea curandũ est, ne sententiæ eminẽat extra corpus orationis expressæ, sed intextove stibus

colore niteant. Homerus testis, & Lyrici, Romanusque Virgilius, & Horatii curiosa felicitas.

De Satyris Quintilianus.

SATYRA quidem tota nostra est, in qua primus insignem laudem adeptus est Lucilius: qui quosdam ita deditos sibi adhuc habet amatores, ut eũ non ejusdem modo operis autoribus, sed omnibus poëtis præferre non dubitant. Ego quantum ab illis, tantum ab Horatio dissentio, qui Lucilium fluere lutulentum, & esse aliquid quod tollere possis, putat. Multo est tersior ac purus magis Horatius, & ad notandos hominum mores præcipuus.

De iisdem, autor libri De causis corruptæ eloquentiæ.

SEd vobis utique versantur ante oculos, qui Lucilliũ pro Horatio, & Lucretiũ pro Virgilio legunt.

Idem, De oratore:

FIxigitur enim jam ab oratore etiam poëticus dicor: non Attii aut Pacuvii veterno inquinatus, sed ex Horatii, Virgilii & Lucani sacrario prolatus.

Q. HORATII FLACCI CARMINUM LIBER I.

AD MÆCENATEM. ODE I.

Alios aliis rebus duci: se Lyricorum versuum studio teneri.

ÆCENAS atavis edite regibus,
O & præsidium, & dulce decus meum:
Sunt quos curriculo pulverem Olympicum
Collegisse juvat: metaque fervidis
Evitata rotis, palmaque nobilis
Terrarum dominos evehit ad Deos.
Hunc, si mobilium turba Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus
Illum, si proprio condidit horreo
Quicquid de Libycis verritur areis,
Gaudentem patrios findere sarculo
Agros: Attalicis conditionibus
Nunquam dimoveas, ut trabe Cypria
Myrtoum pavidus nauta secet mare.

Luctantem Icariis fluctibus Africum
Mercator metuens, otium & oppidi
Laudat rura sui: mox reficit rateis
Quassas, indocilis pauperiem pati.
Est qui nec veteris pocula Massici,
Nec partem solido demere de die
Spernit, nunc viridi membra sub arbuto
Stratus, nunc ad aquæ lene caput sacræ.
Multos castra juvant, & lituo tubæ
Permistus sonitus, bellaque matribus
Detestata. Manet sub Jove frigido
Venator, teneræ conjugis immemor,
Seu visa est catulis cerva fidelibus,
Seu rupit teretes Marsus aper plagas.
Me doctarum hederæ præmia frontium
Diis miscent superis: me gelidum nemus,
Nympharumque leves cum Satyris chori
Secernunt populo, si neque tibias
Euterpe cohibet, nec Polyhymnia
Lesboum refugit tendere barbiton.
Quod si me Lyricis vatibus inseres,
Sublimi feriam sidera vertice.

AD AUGUSTUM CÆSAREM

ODE II.

Deos omnes iratos esse Romanis, ob Cæsaris cædem unam imperii spem in Augusto constitutam.

Jam satis terris nivis, atque diræ
Grandinis misit pater, & rubente

Dextera sacras jaculatus arceis,
Terruit urbem:
Terruit genteis, grave ne rediret
Sæculum Pyrrhæ nova monstra questæ,
Omne cum Proteus pecus egit altos
Visere monteis.
Piscium & summa genus hæsit ulmo,
Nota quæ sedes fuerat columbis:
Et superjecto pavidæ natarunt
Æquore damæ.
Vidimus flavum Tiberim retortis
Littore Etrusco violenter undis,
Ire dejectum monumenta regis,
Templaque Vestæ:
Iliæ dum se nimium querenti
Jactat ultorem, vagus & sinistra
Labitur ripa, Jove non probante,
Uxorius amnis.
Audiet civeis acuisse ferrum,
Quo graves Persæ melius perirent:
Audiet pugnas, vitio parentum
Rara juventus.
Quem vocet divum populus, ruentis
Imperi rebus? prece qua fatigent
Virgines sanctæ minus audientem
Carmina Vestam?
Cui dabit parteis scelus expiandi
Jupiter? tandem venias, precamur,
Nube cadenteis humeros amictus
Augur Apollo;
Sive tu mavis, Erycina ridens,
Quam Jocus circumvolat, & Cupido:

Sive neglectum genus & nepotes
Respicis autor,
Heu nimis longo satiate ludo:
Quem juvat clamor, galeæque leves,
Acer & Mauri peditis cruentum
Vultus in hostem,
Sive mutata juvenem figura,
Ales in terris imitaris, almæ
Filius Majæ; patiens vocari
Cæsaris ultor:
Serus in cœlum redeas, diuque
Lætus interfis populo Quirini:
Neve te nostris vitiis iniquum
Ocyor aura
Tollat, hic magnos potius triumphos,
Hic ames dici pater, atque princeps:
Neu sinas Medos equitare inultos
Te duce Cæsar.

IN VIRGILIUM ATENAS PROFICISCENTEM. ODE III.

Secundam ei navigationem precatur: deinde occasionem nactus, hominum audaciam detestatur.

Sic te diva potens Cypri,
Sic fratres Helenæ, lucida sidera,
Ventorumque regat pater,
Obstrictis aliis, præter Japiga,
Navis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium, finibus Atticis
Reddas incolumem, præcor,

Et ſerves animæ dimidium meæ.
Illi robur, & æs triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commiſit pelago ratem
Primus, nec timuit præcipitem Africum
Decertantem Aquilonibus,
Nec triſteis Hyadas, nec rabiem Noti:
Quo non arbiter Adriæ
Major, tollere ſeu ponere vult freta.
Quem mortis timuit gradum,
Qui ſiccis oculis monſtra natantia,
Qui vidit mare turgidum, &
Infameis Scopulos Acroceraunia?
Nequicquam Deus abſcidit
Prudens Oceano diſſociabili
Terras, ſi tamen impiæ
Non tangenda rates tranſiliunt vada.
Audax omnia perpeti
Gens humana ruit per vetitum nefas.
Audax Japeti genus
Ignem fraude mala gentibus intulit:
Poſt ignem ætherea domo
Subductum, macies & nova febrium
Terris incubuit cohors:
Semotique prius tarda neceſſitas
Lethi corripuit gradum.
Expertus vacuum Dædalus aëra
Pennis non homini datis.
Perrupit Acheronta Herculeus labor.
Nil mortalibus arduum eſt.
Cœlum ipſum petimus ſtultitia: neque
Per nostrum patimur ſcelus.

Iracunda Jovem ponere fulmina.

AD L. SEXTIUM CONSULAREM. ODE IV.

Adventu veris, & communi moriendi conditione propoſita, hortatur ad voluptates.

SOlvitur acris hyems grata vice veris, & Favoni:
Trahuntque ſiccas machinæ carinas.
Ac neque jam ſtabulis gaudet pecus, aut arator igni:
Nec prata canis albicant pruinis.
Jam Cytherea choros ducit Venus, imminente Luna:
Junctæque Nymphis Gratiæ decentes
Alterno terram quatiunt pede, dum graveis Cyclopum
Vulcanus ardens urit officinas.
Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto.
Aut flore, terræ quem ferunt ſolutæ.
Nunc & in umbroſis Fauno decet immolare lucis.
Seu poſcat agnam, ſive malit hædum.
Pallida mors æquo pulſat pede pauperum tabernas
Regumque turreis, ô beate Sexti,
Vitæ ſumma brevis ſpem nos vetat inchoare longam.
Jam te premet nox, fabulæque manes,
Et domus exilis Plutonia, quo ſimul mearis,
Nec regna vini ſortiere talis,

Nec tenerum Lycidam mirabere, quo calet juventus.
Nunc omnis, & mox virgines tepebunt.

AD PYRRHAM.
ODE V.

Miseros esse qui illius amore teneantur: se ex eo, tanquam de naufragio, enatasse.

Quis multa gracilis te puer in rosa
Perfusus liquidis urget odoribus
Grato, Pyrrha, sub antro?
Cui flavam religas comam
Simplex munditie? heu quoties fidem
Muta tosque deos flebit, & aspera
Nigris æquora ventis
Emirabitur insolens,
Qui nunc te fruitur credulus aurea:
Qui semper vacuam, semper amabilem
Sperat, nescius auræ
Fallacis: miseri quibus
Intentata nites, me tabula sacer
Votiva paries indicat uvida
Suspendice potenti
Vestimenta maris Deo.

AD VISPANIUM AGRIPPAM.
ODE VI.

Bella ab eo gesta à Vario cantatum iri: se conviviis tantum, & amoribus describendis aptum esse.

Si Ciberis Vario fortis, & hostium
Victor, Mæonii carminis alite,
Quam rem cunque ferox navibus, aut equis
Miles te duce gesserit.
Nos, Agryppa, neque hæc dicere, nec gravem
Pelei de stomachum cedere nescii,
Nec cursus duplicis per mare Ulyssei,
Nec sævam Pelopis domum
Conamur, tenues grandia: dum pudor,
Imbellisque lyræ musa potens vetat
Laudes egregii Cæsaris & tuas
Culpa deterere ingenî.
Quis Martem tunica tectum adamantina
Digne scripserit? aut pulvere Troico
Nigrum Merionem? aut ope Palladis
Tydidem superis parem?
Nos convivia, nos prælia virginum,
Sectis in juvenes unguibus acrium
Cantamus vacui; sive quid urimur,
Non præter solitum leves.

AD MUNATIUM PLANCUM CONSULAREM. ODE VII.

Alias aliis, sibi Tiburtinam regionem placere. Cohortatio ad voluptates.

Laudabunt alii claram Rhodon, aut Mitylenē,
aut Ephesum, bimarisve Corinthi
Mœnia: vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos
Insigneis, aut Thessala Tempe.
Sunt quibus unum opus est, intactæ Palladis urbem

Carmine perpetuo celebrare, &
Undique decerptam fronti præponere olivam:
Plurimus in Junonis honorem
Aptum dicit equis Argos, ditesque Mycenas,
Me nec tam patiens Lacedæmon,
Nec tam Lariſſæ percuſſit campus opimæ,
Quam domus Albuneæ reſonantis,
Et præceps Anio, & Tiburni lacus & uda
Mobilibus pomaria rivis.
Albus ut obſcuro deterget nubila cœlo
Sæpe Notus, neque parturit imbreis
Perpetuos: ſic tu ſapiens finire memento
Triſtitiam, vitæque labores
Molli, Plance, mero; ſeu te fulgentia ſignis
Caſtra tenent, ſeu denſa tenebit
Tiburis umbra tui. Teucer Salamina, patremque
Cum fugeret, tamen uda Lyæo
Tempora populea fertur vinxiſſe corona,
Sic triſtes affatus amicos:
Quo nos cunque feret melior fortuna parente,
Ibimus, ô ſocij, comiteſque.
Nil deſperandum Teucro duce, & auſpice Teucro:
Certus enim promiſit Apollo
Ambiguam tellure nova Salamina futuram,
O fortes pejoraque paſſi
Mecum ſæpe viri, nunc vino pellite curas,
Cras ingens iterabimus æquor.

AD

AD LYDIAM.
ODE VIII.

Obscure juvenem quendam, quem Sybarin vocat, ut amore peráitum, & voluptatibus colliique factum, notat.

LYdia dic, per omneis
Te deos oro, Sybarin cur properes amando
Perdere? cur apricum
Oderit campum patiens pulveris atque solis?
Cur neque militaris
Inter æqualeis equitet, Gallica nec lupatis
Temperet ora frænis.
Cur timet flavum Tiberim tangere? cur olivam
Sanguine viperino
Caucius vitat? neque jam livida gestat armis
Brachia, sæpe disco,
Sæpe trans finem jaculo nobilis expedito?
Quid latet, ut marinæ
Filium dicunt Thetidis sub lacrymosa Troiæ
Funera, nevirilis
Cultus in cædem, & Lycias proriperet catervase

AD THALIARCHUM.
ODE IX.

Hyems indulgendum voluptati.

VIdes ut alta stet nive candidum
Soracte; nec jam sustineant onus

Silvæ laborantes ; geluque
Flumina conſtiterint acuto.
Diſſolve frigus, ligna ſuper foco
Large reponens : atque benignius
Deprome quadrimum Sabina
O Thaliarche merum diota.
Permitte divis cætera : qui ſimul
Stravere ventos æquore ſervido
Deprælianteis, nec cupreſſi
Nec veteres agitantur orni.
Quid ſit futurum cras, fuge quærere : &
Quem fors dierum cunque dabit, lucro
Appone : nec dulceis amores
Sperne puer, neque tu choreas :
Donec virenti canities abeſt
Moroſa, nunc & campus, & areæ,
Leneſque ſub noctem ſuſurri
Compoſita repetantur hora :
Nunc & latentis proditor intimo
Gratus puellæ riſus ab angulo,
Pignuſque direptum lacertis,
Aut digito male pertinaci.

IN MERCURIUM.
ODE X.

MErcuri facunde, nepos Atlantis,
Qui feros cultus hominum recentum
Voce formaſti catus, & decoræ
More palæſtræ :
Te canam, magni Jovis & deorum
Nuntium, curvæque lyræ parentem;

Callidum, quicquid placuit, jocoso
Condere furto.
Te, boves olim nisi reddidisses
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharetra
Risit Apollo.
Quin & Atridas duce te superbos
Ilio dives Priamus relicto,
Thessalosque ignes, & iniqua Trojæ
Castra fefellit.
Tu pias lætis animas reponis
Sedibus: virgaque levem coerces
Aurea turbam, superis deorum
Gratus, & imis.

AD LEUCONOEN.
ODE XI.

Indulgendum voluptati, omissa futurorum cura.

TU ne quæsieris scire, (nefas) quem mihi, quem tibi
Finem Dii dederint, Leuconoë: nec Babylonios
Tentaris numeros, ut melius, quicquid erit pati
(Seu plureis hyemes, seu tribuit Jupiter ultimam:
Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum) sapias, vina liques: & spatio brevi
Spem longam reseces dum loquimur, fugerit invida
Ætas, carpe diem: quam minimum credula postero.

AD AUGUSTUM.
ODE XII.

Diis, heroibus, virisque aliquot claris laudatis, postremo commendat Augustum.

Quem virum, aut heroa lyra vel acri
Tibia, sumes celebrare Clio?
Quem Deum? cujus recinet jocosa
Nomen imago,
Aut in umbrosis Heliconis oris,
Aut super Pindo: gelidove in Hæmo?
Unde vocalem temere insecutæ
Orphea sylvæ,
Arte materna rapidos morantem
Fluminum lapsus, celereisque ventos,
Blandum & auritas fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid prius dicam solitis parentum
Laudibus? qui res hominum ac deorum,
Qui mare & terras, variisque mundum
Temperat horis?
Unde nil majus generatur ipso:
Nec viget quicquam simile, aut secundum:
Proximos illi tamen occupavit
Pallas honores.
Prœliis audax neque te silebo
Liber, & sævis inimica virgo
Belluis: nec te metuende certa
Phœbe sagitta.
Dicam & Alciden, puerosque Ledæ,
Hunc equis, illum superare pugnis

Nobilem : quorum simul alba nautis
Stella refulsit.
Defluit saxis agitatus humor :
Concidunt venti, fugiuntque nubes :
Et minax (quod sic Dii voluere) ponto
Unda recumbit.
Romulum post hos prius, an quietum
Pompili regnum memorem, an superbos
Tarquini fasceis, dubito, an Catonis
Nobile lethum.
Regulum, & Scauros, animæque magnæ
Prodigum Paulum superante Pœno ;
Gratus insigni referam camœna,
Fabriciumque :
Hunc, & incomptis Curium capillis
Utilem bello tulit, & Camillum
Sæva paupertas, & avitus apto
Cum lare fundus.
Crescit occulto velut arbor ævo
Fama Marcelli : micat inter omneis
Julium sidus, velut inter ignes
Luna minores.
Gentis humanæ pater atque custos,
Orte Saturno, tibi cura magni
Cæsaris fatis data ; tu secundo
Cæsare regnes.
Ille seu Parthos Latio imminentes
Egerit justo domitos triumpho,
Sive subjectos Orientis oris
Seras & Indos ;
Te minor latum reget æquus orbem :
Tu gravi curru quaties Olympum,

Tu parum castis inimica mittes
Fulmina lucis.

AD LYDIAM.
ODE XIII.

Dolet sibi Telephum anteponi.

CUm tu Lydia Telephi
Cervicem roseam, & cerea Telephi
Laudas brachia; væ, meum
Fervens difficili bile tumet jecur.
Tunc nec mens mihi, nec color
Certa sede manet, humor & in genas
Furtim labitur, arguens
Quam lentis penitus macerer ignibus.
Uror, seu tibi candidos
Turparunt humeros immodicæ mero
Rixæ: sive puer furens
Impressit memorem dente labris notam.
Non, si me satis audias,
Speres perpetuum, dulcia barbare
Lædentem oscula, quæ Venus
Quinta parte sui nectaris imbuit.
Felices ter, & amplius,
Quos irrupta tenet copula, nec malis
Divulsus querimoniis,
Suprema citius solvet amor die.

IN BRUTUM BELLUM CIVILE REPARANTEM. ODE. XIV.

O Navis, referunt in mare te novi
Fluctus, ô quid agis? fortiter occupa
Portum: nonne vides ut
Nudum remigio latus,
Et malus celeri saucius Africo,
Antennæque gemunt? ac sine funibus
Vix durare carinæ
Possint imperiosius
Æquor? non tibi sunt integra lintea,
Non Dii, quos iterum pressa voces malo;
Quamvis Pontica pinus,
Silvæ filia nobilis
Jactes & genus & nomen inutile.
Nil pictis timidus navita puppibus
Fidit. tu, nisi ventis
Debes ludibrium, cave.
Nuper sollicitum quæ mihi tædium,
Nunc desiderium, curaque non levis,
Interfusa nitentes
Vites æquora Cycladas.

NEREI VATICINIUM DE RUINA TROIÆ. ODE XV.

PAstor cum traheret per freta navibus
Idæis Helenam perfidus hospitam,
Ingrato celeres obruit otio
Ventos, ut caneret fera

Nereus fata, Mala ducis avi domum,
Quam multo repetet Græcia milite,
Conjurata tuas rumpere nuptias,
Et regnum Priami vetus.
Eheu quantus equis, quantus adest viris
Sudor! quanta moves funera Dardanæ
Genti, jam galeam Pallas, & ægida
Curruſque, & rabiem parat.
Nequicquam, Veneris præſidio ferox,
Pectes cæſariem: grataque fœminis
Imbelli cithara carmina divides.
Nequicquam thalamo graveis
Haſtas, & calami ſpicula Cnoſſij
Virabis, ſtrepitumque, & celerem ſequi
Ajacem: tamen, heu, ſerus adulteros
Crineis pulvere collines.
Non Laertiaden, exitium tuæ
Gentis, non Pylium Neſtora reſpicis?
Urgent impavidi te Salaminius
Teucer, te Sthenelus ſciens
Pugnæ: ſive opus eſt imperitare equis,
Non auriga piger. Merionem quoque
Noſces. ecce furit te reperire atrox
Tydides melior patre:
Quem tu cervus uti vallis in altera
Viſum parte lupum graminis immemor,
Sublimi fugies mollis anhelitu,
Non hoc pollicitus tuæ.
Iracunda diem proferet Ilio,
Matronique Phrygum claſſis Achilei,
Poſt certas hyemes uret Achaicus
Ignis Iliacas domos.

PALI

PALINODIA.
ODE XVI.

Veniam petit à puella, quam jambis læserat.

O Matre pulchra filia pulchrior,
Quem criminosis cunque voles modum
Pones jambis; sive flamma,
Sive mari libet Adriano.
Non Dindymene, non adytis quatit
Mentem sacerdotum incola Pythius,
Non Liber æque: non acuta
Sic geminant Corybantes æra,
Tristes ut iræ: quas neque Noricus
Deterret ensis, nec mare naufragum,
Nec sævus ignis, nec tremendo
Juppiter ipse ruens tumultu.
Fertur Prometheus addere principi
Limo coactus particulam undique
Desectam, & insani leonis
Vim stomacho apposuisse nostro.
Iræ Thyesten exitio gravi
Stravere: & altis urbibus ultimæ
Stetere causæ, cur perirent
Funditus, imprimeretque muris
Hostile aratrum exercitus insolens.
Compesce mentem, me quoque pectoris,
Tentavit in dulci juventa
Fervor, & in celeres jambos
Misit furentem, nunc ego mitibus
Mutare quæro tristia, dum mihi

Fias recantatis amica
Opprobriis, animumque reddas.

AD TYNDARIDEM. ODE XVII.

Invitat eam in Lucretilem.

VElox amœnum sæpe Lucretilem
Mutat Lycæo Faunus: & igneam
Defendit æstatem capellis
Usque meis, pluviosque ventos.
Impune tutum per nemus arbutos
Quærunt latentes, & thyma deviæ
Olentis uxores mariti:
Nec viridis metuunt colubros.
Nec Martialis hædilia lupos:
Utcumque dulci Tyndari fistula
Valles, & Usticæ cubantis
Levia personuere saxa.
Dii me tuentur: Diis pietas mea
Et Musa cordi est, hinc tibi copia
Manabit ad plenum benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic in reducta valle caniculæ
Vitabis æstus: & fide Teia
Dices laborantes in uno
Penelopen, vitreamque Circen.
Hic innocentis pocula Lesbii
Duces sub umbra: nec Semelejus
Cum Marte confundet Thyoneus
Prælia: nec metues protervum

Suspecta Cyrum, ne male dispari
Incontinentes injiciat manus:
Et scindat hærentem coronam
Crinibus, immeritamque vestem.

AD QUINTILIUM VARUM. ODE XVIII.

Vini potu moderato exhilarari animum: immoderato rixas excitari.

NUllam, Vare, sacra vite prius severis arborem
Circa mite solum Tiburis, & mœnia Catili,
Siccis omnia nam dura Deus proposuit: neque
Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.
Quis post vina gravem militiam, aut pauperiem crepat,
Quis non te potius, Bacche pater, teque decens Venus?
At ne quis modici transiliat munera Liberi,
Centaureæ monet cum Lapithis rixa super mero
Debellata: monet Sithoniis non levis Evius:
Cum fas atque nefas exiguo fine libidinum
Discernunt avidi: non ego te candide Bassareu
Invitum quatiam: nec variis obsita frondibus
Sub divum rapiam. sæva tene cum Berecynthio.
Cornu tympana, quæ subsequitur cæcus amor sui,
Et tollens vacuum plus nimio gloria verticem
Arcanique fides prodiga, perlucidior vitro.

DE GLYCERA.
ODE XIX.

Se illius amore uri.

MAter sæva Cupidinum,
Thebanæque jubet me Semeles puer.
Et lasciva licentia
Finitis animum reddere amoribus.
Urit me Glyceræ nitor
Splendentis Pario marmore purius:
Urit grata protervitas,
Et vultu nimium lubricus aspici.
In me tota ruens Venus
Cyprum deseruit: nec patitur Scythas,
Et versis animosum equis
Parthum dicere, nec quæ nihil attinent,
Hic vivum mihi cespitem, hic
Verbenas pueri ponite, thuraque
Bimi cum patera meri.
Mactata veniet lenior hostia:

AD MÆCENATEM.
ODE XX.

Invitat eum ad convivium minime sumptuosum.

VIle potabis modicis Sabinum
Cantharis, Græca quod ego ipse testa
Conditum levi, datus in theatro
Cum tibi plausus.
Care Mæcenas, eques: ut paterni

Fluminis ripæ, simul & jocosa
Redderet laudes tibi Vaticani
Montis imago.
Cæcubum, & prælo domitam Caleno
Tu bibes uvam mea nec Falernæ
Temperant vites: neque Formiani
Pocula colles.

IN DIANAM ET APOLLINEM. ODE XXI.

Craulare Carmen.

Dianam teneræ dicite virgines,
Intonsum pueri dicite Cynthium,
Latonamque supremo
Dilectam penitus Jovi.
Vos lætam fluviis, & nemorum coma.
Quæcunque aut gelido prominet Algido,
Nigris aut Erymanthi
Sylvis, aut viridis Cragi:
Vos Tempe totidem tollite laudibus.
Natalemque, mares, Delon Apollinis,
Insignemque pharetra
Fraternaque humerum lyra.
Hic bellum lacrymosum, hic miseram famem,
Pestemque à populo, & principe Cæsare, in
Persas atque Britannos
Vestra motus aget prece.

AD ARISTIUM
ODE XXII.

Vitæ integritatem & innocentiam ubique esse tutam.

INteger vitæ scelerisque purus,
Non eget Mauri jaculis neque arcu
Nec venenatis gravida sagittis,
Fusce, pharetra:
Sive per Syrteis iter æstuosas,
Sive facturus per inhospitalem
Caucasum, vel quæ loca fabulosus
Lambit Hydaspes.
Namque me silva lupus in Sabina,
Dum meam canto Lalagen, & ultra
Terminum curis vagor expeditus,
Fugit inermem,
Quale portentum neque militaris
Daunia in latis alit esculetis,
Nec Jubæ tellus generat, leonum
Arida nutrix.
Pone me pigris ubi nulla campis
Arbor æstiva recreatur aura,
Quod latus mundi nebulæ, malusque
Juppiter urget:
Pone sub curru nimium propinqui
Solis, in terra domibus negata,
Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

AD CHLOEN.
ODE XXIII.

Non esse jam quod virilis complexus extimescat, ætate matura.

VItas hinnuleo me similis Chloë,
Quærenti pavidam montibus aviis
Matrem non sine vano
Aurarum, & silvæ metu.
Nam seu mobilibus veris inhorruit
Adventus foliis, seu virides rubum
Dimovere laceriæ:
Et corde, & genibus tremit.
Atqui non ego te, tigris ut aspera,
Getulusve leo, frangere persequor.
Tandem desine matrem,
Tempestiva sequi viro.

AD VIRGILIUM.
ODE XXIV.

Deplet Quintilii Vari mortem.

QUis desiderio sit pudor, aut modus
Tam cari capitis? præcipe lugubres
Cantus Melpomene, cui liquidam pater
Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quintilium perpetuus sopor
Urget? cui pudor, & justitiæ soror
Incorrupta fides, nudaque veritas,
Quando ullum inveniet parem?
Multis ille bonis flebilis occidit:
Nulli flebilior, quam tibi, Virgili,

Tu fruſtra pius, heu, non ita creditum
Poſcis Quintilium deos.
Quid ſi Threicio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem,
Non vanæ redeat ſanguis imagini,
Quam virga ſemel horrida
Non lenis precibus fata recludere
Nigro compulerit Mercurius gregi.
Durum, ſed levius fit patientia,
Quicquid corrigere eſt nefas.

AD LYDIAM.
ODE XXV.

Inſultat ei, quod jam vetula, viciſſim à juvenibus contemnatur.

TArcius junctas quatiunt feneſtras
Ictibus crebris juvenes protervi:
Nec tibi ſomnos adimunt: amatque
Janua limen.
Quæ prius multum facileis movebat
Cardines: audis minus & minus jam;
Me tuo longas Pereunte noctes
Lydia dormis?
Invicem mœchos anus arroganteis
Flebis in ſolo levis angiportu,
Thracio bacchante magis ſub inter-
lunia vento
Cum tibi flagrans amor, & libido,
Quæ ſolet matres furiare equorum,
Sæviet circa jecur ulceroſum;
Non ſine queſtu,

Læta quod pubes hedera virenti
Gaudeat, pulla magis atque myrto:
Aridas frondeis hyemis sodali
Dedicet Hebro.

DE ÆLIO LAMIA. ODE XXVI.

Se soluto animo velle Lamiam laudare.

Musis amicus, tristitiam & metus
Tradam protervis in mare Creticum
Portare ventis: quis sub Arcto
Rex gelidæ metuatur oræ,
Quid Tiridatem terreat unicè
Securus, ô quæ fontibus integris
Gaudes, apricos necte flores,
Necte meo Lamiæ coronam
Pimplea dulcis. nil sine te mei
Prosunt honores. hunc fidibus novis,
Hunc Lesbio sacrare plectro,
Teque tuasque decet sorores.

AD SODALES. ODE XXVII.

Ad sodales, invitatus ut bibat, id se ea lege facturum si frater Megilli nomen amicæ suæ proferat, vel sibi in aurem dicat.

Natis in usum lætitiæ scyphis
Pugnare, Thracum est: tollite barbarum
Morem, verecundumque Bacchum

Sanguineis prohibere rixis.
Vino & lucernis Medus acinaces
Immane quantum discrepat? impium
Lenite clamorem odales,
Et cubito remanete presso.
Vultis severi me quoque sumere
Partem Falerni? dicat Opuntiæ
Frater Megillæ, quo beatus
Vulnere, qua pereat sagitta
Cessat voluntas? non alia bibam
Mercede, qua te cunque domat Venus,
Non erubescendis adurit
Ignibus, ingenuoque semper
Amore peccas: quicquid habes, age,
Depone tutis auribus. ah miser,
Quanta laboras in Charybdi!
Digne puer meliore flamma.
Quæ saga, quis te solvere Thessalis
Magnus venenis, quis poterit deus?
Vix illigatum te triformi
Pegasus expediet Chimeræ.

IN ARCHYTAM.
ODE XXVIII.

Inducitur Archytas nautæ cuidam respondens omnibus esse moriendum, oratque ne se insepultum jacere patiatur.

TE maris & terræ, numeroque carentis arenæ
Mensorem, cohibent, Archyta,
Pulveris exigui prope littus parva Matinum
Munera: nec quicquam tibi prodest

Aëtias tentasse domos : animoque rotundum
Percurrisse polum morituro.
Occidit & Pelopis genitor, conviva deorum,
Tithonusque remotus in auras :
Et Jovis arcanis Minos admissus : habentque
Tartara Penthoiden iterum Orco
Demissum : quamvis clypeo, Trojana refixo
Tempora testatus, nihil ultra
Nervos atque cutem morti concesserat atræ ;
Judice te, non sordidus auctor
Naturæ verique. Sed omneis una manet nox,
Et calcanda semel via lethi.
Dant alios Furiæ torvo spectacula Marti :
Exitio est avidis mare nautis.
Mista senum ac juvenum densantur funera, nullum
Sæva caput Proserpina fugit.
Me quoque devexi rapidus comes Orionis
Illyricis Notus obruit undis.
At tu nauta vagæ ne parce malignus arenæ
Ossibus & capiti inhumato
Particulam dare : sic, quodcunque minabitur Eurus
Fluctibus Hesperiis, Venusinæ
Plectantur silvæ te sospite : multaque merces,
Unde potest, tibi defluat æquo
Ab Jove, Neptunoque sacricustode Tarenti.
Negligis immeritis nocituram
Postmodo te natis fraudem committere, forsan
Debita jura vicesque superbæ
Te maneant ipsum : precibus non linquar inultis :
Teque piacula nulla resolvent.
Quanquam festinas, non est mora longa, licebit
Injecto ter pulvere curras.

AD ICCIUM. ODE XXIX.

Mirum quiddam, & monstri simile esse ait, eum à Philosophiæ studio, ad militiam transisse.

ICci, beatis nunc Arabum invidés
Gazis: & acrem militiam paras
Non ante devictis Sabeæ
Regibus: horribilique Medo
Nectis catenas: quæ tibi virginum
Sponso necato barbara serviet?
Puer quis ex aula capilis
Ad cyathum statuetur unctis,
Doctus sagittas tendere Sericas
Arcu paterno? quis neget arduis
Pronos relabi posse rivos
Montibus, & Tiberim reverti?
Cum tu coemptos undique nobilis
Libros Panætii, Sócraticam & domum
Mutare loricis Iberis,
Pollicitus meliora, tendis?

AD VENEREM. ODE XXX.

Ut in ædem Glyceræ veniat.

O Venus regina Gnidi, Paphique,
Sperne dilectam Cypron, & vocantis
Thure te multo Glyceræ decoram
Transfer in æddem.
Fervidus tecum puer, & solutis

Gratiæ

Gratiæ zonis, properentque Nymphæ,
Et parum comis sine te Juventas.
Mercuriusque.

AD APOLLINEM.
ODE XXXI.

Se non opulentiam, sed tranquillam hilaremque vitàm ab Apolline poscere.

QUid dedicatum poscit Apollinem
Vates? quid orat, de patera novum
Fundens liquorem? non opimas
Sardiniæ segetes feracis:
Non æstuosæ grata Calabriæ
Armenta: non aurum, aut ebur Indicum?
Non rura, quæ Liris quieta
Mordet aqua, taciturnus amnis.
Premant Calena falce, quibus dedit
Fortuna, vitem: dives & aureis
Mercator exsiccet culullis
Vina Syra reparata merce,
Dis carus ipsis: quippe ter & quater
Anno revisens æquor Atlanticum
Impune: me pascunt olivæ,
Me cichorea, levesque malvæ.
Frui paratis & valido mihi
Latoë dones, & precor, integra
Cum mente: nec turpem senectam
Degere, nec cithara carentem.

AD LYRAM.
ODE XXXII.

Barbiton sive testudinem suam commendat.

POscimus, si quid vacui sub umbra
Lusimus tecum, quod & hunc in annum

Vivat & plureis : age, dic Latinum ;
Barbite, carmen,
Lesbio primum modulata civi,
Qui fe.ox bello, tamen inter arma,
Sive jactatam religaret udo
Littore navim :
Liberum, & Musas, Veneremque, & illi
Semper hærentem puerum canebat,
Et Lycum nigris oculis, nigroque
Crine decorum.
O decus Phœbi, & dapibus supremi
Grata testudo Jovis, ô laborum
Dulce lenimen, mihi cunque salve
Rite vocanti.

AD ALBIUM TIBULLUM, ODE XXXIII.

Ne doleat sibi rivalē juniorem à Glycera anteponi.

ALbi, ne doleas plus nimio, memor
Immitis Glyceræ, neu miserabileis
Decantes elegos, cur tibi junior
Læsa præniteat fide.
Insignem tenui fronte Lycorida
Cyri torret amor, Cyrus in asperam
Declinat Pholoen : sed prius Appulis
Jungentur capreæ lupis,
Quam turpi Pholoë peccet adultero.
Sic visum Veneri : cui placet impares
Formas, atque animos sub juga aënea
Sævo mittere cum joco.
Ipsum me melior cum peteret Venus,
Grata detinuit compede Myrtale
Libertina, fretis acrior Adriæ

Curvantis Calabros sinus.

AD SEIPSUM.
ODE XXXIV.

Eum pœnitet, quod Epicureos sequutus, parum studiose Deos coluerit.

PArcus Deorum cultor & infrequens,
Insanientis dum sapientiæ
Consultus erro, nunc retrorsum
Vela dare, atque iterare cursus
Cogor relictos namque Diespiter.
Igni corusco nubila dividens,
Plerumque per purum tonantes
Egit equos, volucremque currum:
Quo Bruta tellus, & vaga flumina,
Quo Styx, & invisi horrida Tænari
Sedes, Atlanteusque finis
Concutitur. Valet ima summis
Mutare, & insignem attenuat Deus,
Obscura promens. hinc apicem rapax
Fortuna cum stridore acuto
Sustulit, hic posuisse gaudet.

AD FORTUNAM.
ODE XXXV.

Fortunam orat, ut servet C. Sarrm in Britannos ire meditantem.

O Diva, gratum quæ regis Antium,
Præsens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel superbos
Vertere funeribus triumphos:
Te pauper ambit sollicita prece
Ruris colonus: te dominam æquoris,
Quicunque Bithyna lacessit

Carpathium pelagus carina.
Te Dacus asper, te profugi Scythæ.
Urbesque, genteſque, & Latium ferox,
Regumque matres barbarorum, &
Purpurei metuunt tyranni:
Injurioſo ne pede proruas
Stantem columnam: neu populus frequeps
Ad arma ceſſanteis, ad arma
Concitet, imperiumque frangat.
Te ſemper anteit ſæva neceſſitas,
Clavos trabaleis, & cuneos manu
Geſtans ahena: nec ſe verus
Uncus abeſt, liquidumque plumbum.
Te ſpes, & albo rara fideis colit
Velata panno nec comitem abnegat,
Utcunque mutata potenteis
Veſte domos inimica linquis.
At vulgus infidum, & meretrix retro
Perjura cedit: diffugiunt cadis
Cum fæce ſiccatis amici,
Ferre jugum pariter doloſi.
Serves iturum Cæſarem in ultimos
Orbis Britannos, & juvenum recens
Examen Eois timendum
Partibus, Oceanoque rubro.
Eheu cicatricum & ſceleris pudet,
Fratrumque, quid nos dura refugimus
Ætas? quid intactum nefaſti
Liquimus? unde manus juventus
Metu Deorum continuit? quibus
Pepercit aris? ô utinam nova
Incude diffingas retuſum in

Massagetas, Arabesque ferrum.

IN HONOREM POMPONII NUMIDÆ.

ODE XXXVI.

Ob Numidæ reditum gaudio exultat.

ET thure & fidibus juvat
Placare, & vituli sanguine debito
Custodes Numidæ deos:
Qui nunc Hesperia sospes ab ultima
Caris multa sodalibus,
Nulli plura tamen dividit oscula,
Quam dulci Lamiæ: memor
Actæ non alio rege puericiæ,
Mutatæque simul togæ.
Cressa ne careat pulchra dies nota:
Neu promptæ modus amphoræ,
Neu morem in Salium sit requies pedum:
Neu multi Damalis meri
Bassum Threicia vincat amystide:
Neu desint epulis rosæ:
Neu vivax apium, neu breve lilium.
Omnes in Damalin putreis
Deponent oculos: nec Damalis novo
Divelletur adultero,
Lascivis ederis ambitiosior.

AD SODALES.

ODE XXXVIII.

Ob victoriam Actiacam genio indulgendum esse.

NUnc est bibendum: nunc pede libero
Pulsanda tellus: nunc Saliaribus
Ornare pulvinar deorum
Tempus erat dapibus, Sodales

Ante hac nefas depromere Cæcubum
Cellis avitis: dum Capitolio
Regina dementeis ruinas,
Funus & imperio parabat,
Contaminato cum grege turpium
Morbo virorum quidlibet impotens
Sperare, fortunaque dulci
Ebria. sed minuit furorem
Vix una sospes navis ab ignibus:
Mentemque lymphatam Mareotico
Redegit in veros timores
Cæsar, ab Italia volantem
Remis adurgens (accipiter velut
Molleis columbas, aut leporem citus
Venator in campis nivalis
Æmoniæ) daret ut catenis
Fatale monstrum: quæ generosius
Perire quærens, nec muliebriter
Expavit ensem, nec latenteis
Classe cita reparavit oras.
Ausa & jacentem visere regiam
Vultu sereno fortis, & asperas
Tractare serpenteis, ut atrum
Corpore combiberet venenum.
Deliberata morte ferocior,
Sævis Liburnis scilicet invidens,
Privata deduci superbo
Non humilis mulier triumpho.

AD MINISTRUM.
ODE XXXVIII.

Se tenui apparatu gaudere.

PErsicos odi, puer, apparatus:
Displicent nexæ philyra coronæ:
Mitte sectari, rosa quo locorum
Sera moretur.
Simplici myrto nihil allabores
Sedulus curo, neque te ministrum
Dedecet myrtus, neque me sub arcta
Vite bibentem.

Q. HORATII
FLACCI
CARMINUM
LIBER II.

AD C. ASINIUM POLLIONEM
ODE I.

Commendat scripta illius, quibus bella civilia complectebatur.

MOrum ex Metello consule civicum,
Bellique causas, & vitia, & modos,
Ludumque Fortunæ, gravesque
Principum amicitias, & arma

Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculosæ plenum opus aleæ
Tractas, & incedis per igneis
Suppositos cineri doloso.
Paulum severæ Musa tragœdiæ
Desit theatris: mox ubi publicas
Res ordinaris, grande munus
Cecropio repetes cothurno,
Insigne mœstis præsidium reis,
Et consulenti, Pollio, curiæ:
Cui laurus æternos honores
Dalmatico peperit triumpho.
Jam nunc minaci murmure cornuum
Perstringis aures: jam litui strepunt:
Jam fulgor armorum fugaceis
Terret equos, equitumque vultus.
Audire magnos jam videor duces
Non indecoro pulvere sordidos:
Et cuncta terrarum subacta,
Præter atrocem animum Catonis.
Juno, & deorum quisquis amicior
Afris, inulta cesserat impotens
Tellure, victorum nepotes
Rettulit inferias Jugurthæ.
Quis non Latino sanguine pinguior
Campus sepulchris impia prælia
Testatur, auditumque Medis
Hesperiæ sonitum ruinæ?
Qui gurges, aut quæ flumina lugubris
Ignara belli? quod mare Dauniæ
Non decoloravere cædes?
Quæ caret ora cruore nostro?

Sed ne relictis Musa procax jocis
Ceæ retractes munera næniæ :
Mecum Dionæo sub antro
Quære modos leviore plectro.

AD C. SALLUSTIUM CRISPUM.

ODE II.

Primo Proculeium laudat ob liberalitatem in fratres, deinde ostendit, eum qui suas cupiditates reprimere, pecuniamque contemnere possit, solum regem, solum beatum esse.

NUllus argento color est, avaris
Abditæ terris inimice lamnæ
Crispe Sallusti, nisi temperato
Splendeat usu.
Vivet extento Proculejus ævo,
Notus in fratres animi paterni :
Illum aget pœnna metuente solvi
Fama superstes.
Latius regnes avidum domando
Spiritum, quàm si Libyam remotis
Gadibus jungas, & uterque Pœnus
Serviat uni.
Crescit indulgens sibi dirus hydrops ;
Nec sitim pellit, nisi causa morbi
Fugerit venis, & aquosus albo
Corpore languor.
Redditum Cyri solio Phraaten,
Dissidens plebi, numero beatorum eximit virtus : populumque falsis
Dedocet uti
Vocibus : regnum & diadema tutum
Deferens uni, propriamque laurum.

Quisquis ingenteis oculo irretorto
Spectat acervos.

AD DELIUM.

ODE III.

Neque demittendum adversis, neque efferendum secundis rebus animum: sed hilariter vivendum, cum æqua sit omnibus moriendi conditio.

Æquam memento rebus in arduis
Servare mentem: non secus in bonis
Ab insolenti temperatam
Lætitia, moriture Delli.
Seu mœstus omni tempore vixeris,
Seu te in remoto gramine per dies
Festos reclinatum bearis
Interiore nota Falerni.
Qua pinus ingens, albaque populus
Umbram hospitalem consociare amant
Ramis, & obliquo laborat,
Lympha fugax trepidare rivo:
Huc vina, & unguenta, & nimium breves
Flores amœnæ ferre jube rosæ.
Dum res, & ætas, & sororum
Fila trium patiuntur atra.
Cedes coëmtis saltibus, & domo,
Villaque, flavus quam Tiberis lavit,
Cedes: & extructis in altum
Divitiis potietur hæres.
Divesne prisco natus ab Inacho,
Nil interest, an pauper, & infima
De gente sub dio moreris,
Victima nil miserantis Orci.
Omnes eodem cogimur: omnium

Versatur urna : serius, ocyus
Sors exitura, & nos in æternum
Exilium impositura cymbæ.

AD XANTHIAM PHOCEUM.
ODE IV.

Quod nullam amet, non esse, cur cum pudeat : multis cujus magnis viris idem usu venisse.

NEsit ancillæ tibi amor pudori,
Xanthia Phoceu, prius insolentem
Serva Briseis niveo colore
Movit Achillem :
Movit Ajacem Telamone natum
Forma captivæ dominum Tecmessæ.
Arsit Atrides medio in triumpho
Virgine rapta :
Barbaræ postquam cecidere turmæ
Thessalo victore : & ademtus Hector
Tradidit fessis leviora tolli
Pergama Grajis.
Nescias an te generum beati
Phyllidis flavæ decorent parentes.
Regium certe genus & penates
Mœret iniquos.
Crede non illam tibi de scelesta
Plebe delectam : neque sic fidelem,
Sic lucro aversam potuisse nasci
Matre pudenda.
Brachia, & vultum, teretesque suras
Integer laudo : fuge suspicari,
Cujus octavum trepidavit ætas
Claudere lustrum.

IN LALAGEN.
ODE V.

Revocãdã esse mẽtẽ à cupiditate virginis immaturæ

NOndum subacta ferre jugum valet
Cervice: nondum munia comparis
Æquare, nec tauri ruentis
In Venerem tolerare pondus.
Circa virentes est animus tuæ
Campos juvencæ, nunc fluviis gravem
Solantis æstum, nunc in udo
Ludere cum vitulis salicto
Prægestientis. tolle cupidinem
Immitis uvæ: jam tibi lividos
Distinguet autumnus racemos
Purpureo varius colore.
Jam te sequetur: currit enim ferox
Ætas: & illi, quos tibi dempserit,
Apponet annos. jam proterva
Fronte petet Lalage maritum,
Dilecta, quantum non Pholoë fugax,
Non Chloris: albo sic humero nitens,
Ut pura nocturno renidet
Luna mari, Cnidiusve Gyges.
Quem si puellarum insereres choro,
Mire sagaces falleret hospites
Discrimen obscurum, solutis
Crinibus ambiguoque vultu.

AD SEPTIMIUM:
ODE VI.

Tiburtinæ & Tarẽtinæ regionis amœnitatẽ laudat

SEptimi Gadeis aditure mecum, &
Cantabrum indoctum juga ferre nostra,

Barbaras Syrteis, ubi Maura semper
Æstuat unda:
Tibur Argeo positum colono
Sit meæ sedes utinam senectæ:
Sit modus lasso maris, & viarum,
Militiæque.
Unde si parcæ prohibent minaces;
Dulce pellitis ovibus Galesi
Flumen, & regnata petam Laconi
Rura Phalanto.
Ille terrarum mihi præter omneis
Angulus ridet, ubi non Hymetto
Mella decedunt, viridisque certat
Bacca Venafro:
Ver ubi longum, tepidasque præbet
Jupiter brumas: & amicus Aulon
Fertili Baccho, minimum Falernis
Invidet uvis.
Ille te mecum locus, & beatæ
Postulant arces: ibi tu calentem
Debita sparges lachryma favillam
Vatis amici.

AD POMPEIUM VARUM.
ODE VII.

Cui reditum gratulatur.

O Sæpe mecum tempus in ultimum
Deducte, Bruto militiæ duce,
Quis te redonavit Quiritem
Diis patriis, Italoque cælo,
Pompei meorum prime sodalium?
Cum quo morantem sæpe diem mero
Fregi, coronatus nitentes

Malobathro Syrio capillos.
Tecum Philippos, & celerem fugam
Sensi, relicta non bene parmula:
Cum fracta virtus, & minaces
Turpe solum tetigere mento.
Sed me per hostes Mercurius celer
Denso paventem sustulit aëre:
Te rursus bellum resorbens
Unda fretis tulit æstuosis,
Ergo obligatam redde Jovi dapem:
Longaque fessum militiæ latus
Depone sub lauru mea: nec
Parce cadis tibi destinatis.
Oblivioso lævia Massico
Ciboria exple: funde capacibus
Unguenta de conchis: quis udo
Deproperare apio coronas
Curatve myrto? quem Venus arbitrum
Dicet bibendi? non ego sanius
Bacchabor Edonis: recepto
Dulce mihi furere est amico.

IN BARINEM
ODE VIII.

Non esse, cur ei juranti credatur: Formosarum enim perjuria à diis non vindicari.

ULla si juris tibi pejerati
Pœna, Barine, nocuisset unquam;
Dente si nigro fieres, vel uno
Turpior ungui.
Crederem sed tu simul obligasti
Perfidum voris caput, enitescis
Pulchrior multo, juvenumque prodis

Publica cura.
Expedit matris cineres opertos
Fallere, & toto taciturna nocti
Signa cum cœlo, gelidaque divos
Morte carentes.
Ridet hoc, inquam, Venus ipsa, rident
Simplices Nymphæ, ferus & Cupido,
Semper ardentes acuens sagittas
Cote cruenta.
Adde, quod pubes tibi crescit omnis,
Servitus crescit nova: nec priores
Impiæ tectum dominæ relinquunt
Sæpe minati.
Te suis matres metuunt juvencis,
Te senes parci: miseræque nuper
Virgines nuptæ, tua ne retardet
Aura maritos.

AD VALGIUM.
ODE IX.

Ut mortuum puerum aliquando flere desinat.

NOn semper imbres nubibus hispidos
Manant in agros, aut mare Caspium
Vexant inæquales procellæ
Usque: nec Armeniis in oris
Amice Valgi, stat glacies iners
Menseis per omneis: aut Aquilonibus
Querceta Gargani laborant,
Et foliis viduantur orni.
Tu semper urges flebilibus modis
Mysten ademtum: nec tibi vespero
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente solem,

At non ter ævo functus amabilem
Ploravit omnes Antilochum senex
Annos: nec impubem parentes
Troilon, aut Phrygiæ sorores
Flevere semper desine mollium
Tandem querelarum: & potius nova
Cantemus Augusti tropheea
Cæsaris, & rigidum Niphaten,
Medumque flumen gentibus additum
Victis, minores volvere vortices:
Intraque præscriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

AD LICINIUM.

ODE X.

Retinendam esse mediocritatem, & animi in utraque fortuna æquabilitatem.

RECtius vives, Licini, neque altum
Semper urgendo: neque, dum procellas
Cautus horrescis, nimium premendo
Littus iniquum.
Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obsoleti
Sordibus tecti, caret invidenda.
Sobrius aula.
Sæpius ventis agitatur ingens
Pinus: & celsæ graviore casu
Decidunt turres: feriuntque summos
Fulmina montes.
Sperat infestis, metuit secundis
Alteram sortem bene præparatum
Pectus, informeis hyemes reducit
Juppiter, idem

Summo-

Summovet. Non, si male nunc, & olim
Sic erit, quondam cithara tacentem
Suscitat Musam, neque semper arcum
Tendit Apollo.
Rebus angustis animosus atque
Fortis appare, sapienter idem
Contrahes vento nimium secundo
Turgida vela.

AD Q. HIRPINUM.

ODE XI.

Omissis curis jucunde vivendum esse.

QUid bellicosus Cantaber, & Scythes,
Hirpine Quinti, cogitet, Adria
Divisus objecto, remittas
Quærere: nec trepides in usum
Poscentis ævi pauca, fugit retro
Levis juventus, & decor arida.
Pellente lascivos amores
Canitie, facilemque somnum.
Non semper idem floribus est honos
Vernis, neque uno Luna rubens nitet
Vultu? quid æternis minorem
Consiliis animum fatigas:
Cur non sub alta vel platano, vel hac
Pinu jacentes sic temere, & rosa
Canos odorati capillos,
Dum licet, Assyriaque nardo,
Potamus uncti? dissipat Evius
Curas edaceis, quis puer ocyus
Restinguet ardentis Falerni
Pocula prætereunte lympha?
Quis deviumscortum eliciet domo

Lyden? eburnea, dic age, cum lyra
Maturet, in compitum Lacænæ
More comam religata nodum.

AD MÆCENATEM.
ODE XII.

Res graveis & tragicas lyricis versibus non convenire, Soluta autem oratione, res Augusti Mæcenatem ipsum perscripturum, se nihil posse, præter Lycymniæ formam canere.

NOlis longa feræ bella Numantiæ,
Nec dirum Annibalem, nec siculum mare
Pœno purpureum sanguine, mollibus
Aptari citharæ modis:
Nec sævos Lapithas, & nimium mero
Hyleum, domitosque Herculea manu
Telluris juvenes, unde periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris: tuque pedestribus
Dices historiis prælia Cæsaris
Mæcenas melius, ductaque per vias
Regum colla minacium.
Me dulceis dominæ Musa Lycymniæ
Cantus, me voluit dicere lucidum
Fulgentis oculos: bene mutuis
Fidum pectus & amoribus:
Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
Nec certare joco, nec dare brachia
Ludentem nitidis virginibus, sacro
Dianæ celebris die.
Num tu, quæ tenuit dives Achæmenes;
Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes,
Permutare velis crine Lycymniæ?

Plenas aut Arabum domos?
Dum fragantia detorquet ad oscula
Cervicem, aut facili saevitia negat,
Quæ poscente magis gaudeat eripi;
Interdum rapere occupet.

IN ARBOREM, CUJUS CASU IN AGRO SABINO PENE OPPRESSUS EST.

ODE XIII.

Nunquam homini satis exploratum esse, quid vitare debeat. Sapphonis, & Alcæi laudes.

ILle & nefasto te posuit die,
Quicunque primum & sacrilega manu
Produxit arbos, in nepotum
Perniciem, opprobriumque pagi.
Illum & parentis crediderim sui
Fregisse cervicem, & penetralia
Sparsisse nocturno cruore
Hospitiis: ille venena Colchica, & quidquid usquam concipitur nefas,
Tractavit agro qui statuit meo
Te: triste lignum, te caducum
In domini caput immerentis.
Quid quisque, vitet, nunquam homini satis
Cautum est in horas: navita Bosphorum
Pœnus perhorrescit, neque ultra
Cæca timet aliunde fata.
Miles sagittas, & celerem fugam
Parthi: catenas Parthus, & Italum
Robur: sed improvisa lethi
Vis rapuit, rapietque gentes.
Quam pene furvæ regna Proserpinæ,

Et judicantem vidimus Æacum,
Sedesque descriptas piorum; &
Æoliis fidibus querentem
Sappho puellis de popularibus:
Et te sonantem plenius aureo,
Alcæe, plectro dura navis,
Dura fugæ mala, dura belli.
Utrumque sacro digna silentio
Mirantur umbræ dicere: sed magis
Pugnas & exactos tyrannos
Densum humeris bibit aure vulgus.
Quid mirum? ubi illis carminibus stupens
Demittit atras belua centiceps
Aureis, & intorti capillis
Eumenidum recreantur angues?
Quin & Prometheus & Pelopis parens
Dulci laborum decipitur sono:
Nec curat Orion leones
Aut timidos agitare lyncas.

AD POSTHUMUM.

ODE XIV.

Mortem vitari non posse.

Eheu fugaces, Posthume, Posthume,
Labuntur anni: nec pietas moram
Rugis & instanti senectæ
Afferet, indomitæque morti.
Non si tricenis quotquot eunt dies,
Amice places illachrymabilem
Plutona tauris: qui ter amplum
Geryonem Tityonque tristi
Compescit undâ, scilicet omnibus;
Quicunque terræ munere vescimur.

Enavigandа : ſive reges
Sive inopes erimus coloni.
Fruſtra cruento Marte carebimus,
Fractiſque rauci fluctibus Adriæ :
Fruſtra per autumnos nocentem
Corporibus metuemus Auſtrum.
Viſendus ater flumine languido.
Cocytus errans, & Danai genus
Infame, damnatuſque longi
Siſyphus Æolides laboris.
Linquenda tellus, & domus, & placens
Uxor neque harum, quas colis, arborum
Te, præter inviſas cupreſſos,
Ulla brevem dominum ſequetur.
Abſumet hæres cæcuba dignior,
Servata centum clavibus : & mero
Tinget pavimentum ſuperbum
Pontificum potiore cœnis.

IN SUI SÆCULI LUXURIAM.
ODE XV.

JAM pauca aratro jugera regiæ
Moles relinquent : undique latius
Extenta viſentur Lucrino
Stagna lacu : platanuſque cœlebs
Evincet ulmos, tum violaria, &
Myrtus, & omnis copia narium
Spargent oliveris odorem,
Fertilibus domino priori.
Tum ſpiſſa ramis laurea fervidos
Excludet ictus : non ita Romuli
Præſcriptum & intonſi Catonis
Auſpiciis, veterumque norma.

Privatus illis census erat brevis,
Commune magnum, nulla decempedis
Me ata privatis opacam
Porticus excipiebat Arcton:
Nec fortuitum spernere cespitem
Leges sinebant; oppida publico
Sumptu jubentes, & deorum
Templa novo decorare saxo.

AD GROSPHUM.
ODE XVI.

Tranquillitatē animi optari ab omnibus: eā vere non congerendis opibus honoribusve consequendis, sed coercendis cupiditatibus comparari.

Otium divos rogat in patenti
Prensus Ægæo, simul atra nubes
Condidit Lunam, neque certa fulgent
Sidera nautis:
Otium bello furiosa Thrace,
Otium Medi pharetra decori:
Grosphe, non gemmis, neque purpura venale, neque auro.
Non enim gazæ neque consularis
Summovet lictor miseros tumultus
Mentis, & curas laquearia circum
Tecta volantes.
Vivitur parvo bene, cui paternum
Splendet in mensa tenui salinum:
Nec leves somnos timor aut Cupido
Sordibus aufert.
Quid brevi fortes jaculamur ævo
Multa? quid terras alio calentes
Sole mutamus? patriæ quis exul

Se quoque fugit
Scandit æratas vitiosa naveis
Cura : nec turmas equitum relinquit,
Ocyor cervis, & agente nimbos
Ocyor Euro.
Lætus in præsens animus, quod ultra est
Oderit curare : & amara læto
Temperet risu. Nihil est ab omni
Parte beatum,
Abstulit clarum cita mors Achillem ;
Longa Tithonum minuit senectus :
Et mihi forsan, tibi quod negarit,
Porriget hora.
Te greges centum, Siculæque circum
Mugiunt vaccæ ; tibi tollit hinnitum apta quadrigis equa ; te bis Afro
Murice tinctæ
Vestiunt lanæ : mihi parva rura : & spiritum Grajæ tenuem Camœnæ
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

AD MÆCENATEM ÆGROTUM. ODE XVII.

Negat se ei superstitem velle esse.

CUr me querelis exanimas tuis ?
Nec Diis amicum est, nec mihi, te prius
Obire, Mæcenas, mearum
Grande decus columenque rerum
Ah : te meæ si partem animæ rapit
Maturior vis, quid moror altera,
Nec carus æque : nec superstes
Integer ? ille dies utramque

Ducet ruinam : non ego perfidum
Dixi sacramentum : ibimus, ibimus,
Utcunque præcedes, supremum
Carpere iter comites parati.
Me nec Chimeræ spiritus igneæ,
Nec si resurgat centimanus Gyges,
Divellet unquam, sic potenti
Justitiæ placitumque Parcis.
Seu Libra, seu me Scorpius aspicit
Formidolosus, pars violentior
Natalis horæ, seu tyrannus
Hesperiæ Capricornus undæ:
Utrumque nostrum incredibili modo
Consentit astrum: te Jovis impio
Tutela Saturno refulgens
Eripuit, volucrisque fati
Tardavit alas, cum populus frequens
Lætum theatris ter crepuit sonum:
Me truncus illapsus cerebro
Sustulerat, nisi Faunus ictum
Dextra levasset, Mercurialium
Custos virorum, reddere victimas,
Ædemque votivam memento:
Nos humilem feriemus agnam.

ODE XVIII.

Retinui se contentum dicit, ubi alii cupiditatibus ... divitiis studeant, quasi perpetuo victuri.

NOn ebur neque aureum
Mea renidet in domo lacunar,
Non trabes Hymettiæ
Premunt columnas ultima recisas
Africa:

Africa : neque Attali
Ignotus hæres regiam occupavi :
Nec Laconicas mihi
Trahunt honestæ purpuras clientæ.
At fides & ingenî.
Benigna vena est, pauperemque dives
Me petit. Nihil supra
Deos lacesso : nec potentem amicum
Largiora flagito,
Satis beatus unicis Sabinis.
Truditur dies die,
Novæque pergunt interire Lunæ,
Tu secanda marmora
Locas sub ipsum funus : & sepulchri
Immemor, struis domos :
Marisque Bajis obstrepentis urges
Summovere littora,
Parum locuples continente ripa.
Quid quod usque proximos
Revellis agri terminos ? & ultra
Limites clientium
Salis avarus ? pellitur paternos
In sinu ferens deos
Et uxor, & vir, sordidosque natos.
Nulla certior tamen
Rapacis Orci fine destinata
Aula divitem manet
Herum. Quid ultra tendis ? æqua tellus
Pauperi recluditur,
Regumque pueris : nec satelles Orci
Callidum Promethea
Revexit auro captus. hic superbum

Tantalum, atque Tantali
Genus coërcet: hic levare functum
Pauperem laboribus,
Vocatus atque non vocatus audit.

IN BACCHUM.
ODE XIX.

Sibi licere Bacchi laudes, & ejus numinis plenâ & concitato pectore, canere.

BAcchum in remoti carmina rupibus
Vidi docentem (credite posteri)
Nymphasque discentes, & aureis
Capripedum Satyrorum acutas,
Evæ, recenti mens trepidat metu
Plenoque Bacchi pectore turbidum
Lætatur evæ, parce Liber,
Parce gravi metuende thyrso.
Fas pervicaces est mihi Thyadas,
Vinique fontem, lactis & uberes
Cantare rivos, atque truncis
Lapsa cavis iterare mella,
Fas & beatæ conjugis addictum
Stellis honorem, tectaque Penthei
Disjecta non levi ruina
Thracis & exitium Lycurgi.
Tu flectis amnes, tu mare barbarum,
Tu separatis uvidus in jugis
Nodo coërces viperino
Bistonidum sine fraude crines.
Tu, cum parentis regna per arduum
Cohors Gigantum scanderet impia,
Rhœcum retorsisti leonis

Unguibus horribilique mala :
Quamquam choreis aptior & jocis,
Ludoque dictus, non sat idoneus
Pugnæ ferebaris : sed idem
Pacis eras mediusque belli.
Te vidit insons Cerberus aureo
Cornu decorum, leniter atterens
Caudam, & recedentis trilingui
Ore pedes tergaque crura.

AD MÆCENATEM ODE XX.

Famam suam æternam fore.

NOn usitata nec tenui ferar,
Penna biformis per liquidum æthera
Vates : neque in terris morabor
Longius : invidiaque major
Urbeis relinquam. non ego pauperum
Sanguis parentum : non ego, quem vocas,
Dilecte, Mæcenas, obibo,
Nec Stygia cohibebor unda.
Jam jam residunt cruribus asperæ
Pelles : & album mutor in alitem,
Superna : nascunturque leves
Per digitos humerosque plumæ.
Jam Dædaleo ocyor Icaro
Visam gementis littora Bosphori,
Syrtesque Getulas canorus
Ales, Hyperboreosque campos.
Me Colchus, & qui dissimulat metum
Marsæ cohorti Dacus, & ultimi
Noscent Geloni : me peritus
Discet Iber, Rhodanique potor.

Abſint inani funere næniæ,
Luctuſque turpes, & querimoniæ:
Compeſce clamorem, ac ſepulchri
Mitte ſupervacuos honores.

Q. HORATII FLACCI CARMINUM LIBER III.

ODE PRIMA.

Non opibus aut honoribus, ſed animi tranquillitate vitam beatam effici.

ODI profanum vulgus, & arceo.
Favete linguis: carmina non prius
Audita, Muſarum ſacerdos,
Virginibus, puerisque canto.
Regum timendorum in proprios greges,
Reges in ipſos imperium eſt Jovis
Clari Gigantæo triumpho,
Cuncta ſupercilio Moventis.
Eſt ut viro vir latius ordinet
Arbuſta ſulcis: hic generoſior
Deſcendat in campum petitor:

Moribus hic, meliorque fama
Contendat: illi turba clientium
Sit major: ÆQUA lege necessitas
Sortitur insignes, & imos:
Omne capax movet urna nomen.
Districtus ensis cui super impia
Cervice pendet, non Siculæ dapes
Dulcem elaborabunt saporem:
Non avium citharæque cantus
Somnum reducent. somnus agrestium
Lenis virorum non humileis domos
Fastidit, umbrosamque ripam,
Non Zephyris agitata Tempe.
Desiderantem quod satis est, neque
Tumultuosum sollicitat mare,
Nec sævus Arcturi cadentis
Impetus, aut orientis Hœdi:
Non verberatæ grandine vineæ,
Fundusque mendax: arbore nunc aquas
Culpante, nunc torrentia agros
Sidera, nunc hyemes iniquas.
Contracta pisces æquora sentiunt,
Jactis in altum molibus: huc frequens
Cæmenta demittit redemptor
Cum famulis, dominusque terræ
Fastidiosus. sed timor & minæ
Scandunt eodem quo dominus: neque
Decedit ærata triremi, &
Post equitem sedet atra cura.
Quod si dolentem nec Phrygius lapis,
Nec purpurarum sidere clarior
Delenit usus, nec Falerna

Vitis, Achæmeniumque cultum a
Cur invidendis postibus, & novo
Sublime ritu moliar atrium?
Cur valle permutem Sabina
Divitias operosiores?

AD AMICOS.
ODE II.

Pueros ab ineunte ætate assuefaciendos esse paupertati, rei militari, vitaque laboriosæ.

ANgustam, amici, pauperiem pati
Robustus acri militia puer
Condiscat: & Parthos feroces
Vexet eques metuendus hasta,
Vitamque sub dio, & trepidis agat
In rebus: illum ex mœnibus hosticis
Matrona bellantis tyranni
Prospiciens, & adulta virgo,
Suspiret: Eheu, ne rudis agminum
Sponsus lacessat regius asperum
Tactu leonem, quem cruenta
Per medias rapit ira cædes.
Dulce & decorum est pro patria mori.
Mors & fugacem persequitur virum,
Nec parcit imbellis juventæ
Poplitibus, timidoque tergo.
Virtus repulsæ nescia sordidæ,
Intaminatis fulget honoribus:
Nec sumit aut ponit secureis
Arbitrio popularis auræ.
Virtus, recludens immeritis mori
Cœlum, negata tentat iter via:
Cœtusque vulgareis, & udam

Spernit humum fugiente penna.
Est & fideli tuta silentio
Merces, verabo, qui Cereris sacrum
Vulgarit arcanæ, sub iisdem
Sit trabibus, fragilemque mecum
Solvat phaselum, sæpe Diespiter
Neglectus, incesto addidit integrum:
Raro antecedentem scelestum
Deservit pede pœna claudo.

ODE III.

Oratio Junonis de bello Trojano finito, & imperio Romano à Trojanis initium capturo.

JUstum & tenacem propositi virum,
Non civium ardor prava jubentium,
Non vultus instantis tyranni
Mente quatit solida: neque Auster,
Dux inquieti turbidus Adriæ,
Nec fulminantis magna Jovis manus.
Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinæ.
Hac arte Pollux, & vagus Hercules
Innixus, arceis attigit igneas:
Quos inter Augustus recumbens
Purpureo bibit ore nectar.
Hac te merentem, Bacche pater, tuæ
Vexere tigres, indocili jugum
Colla trahentes: hac Quirinus
Martis equis Acheronta fugit:
Gratum elocuta consiliantibus
Junone divis: Ilion, Ilion
Fatalis incestusque judex,
Et mulier peregrina vertit

In pulverem, ex quo destituit deos
Mercede pacta Laomedon mihi
Castæque damnatum Minervæ
Cum populo, & duce fraudulento.
Jam nec Lacænæ splendet adulteræ
Famosus hospes, nec Priami domus
Perjura pugnaceis Achivos
Hectoreis opibus refringit:
Nostrisque ductum seditionibus
Bellum resedit, protinus & graveis
Iras, & invisum nepotem,
Troica quem peperit sacerdos,
Marti redonabo: illum ego lucidas
Inire sedeis, ducere nectaris
Succos, & adscribi quietis
Ordinibus patiar deorum
Dum longus inter sæviat Ilion
Romamque pontus, qualibet exules
In parte regnanto beati;
Dum Priami Paridisque busto
Insultet armentum, & catulos feræ
Celent inultæ: stet Capitolium
Fulgens, triumphatisque possit
Roma ferox dare jura Medis.
Horrenda late nomen in ultimas
Extendat oras: quà medius liquor
Secernit Europen ab Afro,
Quà tumidus rigat arva Nilus.
Aurum irrepertum, & sic melius situm,
Cum terra celat, spernere fortior,
Quàm cogere humanos in usus,
Omne sacrum rapiente dextra.

Quicunque mundi terminus obstitit,
Hunc tangat armis, visere gestiens
Qua parte debacchentur ignes
Qua nebulæ pluviique rores.
Sed bellicosis fata Quiritibus
Hac lege dico ne nimium pii,
Rebusque fidentes, avitæ
Tecta velint reparare Trojæ,
Trojæ renascens alite lugubri
Fortuna tristi clade iterabitur,
Ducente victrices catervas
Conjuge me Jovis & sorore.
Ter si resurgat murus aheneus
Auctore Phœbo, ter pereat meis
Excisus Argivis ter uxor
Capta virum puerosque ploret:
Non hæc jocosæ conveniunt lyræ.
Quo Musa tendis? desine pervicax
Referre sermones deorum, &
Magna modis tenuare parvis.

AD CALLIOPEN.
ODE IV.

Se à multis periculis, Musarum ope, ereptum fuisse. Male cessisse omnibus, qui adversum Deos aliquid moliri voluerint.

DEscende cælo, & dic, age, tibia
Regina, longum, Calliope, melos,
Seu voce nunc mavis acuta,
Seu fidibus, citharáve Phœbi.
Auditis? an me ludit amabilis
Insania? audire, & videor pios
Errare per lucos, amœnæ

Quos & aquæ subeunt, & auræ.
Me fabulosæ Vulturæ in Appulo :|
Altricis extra limen Appuliæ,
Ludo fatigatumque somno,
Fronde nova puerum palumbes
Texere : mirum quod foret omnibus,
Quicunque celsæ nidum Acherontiæ,
Saltusque Bantinos, & arvum
Pingue tenent humilis Ferenti :
Ut tuto ab atris corpore viperis
Dormirem, & ursis : ut premerer sacra
Lauroque collataque myrto,
Non sine Dis animosus infans.
Vester, Camœnæ, vester in arduos
Tollor Sabinos : seu mihi frigidum
Prænestе, seu Tibur supinum,
Seu liquidæ placuere Bajæ.
Vestris amicum fontibus & choris,
Non me Philippis versa acies retro,
Devota non extinxit arbor,
Nec Sicula Palinurus unda.
Utcunque mecum vos eritis, libens
Insanientem navita Bosporum
Tentabo, & arentes arenas
Littoris Assyrii viator.
Visam Britannos hospitibus feros,
Et lætum equino sanguine Concanum.
Visam pharetratos Gelonos,
Et Scythicum inviolatus amnem :
Vos Cæsarem altum, militia simul
Fessas cohortes abdidit oppidis,
Finire quærentem labores

Pierio recreatis antro.
Vos lene consilium & datis, & dato
Gaudetis almæ, scimus ut impios
Titanas immanemque turmam
Fulmine sustulerit caduco;
Qui terram inertem, qui mare temperat
Ventosum, & urbes, regnaque tristia,
Divosque, mortaleisque turbas
Imperio regit unus æquo.
Magnum illa terrorem intulerat Jovi
Fidens juventus horrida brachiis;
Fratresque tendentes opaco
Pelion imposuisse Olympo.
Sed quid Typhœus, & validus Mimas,
Aut quid minaci Porphyrion statu,
Quid Rhœcus, evulsisque truncis
Enceladus jaculator audax,
Contra sonantem Palladis ægida
Possent ruentes? hinc avidus stetit
Vulcanus: hinc matrona Juno, &
Nunquam humeris positurus arcum;
Qui rore puro Castaliæ lavit
Crineis solutos: qui Lycæ tenet
Dumeta, natalemque sylvam,
Delius & Patareus Apollo,
Vis consilii expers mole ruit sua:
Vim temperatam Di quoque provehunt
In majus: idem odere vireis
Omne nefas animo moventeis.
Testis mearum centimanus Gyges
Sententiarum notus, & integræ
Tentator Orion Dianæ:

Virginea domitus sagitta
Injecta monstris terra dolet suis:
Mœretque partus fulmine luridum
Missos ad orcum: nec peredit
Impositam celer ignis Ætnam:
Incontinentis nec Tityi jecur
Relinquit ales, nequitiæ additus
Custos: amatorem trecentæ
Pirithonum cohibent catenæ.

AUGUSTI LAUDES.

ODE V.

Reguli constantia, & ad Pœnos reditus.

CÆlo tonantem credidimus Jovem
Regnare: præsens divus habebitur.
Augustus, adjectis Britannis
Imperio, gravibusque Persis.
Milesiæ Crassi conjuge barbara
Turpis maritus vixit? & hostium
(Prô curia, inversique mores!)
Consenuit socerorum in armis,
Sub rege Medo Marsus & Appulus,
Anciliorum, nominis & togæ
Oblitus æternæque Vestæ,
Incolumi Jove, & urbe Roma?
Hoc caverat mens provida Reguli,
Dissentientis conditionibus
Fœdis, & exemplo trahenti
Perniciem veniens in ævum,
Si non periret immiserabilis
Captiva pubes. Signa ego Punicis
Affixa delubris, & arma
Militibus sine cæde, dixit,

Direpta

Direp a vidi. vidi ego civium
Retorta tergo brachia libero,
Portasque non clausas, & arva
Marte coli populata nostro.
Auro repensus scilicet acrior
Miles redibit flagitio additis
Damnum: neque amissos colores
Lana refert medicata fuco:
Nec vera virtus, cum semel excidit,
Curat reponi deterioribus.
Si pugnat extricata densis
Cerva plagis, erit ille fortis.
Qui perfidis se credidit hostibus:
Et Marte Pœnos proteret altero.
Qui lora restrictis lacertis
Sensit inersi timuitque mortem,
Hic, unde vitam sumeret inscius,
Pacem duello miscuit. O pudor!
O magna Carthago, probrosis
Altior Italiæ ruinis!
Fertur pudicæ conjugis osculum,
Parvosque natos, ut capitis minor,
Ab se removisse, & virilem
Torvus humi posuisse vultum,
Donec labantes consilio patres
Firmaret auctor nunquam alias datos:
Interque mœrentes amicos
Egregius properaret exul.
Atqui sciebat quæ sibi barbarus
Tortor pararet. non aliter tamen
Dimovit obstantes propinquos,
Et populum reditus morantem,

Quam si clientum longa negotia
Dijudicata lite relinqueret,
Tendens Venafranos in agros,
Aut Lacedæmonium Tarentum.

AD ROMANOS.
ODE VI.
Corruptas suæ ætatis mores insectatur.

DElicta majorum immeritus lues,
Romane, donec templa refeceris
Ædesque labentes deorum, &
Fœda nigro simulacra fumo.
Diis te minorem quod geris: imperas:
Hinc omne principium, huc refer exitum;
Dii multa neglecti dederunt
Hesperiæ mala luctuosæ.
Jam bis Monæses, & Pacori manus
Non auspicatos contudit impetus
Nostros: & adjecisse prædam
Torquibus exiguis renidet.
Pene occupatam seditionibus
Delevit urbem Dacus, & Æthiops:
Hic classe formidatus, ille
Missibus melior sagittis.
Fœcunda culpæ sæcula, nuptias
Primum inquinavere, & genus, & domos,
Hoc fonte derivata clades
In patriam populumque fluxit.
Motus doceri gaudet Jonicos
Matura virgo: & fingitur artibus
Jam nunc; & incestos amores

De tenero meditatur ungui.
Mox juniores quærit adulteros
Inter mariti vina: neque eligit,
Cui donet impermissa raptim
Gaudia luminibus remotis:
Sed jussa coram non sine conscio
Surgit marito, seu vocat institor,
Seu navis Hispanæ magister,
Dedecorum pretiosus emptor.
Non his juventus orta parentibus
Infecit æquor sanguine Punico;
Pyrrhumque, & ingentem cecidit
Antiochum, Annibalemque dirum,
Sed rusticorum mascula militum
Proles, Sabellis docta ligonibus
Versare glebas: & severæ
Matris ad arbitrium recisos
Portare fustes, sol ubi montium
Mutaret umbras, & juga demeret
Bobus fatigatis, amicum
Tempus agens abeunte curru.
Damnosa quid non imminuit dies?
Ætas parentum pejor avis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitiosiorem.

AD ASTERIEN.
ODE. VII.

Consolatur eam de viri sui absentia mœstam ac solicitam.

QUid fles, Asterie, quem tibi candidi
Primo restituent vere Favonij,

Thyna merce beatum,
Constanti juvenem fide
Gigen? ille Notis actus ad Oricum,
Post insana Capræ sidera, frigidas
Noctes non sine multis
Insomnis lachrymis agit.
Atqui sollicitæ nuncius hospitæ
Suspirare Chloen, & miseram tuis
Dicens ignibus uri.
Tentat mille vafer modis.
Ut Prœtum mulier perfida credulum
Falsis impulerit criminibus, nimis
Casto Bellerophonti
Maturare necem, refert.
Narrat pene datum Pelea Tartaro,
Magnessam Hippolyten dum fugit abstinens:
Et peccare docentes
Fallax historias monet:
Frustra, nam scopulis surdior Icarî
Voces audit adhuc integer. at, tibi
Ne vicinus Enipeus
Plus justo placeat, cave:
Quamvis non alius flectere equum sciens
Æque conspicitur gramine Martio:
Nec quisquam citus æque
Tusco denatat alveo.
Prima nocte domum claude: neque in vias
Sub cantum querulæ despice tibiæ:
Et te sæpe vocanti
Duram, difficilis mane.

AD MÆCENATEM. ODE VIII.

Cur Kalend. Martiis, cum uxorem non habeat, nihilominus sacrificet, & epuletur tamen.

Martiis cælebs quid agam Kalendis,
Quid velint flores, & acerra thuris
Plena, miraris, positusque carbo in
Cespite vivo;
Docte sermones utriusque linguæ:
Voveram dulceis epulas, & album
Libero caprum: prope funeratus
Arboris ictu.
Hic dies, anno redeunte festus,
Corticem astrictum pice dimovebit
Amphoræ fumum bibere institutæ
Consule Tullo.
Sume Mæcenas cyathos amici
Sospitis centum; & vigiles lucernas
Profer in lucem: procul omnis esto
Clamor & ira.
Mitte civileis super urbe curas:
Occidit Daci Cotisonis agmen:
Medus infestus sibi luctuosis
Dissidet armis:
Servit Hispanæ vetus hostis oræ
Cantaber, sera domitus catena:
Jam Scythæ laxo meditantur arcu
Cedere campis.
Negligens, ne qua populus laboret,
Parce privatus nimium cavere: &
Dona præsentis rape lætus horæ, ac
Linque severa.

AD LYDIAM.
ODE IX.

Dialogus Horatii & Lydiæ.

HO. DOnec gratus eram tibi.
Nec quisquam potior brachia candidæ
Cervici juvenis dabat;
Persarum vigui rege beatior.
LY. Donec non alia magis
Arsisti, neque erat Lydia post Chloen:
Multi Lydia nominis
Romana vigui clarior Ilia.
HO. Me nunc Thressa Chloe regit,
Dulceis docta modos & citharæ sciens;
Proqua non metuam mori,
Si parcent animæ fata superstiti.
LY. Me torret face mutua
Thurini Calais filius Ornithi:
Pro quo bis patiar mori,
Si parcent puero fata superstiti,
HO. Quid, si prisca redit Venus?
Diductosque jugo cogit aheneo?
Si flava excutitur Chloe?
Rejectæque patet janua Lydiæ?
LY. Quanquam sidere pulchrior
Ille est, tu levior cortice, & improbo
Iracundior Adria;
Tecum vivere amem, tecum obeã libens!

IN LYCEN.
ODE X.

Ut posita duritie, aliqua ipsius misericordia capiatur.

EXtremum Tanaim si biberes Lyce,
Sævo nupta viro: me tamen asperas

Porrectum ante foreis obiicere incolis
Plorares Aquilonibus.
Audis, quo strepitu janua, quo nemus
Inter pulchra situm tecta remugiat
Ventis? & positas ut glaciet niveis
Puro lumine Jupiter?
Ingratam Veneri pone superbiam?
Ne currente retro funis eat rota,
Non te Penelopen difficilem procis
Tyrrhenus genuit parens.
O, quamvis neque te munera, nec preces,
Nec tinctus viola pallor amantium,
Nec vir Pierra pellice saucius
Curvat, supplicibus tuis
Parcas nec rigida mollior osculo,
Nec Mauris animum mitior anguibus:
Non hoc semper erit liminis aut aquæ
Cælestis patiens latus.

AD MERCURIUM.
ODE XI.

Ut cantus sibi dictet, quibus Lyde flecti possit; Danaidum fabula.

MErcuri (nam te docilis magistro
Movit Amphion lapides, canendo)
Tuque testudo resonare septem
Callida nervis:
(Nec loquax olim, neque grata, nunc &
Divitum mensis, & amica templis)
Dic modos, Lyde quibus obstinatas
Applicet aureis.
Quæ velut latis equa trima campis,
Ludit exultim: metuitque tangi,

Nuptiarum expers, & adhuc protervo
Cruda marito.
Tu potes tigreis comitesque sylvas
Ducere, & rivos celereis morari.
Cessit immanis tibi blandienti
Janitor aulæ
Cerberus, quamvis furiale centum
Muniant angues caput ejus, atque
Spiritus teter: sanieque manet
Ore trilingui.
Quin & Ixion Tityosque vultu
Risit invito: stetit urna paulum
cicca, dum grato Danai puellas
Carmine mulces.
Audiat Lyde scelus, atque notas
Virginum pœnas, & inane lymphæ
Dolium fundo pereuntis imo,
Seraque fata,
Quæ manent culpas etiam sub Orco;
Impiæ: nam quid potuere majus?
Impiæ (ponsos potuere duro
Perdere ferro.
Una de multis face nuptiali
Digna, perjurum fuit in parentem
Splendidè mendax, & in omne virgo
Nobilis ævum.
Surge (quæ dixit juveni marito)
Surge, ne longus tibi somnus, unde
Non times, detur: socerum, & scelestas
Falle sorores.
Quæ, velut nactæ vitulos leænæ,
Singulos, eheu, lacerant: ego illis

Mollior, nec te feriam, nec intra
Clauſtra tenebo.
Me pater ſævis oneret catenis,
Quod viro clemens miſero peperci:
Me vel extremos Numidarum in agros
Claſſe releget.
I pedes quo te rapiunt, & auræ:
Dum favet nox, & Venus: i ſecundo
Omine; & noſtri memorem ſepulchro
Sculpe querelam.

AD NEOBULEN.

ODE XII.

Eam Hebri adoleſcentis amore captam, inertiæ ſe & deſidiæ dediſſe.

Miſerarum eſt, neque amori dare ludum,
Neque dulci mala vino lavere: aut exanimari, metuentes patruæ verbera linguæ.
Tibi qualum Cythereæ puer ales,
Tibi telas, operoſæque Minervæ
Studium aufert, Neobule, Liparæi nitor Hebri.
Eques ipſo melior Bellerophonte:
Neque pugno: neque ſegni pede victus,
Simul unctos Tiberinis humeros lavit in undis:
Catus idem per apertum fugientes
Agitato grege cervos jaculari, &
Celer alto latitantem fruticeto excipere aprum.

AD FONTEM BLANDUSIAM.

ODE XIII.

Commendat ejus amœnitatem.

O Fons Blanduſiæ ſplendidior vitro,
Dulci digne mero, non ſine floribus;
Cras donaberis hædo:

Cui frons turgida cornibus
Primis, & Venerem & prælia destinat;
Frustra: nam gelidos inficiet tibi
Rubro sanguine rivos,
Lascivi soboles gregis.
Te flagrantis atrox hora Caniculæ
Nescit tangere: tu frigus amabile
Fessis vomere tauris
Præbes, & pecori vago.
Fies nobilium tu quoque fontium,
Me dicente cavis impositam ilicem
Saxis: unde loquaces
Lymphæ desiliunt tuæ.

AD POPULUM ROMANUM.
ODE XIV.

Cæsaris victoriam canit, eamque sacrificiis & festis dapibus prosequi hortatur.

HErculis ritu modo dictus, ô plebs,
Morte venalem petiisse laurum,
Cæsar, Hispana repeti Penatis
Victor ab ora.
Unico gaudens mulier marito
Prodeat justis operata divis:
Et soror clari ducis, & decora
Supplice vitta
Virginum matres, juvenumque nuper
Sospitum. vos ô pueri, & puellæ
Jam viri expertæ, male nominatis
Parcite verbis,
Hic dies vere mihi festus atras
Eximet curas, ego nec tumultum,
Nec mori per vim metuam, tenente

Cæsare terras.
I, pete unguentum, puer, & coronas,
Et cadum Marsi memorem duelli?
Spartacum si qua potuit vagantem
Fallere testa.
Dic & argutæ properet Neæræ
Myrrheum nodo cohibere crinem,
Si per invisum mora janitorem
Fiet, abito.
Lenit albescens animos capillus,
Litium & rixæ cupidos protervæ.
Non ego hoc ferrem calidus juventa,
Consule Planco.

IN CHLORIM SEU CHLORIDEM.

Ut saltem vetula, nequitiæ & libidini modum constituat.

UXor pauperis Ibyci,
Tandem nequitiæ fige modum tuæ,
Famosisque laboribus.
Maturo propior desine funeri
Inter ludere virgines,
Et stellis nebulam spargere candidis,
Non, si quid Pholoen satis,
Et te, Chlori, decet, filia rectius
Expugnat juvenum domos:
Pulso Thyas uti concitata tympano
Illam cogit amor Nothi
Lascivæ similem ludere capreæ.
Te lanæ prope nobilem
Tonsæ Luceriam, non citharæ, decent
Nec flos purpureus rosæ,

Nec poti vetulam fæce tenus cadi.

AD MÆCENATEM. ODE XVI.

Auro omnia parent. Horatius vero contentus est sua sorte, unde beatus existit.

INclusam Danaen turris ahenea,
Robustæque fores, & vigilum canum
Tristes excubiæ munierant satis
Nocturnis ab adulteris:
Si non Acrisium, virginis abditæ
Custodem pavidum, Jupiter & Venus
Risissent: fore enim tutum iter, & patens,
Converso in pretium deo.
Aurum per medios ire satellites,
Et perrumpere amat saxa, potentius
Ictu fulmineo. concidit auguris
Argivi domus, ob lucrum
Demersa excidio; diffidit urbium
Portas vir Macedo, & subruit æmulos
Reges muneribus; munera navium
Sævos illaqueant duces.
Crescentem sequitur cura pecuniam,
Majorumque fames: jure perhorrui
Late conspicuum tollere verticem,
Mæcenas, equitum decus.
Quanto quisque sibi plura negaverit,
A Diis plura feret, nil cupientium
Nudus castra peto: & transfuga, divitum
Parteis linquere gestio,
Contemptæ dominus splendidior rei,
Quam si, quicquid arat impiger Appulus,
Occultare meis dicerer horreis,

Magnas inter opes inops.
Puræ rivus aquæ, silvaque jugerum
Paucorum, & segetis certa fides meæ,
Fulgentem imperio fertilis Africæ
Fallit sorte beatior.
Quanquam nec Calabræ mella ferunt apes;
Nec Læstrigonia Bacchus in amphora
Languescit mihi, nec pinguia Gallicis
Crescunt vellera pascuis,
Importuna tamen pauperies abest:
Nec, si plura velim, tu dare deneges.
Contracto melius parva Cupidine
Vectigalia porrigam.
Quam si Mygdoniis regnum Halyattici
Campis continuem. Multa petentibus
Desunt multa. bene est: cui Deus obtulit
Parca, quod satis est, manu.

AD ÆLIUM LAMIAM.

ODE XVII.

Primum nobilitatem ipsius laudat, deinde admonet ut se præparet ad diem crastinum, qui pluvius fore videbatur, hilariter exigendum.

ÆLi, vetusto nobilis ab Lamo,
(Quando & priores hinc Lamias ferunt
Denominatos, & nepotum
Per memores genus omne fastos)
Auctore ab illo ducis originem,
Qui Formiarum mœnia dicitur
Princeps, & innantem Maricæ
Littoribus tenuisse Lyrin,
Late tyrannus. Cras foliis nemus
Multis, & alga litus inutili

Demissa tempestas ab Euro
Sternet, aquæ nisi fallit augur
Annosa cornix, dum potes, aridum
Compone lignum. cras Genium mero
Curabis, & porco bimestri,
Cum famulis operum solutis.

AD FAUNUM.

ODE XVIII.

Deum sylvestrem infernum & pestilentem precatur, ut per suos transiens agros, sibi suis que sit propitius.

FAune, Nympharum fugientum amator,
Per meos finеis & aprica rura
Lenis incedas, abeasque parvis
Æquus alumnis:
Si tener pleno cadit hædus anno,
Larga nec desunt Veneris sodali
Vina crateræ, vetus ara multo
Fumat odore:
Ludit herboso pecus omne campo
Cum tibi nonæ redeunt Decembres,
Festus in pratis vocat otioso
Cum bove pagus:
Inter audaces lupus errat agnos,
Spargit agrestes tibi silva frondes,
Gaudet invisam pepulisse fossor
Ter pede terram.

AD TELEPHUM.

ODE XIX.

Reprehendit eum, quod veterum historiarum studio deditus, ea, quæ ad hilariter & jucunde vivendum pertinent, negligat.

QUantum distet ab Inacho
Codrus, pro patria non timidus mori,
Narras & genus Æaci.
Et pugnata sacro bella sub Ilio:
Quo Chium pretio cadum
Mercemur: quis aquam temperet ignibus,
Quo præbente domum, & quota
Pelignis careat frigoribus, taces.
Dissunæ propere novæ;
Da noctis mediæ: da, puer, auguris.
Murenæ tribus aut novem
Miscentur cyathis pocula commodis:
Qui Musas amat impareis.
Ternos ter cyathos attonitus petet
Vates. treis prohibet supra
Rixarum metuens, tangere Gratia
Nudis juncta sororibus.
Insanire juvat, cur Berecynthiæ
Cessant flumina tibiæ?
Cur pendet tacita fistula cum lyra?
Parcentes ego dexteras
Odi, sperge rosas: audiat invidus
Dementem strepitum Lycus:
Et vicina seni non habilis Lyco.
Spissa te nitidum coma,
Puro te similem Telephe Vespero,
Tempestiva petit Chloe:

Me lentus Glyceræ torret amor meæ.

AD PYRRHUM.
ODE XX.

Ne formosũ Nearchũ à sua meretricula abstrahat;

NOn vides quanto moveas periclo
Pyrrhe, Getulæ, catulos leænæ?
Dura post paulo fugies inaudax,
Prælia raptor:
Cum per obstantes juvenum catervas
Ibit, insignem repetens Nearchum,
Grande certamen, tibi præda cedat
Major, an illi.
Interim dum tu celereis sagittas
Promis, hæc dentes acuit timendos,
Arbiter pugnæ posuisse nudo
Sub pede palmam
Fertur, & leni recreare vento
Sparsum odoratis humerum capillis;
Qualis aut Nireus fuit, aut aquosa
Raptus ab Ida.

AD AMPHORAM.
ODE XXI.

Ex qua se in Corvini gratiam vinum vetustum promturum ostendit, & occasione oblata vini laudes commemorat.

O Nata mecum consule Manlio,
Seu tu querelas, sive geris jocos,
Seu rixam & insanos amores
Seu facilem pia testa somnum:
Quocunque lectum nomine Massicum
Servas, moveri digna bono die;
Descende, Corvino jubente,

Promere

Promere languidiora vina.
Non ille, quanquam Socraticis madet
Sermonibus, te negligit horridus:
Narratur & prisci Catonis
Sæpe mero caluisse virtus.
Tu lene tormentum ingenio admoves
Plerumque duro: tu sapientium
Curas & arcanum jocoso
Consilium retegis Lyæo:
Tu spem reducis mentibus anxiis,
Viresque, & addis cornua pauperi;
Post te neque iratos trementi
Regum apices, neque militum arma.
Te Liber, & si læta aderit Venus,
Segnesque nodum solvere Gratiæ,
Vivæque producent lucernæ,
Dum rediens fugat astra Phœbus.

IN DIANAM.
ODE XXII.

Dianæ consecrat pinum villæ suæ propinquam, & quotannis verris immolati sanguine arborem hanc aspersurum se vovet.

MOntium custos nemorumque virgo,
Quæ laborantes utero puellas
Ter vocata audis, adimisque letho
Diva triformis.
Imminens villæ tua pinus esto:
Quam per exactos ego lætus annos,
Verris obliquum meditantis ictum
Sanguine donem.

AD PHIDILEM.
ODE XXIII.

Suadet, ut deos puris manibus, & conscientia bene actæ vitæ colat.

CÆlo supinas si tuleris manus
Nascente luna, rustica Phidile:
Si thure placaris, & horna
Fruge Lares, avidaque porca;
Nec pestilentem sentiet Africum
Fœcunda vitis, nec sterilem seges
Rubiginem, aut dulces alumni
Pomifero grave tempus anno.
Nam quæ nivali pascitur Algido
Devota, quercus inter & ilices:
Aut cresci Albanis in herbis
Victima: pontificum securcis
Cervice tinget. te nihil attinet
Tentare multa cæde bidentium,
Parvos coronantem marino
Rore deos fragilique myrto.
Immunis aram si tetigit manus,
Non sumptuosa blandior hostia,
Mollibit aversos Penateis
Farre pio, & saliente mica.

IN AVAROS.
ODE XXIV.

In Avaros invehitur, quid mos domibus subinde addunt, in ipso etiam mari ædificantes: cum tamen nulla ædificia necessitate mortis eos liberare possint. Ad hæc autem mala extirpanda, una cum prava illa augendi opes cupiditate, disciplina æsperiore opus esse dicit,

INtactis opulentior
Thesauris Arabum, & divitis Indiæ,
Cæmentis licet occupes
Tyrrhenum omne tuis & mare Ponticum:
Si figit adamantinos
Summis verticibus dira necessitas
Clavos: non animum metu,
Non mortis laqueis expedies caput.
Campestres melius Scythæ,
Quorum plaustra vagas rite trahunt domos
Vivunt, & rigidi Getæ:
Immetata quibus jugera liberas
Fruges, & Cererem ferunt:
Nec cultura placet longior annua:
Defunctumque laboribus
Æquali recreat sorte vicarius.
Illic matre carentibus
Privignis mulier temperat innocens:
Nec dotata regit virum
Conjux, nec nitido fidit adultero.
Dos est magna, parentium
Virtus, & Metuens alterius viri
Certo fœdere castitas.
Et peccare nefas, aut pretium est mori.
O quisquis volet impias
Cædeis, & rabiem tollere civicam;
Si quæret pater urbium
Subscribi statuis, indomitam audeat
Refrænare licentiam,
Clarus posteritatis, quatenus, heu nefas,
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus invidi.

Quid triſtes querimoniæ,
Si non ſupplicio culpa recidítur?
Quid leges ſine moribus
Vanæ proficiunt? ſi neque fervidis
Pars incluſa caloribus
Mundi, nec Boreæ finitimum latus,
Duratæque ſolo hives
Mercatorem abigunt? horrida callidi
Vincunt æquora navitæ?
Magnum pauperies opprobrium jubet
Quidvis & facere & pati,
Virtutiſque viam deſerit arduæ.
Vel nos in Capitolium,
Quo clamor vocat, & turba faventium;
Vel nos in mare proximum
Gemmas, & lapides, aurum & inutile,
Summi materiam mali,
Mittamus, ſcelerum ſi bene pœnitet,
Eradenda Cupidinis
Pravi ſunt elementa: & teneræ nimis
Mentes aſperioribus
Formandæ ſtudiis, neſcit equo rudis
Hærere ingenuus puer:
Venarique timet, ludere doctior;
Seu Græco jubeas trocho,
Seu malis vetita legibus alea.
Cum perjura patris fides
Conſortem ſocium fallat & hoſpitem;
Indignoque pecuniam
Hæredi properet: ſcilicet improbæ
Creſcunt divitiæ, tamen
Curtæ neſcio quid ſemper abeſt rei.

AD BACCHUM.
ODE XXV.

Se Bacchi instinctu afflatuque concitatum, nova quædam & inaudita de Augusto dicturum.

QUo me, Bacche, rapis tui
Plenum? quæ in nemora, aut quos agor in (specus
Velox mente nova? quibus
Antris, egregii Cæsaris audiar
Æternum meditans decus.
Stellis inferere, & concilio Jovis?
Dicam insigne, recens, adhuc
Indictum ore alio. non secus in jugis
Ex sommis stupet Evias,
Hebrum prospiciens, & nive candidam
Thracen, ac pede barbaro
Lustratam Rhodopen: ut mihi devio
Rupeis, & vacuum nemus
Mirari libet: ô Najadum potens,
Baccharumque, valentium
Proceras manibus vertere fraxinos:
Nil parvum, aut humili modo,
Nil mortale loquar: dulce periculum est,
O Lænæ, sequi deum
Cingentem viridi tempora pampino.

AD VENEREM.
ODE XXVI.

Se jam senem factũ rebus amatoriis minus aptũ esse.

VIxi puellis nuper idoneus,
Et militavi non sine gloria:
Nunc arma, defunctumque bello
Barbiton hic paries habebit:
Lævum marinæ qui Veneris latus

Custodit hic, ponite lucida
Funalia, & vectéis, & arcus
Oppositis foribus minaceis.
O, quæ beatam diva tenes Cyprum, &
Memphim carentem Sythonia nive,
Regina, sublimi flagello
Tange Chloën semel arrogantem.

AD GALATEAM NAVIGATURAM, ODE XXVII.

Deterret eam præcipue exemplo Europæ.

IMpios parræ recinentis omen
Ducat, & prægnans canis, aut ab agro
Rava decurrens lupa Lanuvino,
Fœtaque vulpes.
Rumpat & serpens iter institutum,
Si per obliquum similis sagittæ
Terruit mannos. ego cui timebo
Providus auspex?
Antequam stante is repetat paludes
Imbrium divina avis imminentum,
Oscinem corvum prece suscitabo
Solis ab ortu.
Sis licet felix, ubicumque mavis,
Et memor nostri Galatea vivas:
Teque nec lævus vetet ire picus,
Nec vaga cornix.
Sed vides quanto trepidet tumultu
Pronus Orion: ego, quid sit ater
Adriæ, novi, sinus: & quid albus
Peccet Iapix.
Hostium uxores puerique cæcos
Sentiant motus orientis Hædi, &

Æquoris nigri fremitum, & trementeis
Verbere ripas.
Sic & Europe niveum doloso
Credidit tauro latus: & scatentem
Belluis pontum, mediasque fraudes
Palluit audax.
Nuper in pratis studiosa florum, &
Debitæ Nymphis opifex coronæ,
Nocte sublustri, nihil astra præter
Vidit & undas.
Quæ simul centum tetigit potentem
Oppidis Creten: pater ô relictum
Filiæ nomen, pietasque dixit
Victa furore.
Unde? quo veni? levis una mors est
Virginum culpæ, vigilansne ploro
Turpe commissum? an vitiis carentem
Ludit imago
Vana: quæ porta fugiens eburna
Somnium ducit? meliusne fluctus
Ire per longos fuit, an recenteis
Carpere flores?
Si quis infamen mihi nunc juvencum
Dedat iratæ, lacerare ferro, &
Frangere enitar modo multum amati
Cornua tauri.
Impudens liqui patrios Penates:
Impudens Orcum moror. O deorum
Si quis hæc audis: utinam inter errem
Nuda leones.
Antequam turpeis maciès decenteis
Occupet malas, teneræque succus

Defluat prædæ, ſpecioſa quæro
Paſcere tigreis.
Vilis Europe pater urget abſens;
Quid mori ceſſas? potes hac aborno
Pendulum zona bene te ſecuta
Lædere collum.
Sive te rupes, & acuta letho
Saxa deſectam: age, te procellæ
Crede veloci: niſi herile Mavis
Carpere penſum
Regius ſanguis, dominæque tradi
Barbaræ pellex. Aderat querenti
Perfidum ridens Venus, & remiſſo
Filius arcu.
Mox ubi luſit ſatis: Abſtinero,
Dixit: irarum calidæque rixæ:
Cum tibi invifus laceranda reddet
Cornua taurus.
Uxor invicti Jovis eſſe neſcis?
Mitte ſingultus: bene ferre magnam
Diſce fortunam: tua ſectus orbis
Nomina ducet.

AD LYDEN.
ODE XXVIII.

Diem Neptuno ſacrum hilariter exigendum eſſe.

FEſto quid potius die
Neptuni faciam? prome reconditum.
Lyde ſtrenua Cæcubum:
Munitæque adhibe vim ſapientiæ.
Inclinare meridiem
Sentis: ac veluti ſtet volucris dies,
Parcis deripere horreo

Ceſſantem

Cessantem Bibuli consulis amphoram:
Nos cantabimus invicem
Neptunum, & virideis Nereidum comas.
Tu curva recines lyra
Latonam, & celeris spicula Cynthiæ:
Summo carmine, quæ Cnidon
Fulgentesque tenet Cycladas, & Paphon
Junctis visit oloribus.
Dicetur merita Nox quoque nænia.

AD MÆCENATEM ODE XXIX.

Invitat eũ ad cœnam hilarẽ, publicis curis omissis.

TYrrhena regum progenies, tibi
Non ante verso lene merum cado
Cum flore, Mæcenas, rosarum, &
Pressa tuis balanus capillis
Jamdudum apud me est: eripe te moræ,
Ne semper udum Tybur, & Æsulæ
Declive contempleris arvum, &
Telegoni juga parricidæ.
Fastidiosam desere copiam, &
Molem propinquam nubibus arduis:
Omitte mirari beatæ
Fumum, & opes, strepitumque Romæ.
Plerumque gratæ divitibus vices,
Mundæque parvo sublare pauperum
Cœnæ, sine aulæis & ostro
Sollicitam explicare frontem.
Jam clarus occultum Andromedæ pater
Ostendit ignem: jam Procyon furit,
Et stella vesani leonis,

Sole dies referente siccos.
Jam pastor umbras cum grege languido ;
Rivumque fessus quærit, & horridi
Dumeta Sylvani : caretque
Ripa vagis taciturna ventis:
Tu civitatem quis deceat status,
Curas, & urbi sollicitus times
Quid Seres, & regnata Cyro
Bactra parent, Tanaisque discors.
Prudens futuri temporis exitum
Caliginosa nocte premit Deus :
Ridetque, si mortalis ultra
Fas trepidat. quod adest memento
Componere æquus : cætera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alveo
Cum pace delabentis Etrus-
cum in mare, nunc lapides adesos,
Stirpesque raptas, & pecus, & domos
Volventis una, non sine montium
Clamore, vicinæque silvæ :
Cum vera diluvies quietos
Irritat amneis. Ille potens sui,
Lætusque deget, cui licet in diem
Dixisse, vixi : cras vel atra
Nube polum pater occupato,
Vel sole puro : non tamen irritum
Quodcunque retroest, efficiet : neque
Diffinget, infectumque reddet,
Quod fugiens semel hora vexit
Fortuna sævo læta negotio, &
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores,

Nunc mihi, nunc alii benigna.
Laudo manentem: si celeres quatit
Pennas, resigno quæ dedit, & mea
Virtute me involvo, probamque
Pauperiem sine dote quæro.
Non est meum, si mugiat Africis
Malus procellis, ad miseras preces
Decurrere: & votis pacisci
Ne Cypriæ Tyriæ quæ merces
Addant avaro divitias mari.
Tunc me biremis præsidio scaphæ,
Tutum per Ægæos tumultus
Aura feret geminusque Pollux.

AD MELPOMENEN MUSAM. ODE XXX.

Scribendis carminibus lyricis se melius consuluisse immortalitati nominis sui dicit, quã si obstinuisset ut sibi aereæ statuæ aut pyramides erigerẽtur. Præcipuãque laudis materiã fore inuit, quod primus ex Latinis in hoc carminũ genere Græcos imitatus fuerit.

EXegi monumentum ære perennius,
Regalique situ Pyramidum altius,
Quod non imber edax, non Aquilo impotens
Possit diruere, aut innumerabilis
Annorum series, & fuga temporum.
Non omnis moriar: multaque pars mei
Vitabit Libitinam. usque ego postera
Crescam laude recens: dum Capitolium
Scandet cum tacita virgine pontifex.
Dicar, qua violens obstrepit Aufidus,
Et, qua pauper aquæ Daunus agrestium
Regnavit populorum, ex humili potens

Princeps Æolium carmen ad Italos
Deduxisse modos. sume superbiam
Quæsitam meritis, & mihi Delphica
Lauro cinge volens Melpomene comam.

Q. HORATII FLACCI CARMINUM LIBER IV.

AD VENEREM. ODE PRIMA.

Se jam ea ætate esse, ut à rebus amatoriis, & carminibus ludicris & venereis, alieno esse animo debeat: & tamen Ligurini vesano amore torreri.

INtermissa Venus diu
Rursus bella moves; parce, precor, precor,
Non sum qualis eram bonæ
Sub regno Cynaræ. desine dulcium
Mater sæva Cupidinum,
Circa lustra decem flectere mollibus
Jam durum imperiis. Abi
Quo blandæ juvenum te revocant preces,
Tempestivius in domo
Paulli, purpureis ales oloribus,

Commessabere Maximi,
Si torrere jecur quæris idoneum.
Namque & nobilis, & decens,
Et pro sollicitis non tacitus reis:
Et centum puer artium:
Late signa feret militiæ tuæ.
Et quandoque Potentior
Largis muneribus riserit æmuli:
Albanos prope, te, lacus
Ponet marmoream sub trabe Cypria.
Illic plurima naribus
Duces thura: lyræque, & Berecinthiæ
Delectabere tibiæ
Mistis carminibus non sine fistula.
Illic bis pueri die
Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
In morem Salium ter quatient humum;
Me nec fœmina, nec puer.
Jamnec spes animi credula mutui,
Nec certare juvat mero?
Nec vincire novis tempora floribus.
Sed cur heu, Liguine, cur
Manat rara meas lachryma per genas?
Cur facunda parum decoro
Inter verba cadit lingua silentio?
Nocturnis te ego somniis
Jam captum teneo, jam volucrem sequor
Te per gramina Martii
Campi, te per aquas, dure, volubilei s,

AD ANTONIUM JULUM, M. ANTONII TRIUMVIRI FILIUM.

ODE II.

Antiquos Poëtas imitari periculosum est.

Pindarum quisquis studet æmulari,
Jule, ceratis ope Dædalea
Nititur pennis, vitreo daturus
Nomina ponto.
Monte decurrens velut amnis, imbres
Quem super notas aluere ripas,
Fervet immensusque ruit profundo
Pindarus ore,
Laurea donandus Apollinari
Seu per audaces nova dithyrambos
Verba devolvit, numerisque fertur
Lege solutis:
Seu deos, regesque canit, deorum
Sanguinem, per quos cecidere justa
Morte Centauri, cecidit tremendæ
Flamma Chimæræ:
Sive, quos Elea domum reducit
Palma cælestis: pugilemve equumve
Dicit, & centum potiore signis
Munere donat.
Flebili sponsæ juvenemve raptum
Plorat: & vires, animumque, mores-
que aureos educit in astra, nigro-
que invidet Orco.
Multa Dirceum levat aura cygnum,
Tendit, Antoni, quoties in altos
Nubium tractus: ego apis Matinæ
More modoque,

Grata carpentis rhyma per laborem
Plurimum circa nemus, uvidique
Tiburis ripas, operosa parvus
Carmina fingo.
Concines majore poëta plectro
Cæsarem, quandoque trahet feroceis
Per sacrum clivum, merita decorus
Fronde, Sicambros:
Quo nihil majus meliusve terris
Fata donavere, bonique divi,
Nec dabunt: quamvis redeant in aurum
Tempora priscum.
Concines lætosque dies, & urbis
Publicum ludum, super impetrato
Fortis Augusti reditu, forumque
Litibus orbum.
Tum meę, si quid loquar audiendum,
Vocis accedet bona pars, & ô Sol
Pulcher, ô laudande, canam, recepto
Cæsare felix.
Tuque, dum procedis Jo triumphe,
Non semel dicemus: Jo triumphe,
Civitas omnis: dabimusque divis
Thura benignis.
Te decem tauri, totidemque vaccæ,
Me tener solvet vitulus relicta
Matre, qui largis juvenescit herbis
In mea vota.
Fronte curvatos imitatus igneis
Tertium Lunæ referentis ortum,
Qua notam duxit, niveus videri,
Cætera fulvus.

AD MELPOMENEN.

ODE III.

Se natum esse ad poëticen, ejusque beneficio nominis immortalitatem & gloriam consecutum esse.

Quem tu Melpomene semel
Nascentem placido lumine videris,
Illum non labor Isthmius
Clarabit pugilem: non equus impiger
Curru ducet Achaico
Victorem: neque res bellica Deliis
Ornatum foliis ducem,
Quod regum tumidas contuderit minas,
Ostendet Capitolio:
Sed, quæ Tybur aquæ fertile perfluunt,
Et spissæ nemorum comæ,
Fingent Æolio carmine nobilem.
Romæ principis urbium
Dignatur soboles inter amabileis
Vatum ponere me choros:
Et jam dente minus mordeor invido.
O testudinis aureæ
Dulcem quæ strepitum Pieri temperas:
O mutis quoque piscibus
Donatura cygni, si libeat, sonum!
Totum muneris hoc tui est,
Quod monstror digito prætereuntium,
Romanæ fidicen lyræ:
Quod spiro, & placeo (si placeo) tuum est.

AD ROMAM.
ODE IV.

Drusi Neronis, qui fuit Augusti Cæsaris privignus, victorias de Rhætis & Vindelicis celebrat. Quin etiã Claudii Neronis fortia quædã facta commemorat.

Qualem ministrum fulminis alitem:
Cui rex deorum regnum in aveis vagas
Permisit, expertus fidelem
Jupiter in Ganymede flavo,
Olim juventus, & patrius vigor
Nido laborum propulit inscium:
Vernique jam nimbis remotis,
Insolitos docuere nisus
Venti paventem: mox in ovilia
Demisit hostem vividus impetus.
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor dapis atque pugnæ:
Qualemve lætis caprea pascuis
Intenta, fulvæ matris ab ubere,
Jam lacte depulsum leonem,
Dente novo peritura vidit:
Videre Rhæti bella sub Alpibus
Drusum gerentem & Vindelici, quibus
Mos unde deductus per omne
Tempus Amazonia securi
Dextras obarmet, quærere distuli:
Nec scire fas est omnia. Sed diu
Lateque victrices catervæ
Consiliis juvenis revictæ
Sensere, quid mens rite, quid indoles
Nutrita faustis sub penetralibus
Posset, quid Augusti paternus

In pueros animus Nerones.
Fortes creantur fortibus & bonis :
Est in juvencis, est in equis patrum
Virtus : nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.
Doctrina sed vimpromovet insitam
Rectique cultus pectora roborant.
Utcunque defecere mores,
Dedecorant bene nata culpæ.
Quid debeas, ô Roma, Neronibus,
Testis Metaurum flumen, & Asdrubal
De victus, & pulcher fugatis
Ille dies Latio tenebris,
Qui primus alma risit adorea.
Dirus per urbeis Afer ut Italas,
Ceu flamma per tedas, vel Eurus
Per Siculas equitavit undas.
Post hoc secundis usque laboribus
Romana pubes crevit : & impio
Vastata Pœnorum tumultu
Fana deos habuere rectos :
Dixitque tandem perfidus Annibal,
Cervi luporum præda rapacium
Sectamur ultro, quos opimus
Fallere & effugere est triumphus.
Gens, quæ cremato fortis ab Ilio
Jactata Tuscis æquoribus, sacra,
Natosque, maturosque patres
Pertulit Ausonias ad urbeis,
Duris ut ilex fonsa bipennibus
Nigræ feraci frondis in Algido,
Per damna, per cædeis ab ipso

Ducit opes animumque ferro.
Non hydra secto corpore firmior
Vinci dolentem crevit in Herculem:
Monstrumve submisere Colchi
Majus, Echoniæve Thebæ.
Merses profundo pulchrior evenit:
Luctere, multa prorutit integrum
Cum laude victorem; geretque
Pælia conjugibus loquenda.
Carthagini jam non ego nuntios
Mittam superbos: occidit, occidit
Spes omnis, & fortuna nostri
Nominis, Asdrubale interemto.
Nil Claudiæ non efficient manus:
Quas & benigno numine Jupiter
Defendit, & curæ sagaces
Expediunt per acuta belli.

AD AUGUSTUM.
ODE V.

Ut tandem in urbem redeat.

Divis orte bonis, optime Romulæ
Custos gentis, abes jam nimium diu:
Maturum reditum pollicitus patrum
Sancto concilio, redi.
Lucem redde tuæ, dux bone, patriæ,
Instar veris enim vultus ubi tuus
Affulsit populo, gratior it dies
Et soles melius nitent.
Ut mater juvenem, quem Notus invido
Flatu Carpathii trans maris æquora
Cunctantem spatio longius annuo
Dulci distinet à domo,

Votis, cominibusque, & precibus vocat,
Curvo nec faciem littore dimovet:
Sic desideriis icta fidelibus
Quærit patria Cæsarem.
Tutus bos etenim rura perambulat,
Nutrit rura Ceres, almaque Faustitas:
Pacatum volitant per mare naviæ:
Culpari metuit fides,
Nullis polluitur casta domus stupris,
Mos & lex maculosum edomuit nefas:
Laudantur simili prole puerperæ.
Culpam pœna premit comes.
Quis Parthum paveat? quis gelidum Scythen?
Quis, Germania quos horrida parturit
Fœtus, incolumi Cæsare? quis feræ
Bellum curet Iberiæ
Condit quisque diem collibus in suis,
Et vitem viduas ducit ad arbores:
Hinc ad vina redit lætus, & alteris.
Te mensis adhibet deum.
Te multa precete, te prosequitur mero
Defuso pateris: & Laribus tuum
Miscet numen, uti Græcia Castoris,
Et magni memor Herculis.
Longas o utinam dux bone ferias
Præstes Hesperiæ, dicimus integro
Sicci mane die: dicimus uvidi
Cum Sol Oceano subest.

IN APOLLINEM, ET DIANAM. ODE VI. *Carmen sæculare.*

Dive, quem proles Niobæa magnæ
Vindicem linguæ, Tityosque raptor
Sensit,

Senſit, & Trojæ propè victor altæ
Phthius Achilles.
Cæteris major, tibi miles impar:
Filius quemvis Thetidis marinæ
Dardanas turreis quateret tremenda
Cuſpide pugnax.
Ille: mordaci velut icta ferro
Pinus, aut impulſa cupreſſus Euro,
Procidit late, poſuitque collum in
Pulvere Teucro.
Ille non incluſus equo Minervæ
Sacra mentito, male ſeriatos
Troas, & lætam Priami choreis
Falleret aulam:
Sed palam captis gravis, heu nefas, heu
Neſcios fari pueros Achivis
Ureret flammis, etiam latenteis
Matris in alvo:
Ni tuis victus Veneriſque gratæ
Vocibus, divûm pater annuiſſet
Rebus Æneæ potiore ductos
Alite muros,
Doctor argutæ fidicen Thaliæ
Phœbe, qui Xantho lavis amne crineis,
Dauniæ defende decus camœnæ
Lævis Agyeu.
Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem
Carminis, nomenque dedit poëtæ.
Virginum primæ, puerique claris
Patribus orti,
Deliæ tutela deæ, fugaceis
Lyncas, & cervos cohibentis arcu,

Lesbium servate pedem, meique
Pollicis ictum:
Rite Latonæ pueruin canentes,
Rite crescentem face noctilucam,
Prosperam frugum, celeremque pronos
Volvere menseis.
Nupta jam dices, Ego diis amicum,
Sæculo festas referente luces,
Reddidi carmen docilis modorum
Vatis Horatî

AD L. MANLIUM TORQUATUM. ODE VII.

Veris adventu, & æqua omnibus hominib⁹ moriendi conditione sine spe reviviscendi, omniumque rerũ mutatione & vicissitudine proposita, invitat ad hilariter jucundeque vivendum.

DIffugere nives, redeunt jam gramina campis
Arboribusque comæ.
Mutat terra vices, & decrescentia ripas
Flumina prætereunt.
Gratia cum Nymphis geminisq; sororibus audet
Ducere nuda choros.
Immortalia ne speres monet annus, & almum
Quæ rapit hora diem
Frigora mitescunt zephyris: ver proterit æstas
Interitura, simul
Pomifer autumnus fruges effuderit: & mox
Bruma recurrit iners.
Damna tamen celeres reparant cælestia Lunæ:
Nos ubi decidimus
Quo pius Æneas, quo Tullus dives & Ancus:
Pulvis & umbra sumus.

Quis scit, an adjiciant hodiernæ crastina summæ
Tempora Dii superi;
Cuncta manus avidas fugient hæredis, amico
Quæ dederis animo.
Cum semel occideris, & de te splendida Minos
Fecerit arbitria,
Non, Torquate, genus, non te facundia, non te
Restituet pietas:
Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hyppolytum,
Nec lethæa valet Theseus abrumpere caro
Vincula Pirithoo.

AD MARCIUM CENSORINUM. ODE VIII.

Nihil est, quod homines magis immortales reddere possit, quam Poetarum carmina.

DOnarem pateras, grataque commodus,
Censorine, meis æra sodalibus,
Donarem tripodas, præmia fortium
Graiorum: neque tu pessima munerum
Ferres: divite me scilicet artium,
Quas aut Parrhasius protulit, aut Scopas,
Hic saxo, liquidis ille coloribus
Solers nunc hominem ponere, nunc deum.
Sed non hæc mihi vis: non tibi talium
Res est, aut animus deliciarum egens.
Gaudes carminibus, carmina possumus
Donare, & pretium dicere muneri.
Non inclusa notis marmora publicis,
Per quæ spiritus & vita redit bonis
Post mortem ducibus: non celeres fugæ,
Rejectæque retrorsum Annibalis minæ,

Non incendia Carthaginis impiæ,
Ejus, qui domita nomen ab Africa
Lucratus rediit, clarius indicant
Laudes, quem Calabræ Pierides, neque
Si chartæ sileant quod bene feceris,
Mercedem tuleris quid foret Iliæ?
Mavortisque puer, si taciturnitas
Obstaret meritis invida Romuli?
Ereptum Stygiis fluctibus Æacum
Virtus, & favor, & lingua potentium
Vatum divitibus consecrat insulis.
Dignum laude virum Musa vetat mori;
Cælo Musa beat. sic Jovis interest
Optatis epulis impiger Hercules:
Clarum Tyndaridæ: sidus ab infimis
Quassas eripiunt æquoribus rateis:
Ornatus viridi tempora pampino
Liber vota bonos ducit ad exitus.

AD LOLLIUM. ODE IX.

Scripta nunquam interitura. Si ne poëtarum ope, Virtutem oblivione sempiterna deleri. Se suis versibus resà Lollio gestas memoria proditurum. Laus constantiæ, & caterarum virtutum.

NE forte credas interitura, quæ
Longe sonantem natus ad Ausidum,
Non ante vulgatas per artes
Verba loquor socianda chordis.
Non, si priores Mæonius tenet
Sedes Homerus, Pindarici læ latent,
Ceæque, & Alcæi minaces,
Stesichorique graves cumœnæ.
Nec, si quid olim lusit Anacreon,

Delevit ætas. ſpirat adhuc amor,
Vivuntque commiſſi calores
Æoliæ fidibus puellæ.
Non ſola comtos arſit adulteri
Crineis, & aurum veſtibus illitum
Mirata, regaleiſque cultus,
Et comites, Helene Lacæna,
Primuſve Teucer tela Cydonio
Direxit arcu: non ſemel Ilios
Vexata: non pugnavit ingens
Idomeneus Sthenelusve ſolus
Dicenda Muſis prælia. non ferox
Hector, vel acer Deiphobus graveis
Excepit ictus pro pudicis
Conjugibus puerisque primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: ſed omnes illachrymabiles
Urgentur, ignotique longa
Nocte, carent quia vate ſacro.
Paulum ſepultæ diſtat inertiæ
Celata virtus, non ego te meis
Chartis inornatum ſileri,
Totve tuos patiar labores
Impune, Lolli, carpere lividas
Obliviones. eſt animus tibi
Rerumque prudens & ſecundis
Temporibus dubiiſque rectus:
Vindex avaræ fraudis, & abſtinens
Ducentis ad ſe cuncta pecuniæ.
Conſulque non unius anni.
Sed quoties bonus atque fidus
Judex honeſtum prætulit utili, &

Rejecit alto dona nocentium
Vultu, & per obstanteis catervas
Explicuit sua victor ar na.
Non possidentem multa vocaveris
Recte beatum: rectius occupat
Nomen beati, qui deorum
Muneribus sapienter uti,
Duramque callet paupertem pati:
Pejusque letho flagitium timet.
Non ille pro caris amicis
Aut patria timidus perire.

AD LIGURINUM.
ODE X.

Ut dum per ætatem licet, fruatur formæ suæ bonis; alioqui fore ut ipsum sero pœniteat, cum flos ille ætatis exaruerit.

O Crudelis adhuc, & Veneris muneribus potēs,
Insperata tuæ cum veniet pluma superbiæ,
Et, quæ nunc humeris involitāt, deciderint comæ,
Nunc & qui color est puniceæ flore prior rosæ,
Mutatus Ligurinum in faciem verterit hispidam.
Dices heu (quoties te in speculo videris alterum!)
Quæ mens est hodie, cur eadem non puero fuit?
Vel cur his animis incolumes non redeunt genæ.

AD PHYLLIDEM.
ODE XI.

Die natali Mæcenatis, qui erat Id. Aprilis, invitat eam ad epulas.

Est mihi novum superantis annum
Plenus Albani cadus: est in horto,
Phylli, nectendis apium coronis,
Est hederæ vis

Multa, qua crineis religata fulges:
Ridet argento domus: ara castis
Vincta verbenis, avet immolato
Spargier agno.
Cuncta festinat manus: huc & illuc
Cursitant mistæ pueris puellæ:
Sordidum flammæ trepidant rotantes
Vertice fumum.
Ut tamen noris, quibus advoceris
Gaudiis: idus tibi sunt agendæ,
Qui dies mensem Veneris marinæ
Findit Aprilem;
Jure solennis mihi, sanctiorque
Pene natali proprio, quod ex hac
Luce Mæcenas meus affluenteis
Ordinat annos.
Telephum, quem tu petis, occupavit
(Non tuæ sortis juvenem) puella
Dives, & lasciva; tenetque grata
Compede vinctum.
Terret ambustus Phaëton avaras
Spes: & exemplum grave præbet ales
Pegasus, terrenum equitem gravatus
Bellerophontem,
Semper ut te digna sequare, & ultra
Quam licet sperare, nefas putando,
Disparem vites, age jam meorum
Finis amorum,
(Non enim posthac alia calebo
Fœmina) condisce modos, amandæ
Voce quos reddas, minuentur atræ
Carmine curæ.

AD VIRGILIUM ODE XII.

Describit Veris adventum, & Virgilium ad convivium sub conditione invitat.

JAm veris comites, quæ mare temperant,
Impellunt animæ lintea Thraciæ:
Jam nec prata rigent, nec fluvii strepunt
Hyberna nive turgidi.
Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
Infelix avis, & Cecropiæ domus
Æternum opprobrium, quod male barbaras
Regum est ulta libidines,
Dicunt in tenero gramine, pinguium
Custodes ovium, carmina fistula:
Delectantque deum, cui pecus & nigri
Colles Arcadiæ placent.
Adduxere sitim tempora Virgili:
Sed pressum Calidus ducere Liberum
Si gestis, juvenum nobilium cliens
Nardo vina merebere.
Nardi parvus onyx eliciet cadum.
Qui nunc Sulpitiis accubat horreis,
Spes donare novas largus, amaraque
Curarum eluere efficax.
Ad quæ si properas gaudia, cum tua
Velox merce veni. non ego te meis
Immunem meditor tingere poculis,
Plena dives ut in domo.
Verum pone moras, & studium lucri:
Nigrorumque memor, dum licet, ignium;
Misce stultitiam consiliis brevem.
Dulce est desipere in loco.

IN LYCEN.

ODE XIII.

Insultat ei quod jam anus facta, & libidine flagrans, contemnatur à juvenibus.

AUdivere Lyce Dii mea vota : Dii
Audivere Lyce, sis anus, & tamen
Vis formosa videri,
Ludisque, & bibis impudens:
Et cantu tremulo pota Cupidinem
Lentum sollicitas: ille virentis &
Doctæ psallere Chiæ
Pulchris excubat in genis.
Importunus enim transvolat aridas
Quercus, & refugit: te quia luridi
Dentes, te quia rugæ
Turpant, & capitis nives.
Nec Coæ referent jam tibi purpuræ,
Nec clari lapides tempora, quæ semel
Notis condita fastis
Inclusit volucris dies.
Quo fugit Venus heu? quove color decens?
Quo motus? quid habes illius, illius,
Quæ spirabat amores,
Quæ me surpuerat mihi,
Felix post Cynaram, notaque & artium
Gratarum facies? sed Cynaræ breveis
Annos fata dederunt,
Servatura diu parem
Cornicis vetulæ temporibus Lycen:
Possent ut juvenes visere fervidi
Multo non sine risu,
Dilapsam in cineres facem.

AD AUGUSTUM.
ODE XIV.

A Senatu populoque Romano honores Augusto tribui non possũt, qui virtutes ejus aquare valeãt.

QUæ cura patrum, quæve Quiritium,
Plenis honorum muneribus tuas,
Auguste, virtutes in ævum
Per titulos memoresque fastos
Æternet? ô qua sol habitabileis
Illustrat oras, maxime principum,
Quem legis expertes Latinæ
Vindelici didicere nuper
Quid Marte posses. milite nam tuo
Drusus Genaunos, implacidum genus,
Brennosque veloceis, & arceis
Alpibus impositas tremendis,
Dejecit acer plus vice simplici.
Major Neronum mox grave prælium
Commisit, immaneisque Rhœtos
Auspiciis pepulit secundis.
Spectandus in certamine Martio,
Devota morti pectora liberæ
Quantis fatigaret ruinis:
Indomitas prope qualis undas
Exercet Auster Pleiadum choro
Scindente nubeis: impiger hostium
Vexare turmas, & frementem
Mittere equum medios per igneis.
Sic tauriformis volvitur Aufidus
Qui regna Dauni perfluit Appuli,
Cum sævit horrendamque cultis
Diluviem minitatur agris;

Ut Barbarorum Claudius agmina
Ferrata vasto diruit impetu;
Primosque & extremos merendo
Stravit humi sine clade victor:
Te copias, te consilium, & tuos
Præbente divos, nam tibi, quo die
Portus Alexandria supplex
Et vacuam patefecit aulam,
Fortuna lustro prospera tertio
Belli secundos reddidit exitus;
Laudemque & optatum peractis
Imperiis decus arrogavit.
Te Cantaber non ante domabilis,
Medusque & Indus: te profugus Scyth
Miratur, ô tutela præsens
Italiæ, dominæque Romæ:
Te fontium qui celat origines
Nilusque & Ister: te rapidus Tigris,
Te belluosus qui remotis
Obstrepit Oceanus Britannis?
Te non paventis funera Galliæ,
Duræque tellus audit Iberiæ:
Te cæde gaudentes Sicambri
Compositis venerantur armis.

AUGUSTI LAUDES.

ODE XV.

Se non esse idoneum ad canenda Lyricis versibus Augusti encomia.

PHæbus volentem prælia me loqui
Victas & urbeis, increpuit lyra,
Ne parva Tyrrhenum per æquor
Vela darem: tua Cæsar, ætas

Fruges & agris rettulit uberes,
Et signa nostro restituit Jovi,
Direpta Parthorum superbis
Postibus: & vacuum duellis
Janum Quirini clausit: & ordinem
Rectum, & vaganti frena licentiæ
Injecit amovitque culpas:
Et veteres revocavit artes,
Per quas Latinum nomen, & Italæ
Crevere vires, famaque, & imperi
Porrecta majestas ad ortum
Solis ab Hesperio cubili.
Custode rerum Cæsare non furor
Civilis aut vis eximet otium:
Non ira, quæ procudit ensis
Et miseras inimicat urbeis.
Non qui profundum Danubium bibunt,
Edicta rumpent Julia; non Getæ,
Non Seres, infidive Persæ,
Non Tanaim propefluмen orti.
Nosque & profestis lucibus & sacris,
Inter Jocosi munera Liberi,
Cum prole, matronisque nostris,
Rite deos prius apprecati,
Virtute functos more patrum duces,
Lydis remisto carmine tibiis
Trojamque & Anchisen, & almæ
Progeniem Veneris canemus.

Q. HORATII FLACCI EPODON LIBER.

AD MÆCENATEM. ODE 1.

Mæcenati ad bellum Actiacũ proficiscenti comitem se offert, non tam quod præsentia sua quiquam commodi sit ei allaturus, quam quod minus de salute ejus sollicitus sit futurus.

IBis Liburnis inter alta navium,
Amice, propugnacula,
Paratus omne Cæsaris periculum
Subire, Mæcenas, tuo.
Quid nos? quibus te vita sit superstite
Jucunda: si contra, gravis:
Utrumne jussi persequemur otium
Non dulce, ni tecum simul?
An hunc laborem mente laturi, decet
Qua ferre non molleis viros?
Feremus: & te vel per Alpium juga,
Inhospitalem & Caucasum,

Vel Occidentis usque ad ultimum sinum
Forti sequemur pectore.
Roges, tuum labore quid juvenem meo,
Imbellis, ac firmus parum,
Comes minore sum futurus in metu,
Quid major absenteis habet:
Ut assidens implumibus pullis avis
Serpentium allapsus timet
Magis relictis: non, ut adsit, auxili
Latura plus præsentibus.
Libenter hoc & omne militabitur
Bellum in tuæ spem gratiæ:
Non ut juvencis illigata pluribus
Aratra nitantur meis,
Pecusve Calabris ante sidus fervidum
Lucana mutet pascua:
Nec ut superni villa candens Tusculi
Circæa tangat mœnia.
Satis superque me benignitas tua
Ditavit: haud paravero,
Quod aut, avarus ut Chremes, terra premam,
Discinctus aut perdam ut nepos.

ODE II.

Varias vitæ rusticæ laudes hac ode complectitur præsertim vero ab animi tranquillitate & frugalitate eam laudat.

BEatus ille, qui procul negotiis,
Ut prisca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet suis,
Solutus omni fœnore:
Neque excitatur classico miles truci,
Neque horret iratum mare:

Forumque vitat, & superba civium
Potentiorum limina.
Ergo aut adulta vitium propagine
Altas maritat populos;
Aut in reducta valle mugientium
Prospectat errantes greges:
Inutilesque falce ramos amputans,
Feliciores inserit;
Aut pressa puris mella condit amphoris,
Aut tondet infirmas oves:
Vel, cum decorum mitibus pomis caput
Autumnus arvis extulit,
Ut gaudet insitiva decerpens pyra,
Certantem & uvam purpuræ,
Qua muneretur te, Priape, & te pater
Silvane, tutor finium.
Libet jacere modo sub antiqua ilice,
Modo in tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquæ,
Queruntur in silvis aves:
Fontesque lymphis obstrepunt manantibus,
Somnos quod invitet leves.
At, cum tonantis annus hybernus Jovis
Imbres niveisque comparat:
Aut trudit acres hinc & hinc multo cane
Apros in obstantes plagas:
Aut amite levi rara tendit retia,
Turdis edacibus dolos,
Pavidumque leporem, & advenam laqueo gruem,
Jucunda captat præmia.
Quis non malarum, quas amor curas habet,
Hæc inter obliviscitur?

Quod si pudica mulier in partem juvans
Domum atque dulceis liberos :
(Sabina qualis, aut perusta solibus
Pernicis uxor Appuli)
Sacrum vetustis exstruat lignis focum ;
Lassi sub adventum viri,
Claudensque textis craubus lætum pecus,
Distenta siccet ubera,
Et horna dulci vina promens dolio,
Dapes inemtas apparet :
Non me Lucrina juverint conchylia,
Magisve rhombus, aut scari,
Si quos Eois intonata fluctibus
Hyems ad hoc vertat mare.
Non Afra avis descendat in ventrem meum,
Non attagen Ionicus
Jucundior, quam lecta de pinguissimis
Oliva ramis arborum,
Aut herba lapathi prata amantis, & gravi
Malvæ salubres corpori ;
Vel agna festis cæsa Terminalibus,
Vel hædus ereptus lupo,
Has inter epulas, ut juvat pastas oveis
Videre properanteis domum,
Videre fessos vomerem inversum boves
Collo trahenteis languido,
Positosque vernas, ditis examen domus,
Circum renidenteis Lareis,
Hæc ubi locutus fœnerator Alphius,
Jam jam futurus rusticus,
Omnem, relegit idibus pecuniam,
Quærit Kalendis ponere.

AD

AD MÆCENATEM.
ODE III.

Alii detestatio.

PArentis olim si quis impia manu
Senile guttur fregerit,
Edat cicutis allium nocentius,
O dura messorum ilia!
Quid hoc veneni sævit in præcordiis?
Num viperinus his cruor
Incoctus herbis me fefellit? an malas
Canidia tractavit dapes?
Ut Argonautas præter omneis candidum
Mededa mirata est ducem,
Ignota tauris illigaturum juga,
Perunxit hoc Jasonem:
Hoc delibutis ulta donis pellicem,
Serpente fugit alite.
Nec tantus unquam siderum insedit vapor
Siticulosæ Apuliæ:
Nec munus humeris efficacis Herculis
Inarsit æstuosius.
At, si quid unquam tale concupiveris,
Jocose Mæcenas, precor
Manum puella suavio opponat tuo,
Extrema & in sponda cubet.

AD MENAM LIBERTUM POMPEII MAGNI.
ODE IV.

In ejus, ex mutata conditione, arrogantiam invehitur.

LUpis & agnis quanta sortito obtigit,
Tecum mihi discordia est,
Ibericis peruste funibus latus,

Et crura dura compede.
Licet superbus ambules pecunia,
Fortuna non mutat genus.
Videsne sactam metiente te viam
Cum bis ter ulnarum toga,
Ut ora vertat huc & huc euntium
Liberrima indignatio?
Sectus flagellis hic triumviralibus,
Præconis ad fastidium,
Arat Falerni mille fundi jugera,
Et Appiam mannis terit:
Sedilibusque magnus in primis eques
Othone contemto sedet.
Quid attinet tot ora navium gravi
Rostrata duci pondere
Contrà latrones atque servilem manum;
Hoc hoc tribuno militum?

IN CANIDIAM. ODE V.

Loquentem inducit pueram quendam, quem aliquot veneficæ sub terra defoderant mento tenus fame necandũ ut ex ejus jecore & medulla, poculũ amatorium conficerent. Hujus preces primùm deinde imprecationes adversus eas describit. Existimatus autem Gratidiam Canidiæ nomine significare.

AT ô deorum quisquis in cælo regis
Terras, & humanum genus,
Quid iste ferr tumultus? & quid omnium
Vultus in unum me truces?
Per liberos te, si vocata partubus
Lucina veris affuit:
Per hoc inane purpuræ decus precor,
Per improbaturum hæc Jovem,

Quid ut noverca me intueris! aut uti
Petita ferro bellua?
Ut hæc trementi questus ore, constitit
Insignibus raptis puer.
Impube corpus, quale posset impia
Mollire Thracum pectora:
Canidia brevibus implicata viperis
Crineis & incomtum caput,
Jubet sepulchris caprificos erutas:
Jubet cupressus funebreis,
Et uncta turpis ova ranæ sanguine,
Plumamque nocturnæ strigis,
Herbasque quas Iolcos atque Iberia
Mittit, venenorum ferax:
Et ossa ab ore rapta jejunæ canis
Flammis aduri Colchicis.
At expedita Sagana per totam domum
Spargens avernaleis aquas,
Horret capillis, ut marinus, asperis
Echinus, aut currens aper.
Abacta nulla Veja conscientia,
Ligonibus duris humum
Exhauriebat ingemens laboribus:
Quo posset insossus puer
Longo die bis terve mutatæ dapis
Innemori spectaculo.
Cum promineret ore, quantum extant aquæ
Suspensa mento corpora:
Exerta uti medulla, & aridum jecur,
Amoris esset poculum:
Interminato cum semel fixæ cibo
Intabuissent pupulæ.

Non defuisse masculæ libidinis
Ariminensem Foliam,
Et otiosa credidit Neapolis,
Et omne vicinum oppidum:
Quæ sidera excantata voce Thessala,
Lunamque cœlo deripit.
Hic irresectum sæva dente livido
Canidia rodens pollicem,
Quid dixit? aut quid tacuit? ô rebus meis
Non infideles arbitræ
Nox & Diana, quæ silentium regis,
Arcana cum fiunt sacra.
Nunc nunc adeste: nunc in hostileis domos
Iram, atque numen vertite.
Formidolosæ dum latent silvis feræ
Dulci sopore languidæ,
Senem, quod omnes rideant, adulterum
Latrent suburanæ canes,
Nardo perunctum, quale nec perfectius
Meæ laborarunt manus.
Quid accidit? cur dira barbaræ minus
Venena Medeæ valent,
Quibus superbam fugit ultra pellicem
Magni Creontis filiam,
Cum palla, tabo munus imbutum, novam
Incendio nuptam abstulit?
Atqui nec herba, nec latens in asperis
Radix fefellit me locis.
Indormit unctis omnium cubilibus
Oblivione pellicum.
Ah, ah, solutus ambulat veneficæ
Scientioris carmine.

Non usitatis, Vare, potionibus,
(O Multa fleturum caput!)
Ad me recurres: nec vocata mens tua
Marsis redibit vocibus.
Majus parabo, majus infundam tibi
Fastidienti poculum.
Priusque cœlum sidet inferius mari,
Tellure porrecta super;
Quam non amore sic meo flagres, uti
Bitumen atris ignibus.
Sub hæc puer, jam non, ut ante, mollibus
Lenire verbis impias,
Sed dubius unde rumperet silentium,
Misit Thyesteas preces.
Venena, magnum fas nefasque, non valent
Convertere humanam vicem.
Diris agam vos: dira detestatio
Nulla expiatur victima.
Quin, ubi perire jussus exspiravero,
Nocturnus occurram furor:
Peramque vultus umbra curvis unguibus;
(Quæ vis deorum est Manium)
Et inquietis assidens præcordiis,
Pavore somnos auferam.
Vos turba vicatim hinc & hinc saxis petens;
Contunder obscœnas anus.
Post insepulta membra different lupi,
Et Esquilinæ alites.
Neque hoc parentes, heu, mihi superstites;
Effugerit spectaculum.

IN CASSIUM SEVERUM POETAM MALEDICUM.

ODE VI.

Quid immerentes hospites vexas, canis,
Ignavus adversum lupos?
Quin huc inaneis, si potes, vertis minas,
Et me remorsurum petis?
Nam, qualis aut Molossus, aut fulvus Lacon,
Amica vis pastoribus,
Agam per altas aure sublata niveis,
Quæcunque præcedet fera.
Tu, cum timenda voce complesti nemus,
Projectum odoraris cibum.
Cave, cave: namque in malos asperrimus
Parata tollo cornua.
Qualis Lycambæ spretus infido genet,
Aut acer hostis Bupalo.
An, si quis atro dente me petiverit,
Inultus ut flebo puer?

AD POPULUM ROMANUM. IN BELLUM CIVILE GESTUM hinc Bruto & Cassio, illinc Octaviano, M. Antonio, & M. Lepido Ducibus.

ODE VII.

Quo, quo scelesti ruitis? aut cur dexteris
Aptantur enses conditi?
Parumne campis atque Neptuno super
Fusum est Latini sanguinis?
Non ut superbas invidæ Carthaginis
Romanus arceis ureret:
Intactus aut Britannus ut descenderet
Sacra catenatus via:

Sed ut, secundum vota Parthorum, sua
Urbs hæc periret dextera.
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
Unquam, nisi in dispar genus.
Furorne cæcus? an rapit vis acrior?
An culpa? responsum date.
Tacent: & ora pallor albus inficit,
Mentesque perculsæ stupent.
Sic est, acerba fata Romanos agunt,
Scelusque fraternæ necis,
Ut immerentis fluxit in terram Remi
Sacer nepotibus cruor.

IN ANUM LIBIDINOSAM ODE VIII.

ROgare longo putidam te sæculo,
Vireis quid enervet meas?
Cum sit tibi dens ater, & rugis vetus
Frontem senectus exaret,
Hierque turpis inter aridas nates
Podex, velut crudæ bovis.
Sed incitat me pectus, & mammæ putres,
Equina quales ubera:
Venterque mollis, & femur tumentibus
Exile suris additum.
Esto beata: funus atque imagines
Ducant triumphales tuum,
Nec sit marita, quæ rotundioribus
Onusta baccis ambulet.
Quid? quod libelli Stoici inter sericos
Jacere pulvillos amant?
Illiterati num minus nervi rigent?
Minusve languet facinum,

Quod ut ſuperbo provoces ab inguine,
Ore laborandum eſt tibi.

AD C. CILNIUM MÆCENATEM. ODE IX.

Præſentit voluptatẽ, quam eſt percepturus cum Auguſtus de Antonio & Cleopatra triumphum aget.

QUando repoſtum Cæcubum ad feſtas dapes,
Victore lætus Cæſare,
Tecum ſub alta, (ſic Jovi gratum) domo
Beate Mæcenas, bibam,
Sonante miſtum tibiis carmen lyrâ,
Hac Dorium, illis Barbarum?
Ut nuper, actus cum freto Neptunius
Dux fugit uſtis navibus,
Minatus urbi vincla, quæ detraxerat
Servis amicus perfidis.
Romanus (eheu poſteri negabitis)
Emancipatus fœminæ,
Fert vallum, & arma miles: & ſpadonibus
Servire rugoſis poteſt.
Interque ſigna turpe militaria
Sol aſpicit conopeum.
Ad hunc frementeis verterunt bis mille equos
Galli canentes Cæſarem:
Hoſtiliumque navium in portu latent
Puppes ſiniſtrorſum citæ.
Io triumphe, tu moraris aureos
Currus, & intactas boves.
Io triumphe, nec Jugurthino parem
Bello reportaſti ducem.
Neque Africano: cui ſuper Carthaginem
Virtus ſepulchrum condidit,

Terra

Terra marique victus hostis, Punico
Lugubre mutavit sagum.
Aut Ille centum nobilem Cretam urbibus,
Ventis iturus non suis,
Exercitatas aut petit Syrteis Noto,
Aut fertur incerto mari.
Capaciores affer huc puer scyphos,
Et Chia vina, aut Lesbia:
Vel, quod fluentem nauseam coerceat,
Metire nobis Cæcubum.
Curam metumque Cæsaris rerum juvat
Dulci Lyæo solvere.

IN MÆVIUM
ODE X.

Tempestatem & naufragium ei imprecatur.

MAla soluta navis exit alite,
Ferens olentem Mævium.
Ut horridis utrumque verberes latus,
Auster memento, fluctibus,
Niger rudentes Eurus inverso mari,
Fractosque remos differat.
Insurgat Aquilo, quantus altis montibus
Frangit trementeis ilices.
Nec sidus atra nocte amicum appareat,
Qua tristis Orion cadit.
Quietiore nec feratur æquore:
Quam Graja victorum manus:
Cum Pallas usto vertit iram ab ilio
In impiam Ajacis ratem.
O quantus instat navitis sudor tuis,
Tibique pallor luteus,
Et illa non virilis ejulatio,

Preces & aversum ad Jovem,
Jonius udo cum tremugiens sinus,
Noto carinam ruperit!
Opima quod si præda curvo littore
Porrecta mergos juveris;
Libidinosus immolabitur caper,
Et agna tempestatibus.

AD PECTIUM.

ODE XI.

Se amore captum, non posse ad versus faciendos operam studiumve conferre.

PEcti, nihil me, sicut antea, juvat
Scribere versiculos,
Amore perculsum gravi:
Amore, qui me præter omneis, expetit
Mollibus in pueris,
Aut in puellis urere.
Hic tertius december, ex quo destiti
Inachia furere,
Silvis honorem decutit.
Heu me, per urbem (nam pudet tantimali)
Fabula quanta fui!
Conviviorum & pœnitet:
In queis amantem languor & silentium
Arguit, & latere
Petitus imo spiritus.
Contraque lucrum nil valere candidum
Pauperis ingenium
Querebar applorans tibi,
Simul calentis inverecundus Deus
Fervidiore mero
Arcana promerat loco,

Quod si meis inæstuet præcordiis
Libera bilis, ut hæc
Ingrata ventis dividat
Fomenta, vulnus nil malum levantia,
Desinet imparibus
Certare summotus pudor.
Ubi hæc severus te palam laudaveram,
Jussus abire domum.
Ferebar incerto pede
Ad non amicos, heu, mihi posteis, & heu,
Limina dura, quibus
Lumbos, & infregi latus.
Nunc gloriantis quamlibet mulierculam
Vincere mollitia,
Amor Lycisci me tenet:
Unde expedire non amicorum queant
Libera consilia
Nec contumeliæ graves:
Sed alius ardor, aut puellæ candidæ,
Aut teretis pueri,
Longam renodantis comam.

ODE XII.

In anum fœdam ac fœtidam, quæ illius amores ambiebat.

QUid tibi vis mulier nigris dignissima barris?
Munera cur mihi, quidve tabellas
Mittis, nec firmo juveni, neque naris obesæ?
Namque sagacius unus odoror,
Polypus, an gravis hirsutis cubet hircus in alis,
Quam canis acer, ubi lateat sus.
Quis sudor vietis, & quam malus undique membris
Crescit odor, cum pene soluto

Indomitam properat rabiem ſedare: neque illi
Jam manet humida creta, colorque
Stercore fucatus crocodili: jamque ſubando
Tenta cubilia tectaque rumpit.
Vel mea cum ſævis agitat faſtidia verbis:
Inachia langues minus, ac me.
Inachiam ter nocte potes, mihi ſemper ad unum
Mollis opus pereat male, quæ te
Lesbia, quærenti taurum, monſtravit inertem.
Cum mihi Cous adeſſet Amyntas,
Cujus in indomito conſtantior inguine nervus,
Quam nova collibus arbor inhæret.
Muricibus Tyriis iteratæ vellera lanæ,
Cui properabantur? tibi nempe.
Ne foret æqualeis inter conviva, magis quem
Diligeret mulier ſua, quam te.
O ego non felix, quam tu fugis; ut pavet acreis
Agna lupos, capreæque leones.

AD AMICOS.

ODE XIII.

Hyemem hylariter & jucunde eſſe traducendum.

HOrrida tempeſtas cœlum contraxit & imbres,
Niveſque deducunt Jovem.
Nunc mare, nunc ſilvæ
Threicio Aquilone ſonant, rapiamus amici
Occaſionem de die:
Dumque virent genua,
Et decet, obducta ſolvatur fronte ſenectus,
Tu vina Torquato move
Conſule preſſa meo.
Cætera mitte loqui Deus hæc fortaſſe benigna
Reducet in ſedem vice.

Nunc & Achæmenia
Perfundi nardo juvat : & fide Cyllenea
Levare diris pectora
Sollicitudinibus :
Nobilis ut grandi cecinit Centaurus alumno ;
Invicte mortalis, dea
Nate puer Thetide,
Te manet Assaraci tellus, quam frigida parvi
Findunt Scamandri flumina,
Lubricus & Simois.
Unde tibi reditum certo subtemine Parcæ
Rupere : nec mater domum
Cærula te revehet.
Illic omne malum vino cantuque levato,
Deformis ægrimoniæ
Dulcibus alloquiis.

AD C. MÆCENATEM. ODE XIV.

Phrynes amorem causam esse quamobrem promissos Jambos non absolvat.

MOllis inertia cur tantum diffuderit imis
Oblivionem sensibus,
Pocula lethæos ut si ducentia somnos
Arente fauce traxerim :
Candide Mæcenas, occidis sæpe rogando.
Deus deus nam me vetat,
Inceptos, olim promissum carmen, jambos
Ad umbilicum adducere.
Non aliter Samio dicunt arsisse Bathyllo
Anacreonta Teium :
Qui persæpe cava testudine flevit amorem

Non elaboratum ad pedem,
Ureris ipse miser, quod si non pulchrior ignis
Accendit obsessam Ilion.
Gaude sorte tua, me libertina, neque una
Contenta, Phryne macerat.

AD NEÆRAM.

ODE XV.

Non servatam ab ea fidem conqueritur,

NOx erat, & cœlo fulgebat Luna sereno
Inter minora sidera,
Cum tu magnorum numen læsura deorum
In verba jurabas mea,
Arctius atque edera procera astringitur ilex,
Lentis adhærens brachiis:
Dum pecori lupus, & nautis infestus Orion
Turbaret hybernum mare,
Intonsosque agitaret Apollinis aura capillos,
Fore hunc amorem mutuum;
O dolitura mea multum virtute Neæra:
Nam si quid in Flacco viri est,
Non feret assiduas potiori te dare noctes,
Et quæret iratus parem.
Nec semel offensæ cedet constantia formæ,
Si certus intrarit dolor.
At tu, quicumque es felicior, atque meo nunc
Superbus incedis malo:
Sis pecore & multa dives tellure licebit,
Tibique Pactolus fluat,
Nec te Pythagoræ fallant arcana renati,
Formaque vincas Nirea:
Eheu translatos alio mœrebis amores;
Ast ego vicissim risero.

ODE XVI.

Queritur bellorum civilium nullum esse finem, quare de Rep. Romana desperat, aliasque terras & ipse petere cogitat, & aliis, ut idem faciant, suadet.

ALtera jam teritur bellis civilibus ætas:
Suis & ipsa Roma viribus ruit.
Quam neque finitimi valuerunt perdere Marsi,
Minacis aut Etrusca Porsennæ manus,
Æmula nec virtus Capuæ, nec Spartacus acer,
Novisque rebus infidelis Allobrox,
Nec fera cærulea domuit Germania pube,
Parentibusque abominatus Annibal,
Impia perdemus devoti sanguinis ætas:
Ferisque rursus occupabitur solum.
Barbarus, heu, cineres insistet victor, & urbem
Eques sonante verberabit ungula:
Quæque carent ventis & solibus, ossa Quirini,
Nefas videre, dissipabit insolens.
Forte, quid expediat, communiter, aut melior
Malis carere quæritis laboribus. (pars
Nulla sit hac potior sententia: (Phocæorum
Velut profugit execrata civitas:
Agros, atque Lares proprios, habitandaque fana
Apris reliquit, & rapacibus lupis)
Ire, pedes quocunque ferent: quocunque per undas.
Notus vocabit, aut protervus Africus.
Sic placet? an melius quis habet suadere? secunda
Ratem occupare quid moramur alite?
Sed juremus in hæc: Simul imis saxa renarint
Vadis levata, ne redire sit nefas:
Neu conversa domum pigeat dare lintea, quando
Padus Matina laverit cacumina,

Iii mare seu celsus procurrerit Apenninus:
Novaque monstra junxerit libidine
Mirus amor, juvet ut tigres subsidere cervis:
Adulteretur & columba milvio,
Credula nec favos timeant armenta leones,
Ametque falsa levis hircus æquora.
Hæc & quæ poterunt reditus abscindere dulceis,
Eamus omnis execrata civitas:
Aut pars indocili melior grege, mollis & exspes
Inominata perprimat cubilia.
Vos, quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
Etrusca præter & volate littora.
Nos manet Oceanus circumvagus, arva, beata
Petamus arva, diviteis & insulas:
Reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis,
Et imputata floret usque vinea,
Germinat & nunquam fallentis termes olivæ;
Suamque pulla ficus ornat arborem.
Mella cava manant ex ilice: montibus altis
Levis crepante lympha desilit pede.
Illic ipjussæ veniunt ad mulctra capellæ,
Refertque tenta grex amicus ubera:
Nec vespertinus circum gemit ursus ovile,
Nec intumescit alta viperis humus,
Pluraque felices mirabimur, ut neque largis
Aquosus Eurus arva radat imbribus,
Pinguia nec siccis urantur semina glebis,
Utrumque rege temperante cœlitum.
Non huc Argoo contendit remige pinus,
Neque impudica Colchis intulit pedem:
Non huc Sidonii torserunt cornua nautæ;
Laboriosa nec cohors Ulyssei.

Nulla nocent pecori contagia, nullius aſtri
Gregem æſtuoſa torret impotentia.
Jupiter illa piæ ſecrevit littora genti,
Ut inquinavit ære tempus aureum,
Æræ, dehinc ferro duravit ſæcula, quorum
Piis ſecunda vate me datur fuga.

AD CANIDIAM.

ODE XVII.

Petit, ut ſibi ignoſcat. Eam autem dum vult videri placare graviſſime & acerbiſſime velicat, atque adeo lacerat.

JAm jam efficaci do manus ſcientiæ
Supplex: & oro regna per Proſerpinæ,
Per & Dianæ non movenda numina,
Per atque libros carminum valentium
Refixa cœlo devocare ſidera:
Canidia parce vocibus tandem ſacris,
Citumque retro ſolve, ſolve turbinem.
Movit nepotem Telephus Nereium,
In quem ſuperbus ordinarat agmina
Myſorum, & in quem tela acuta torſerat.
Unxere matres Iliæ addictum feris
Alitibus atque canibus homicidam Hectorem,
Poſtquam relictis mœnibus rex procidit,
Heu, pervicacis ad pedes Achillei.
Senoſa duris exuere pellibus
Laborioſi remiges Ulyſſei,
Volente Circe, membra: tunc & mens & ſonus
Relatus, atque notus in vultus honor.
Dedi ſatis ſuperque pœnarum tibi
Amata nautis multum & inſtitoribus.
Fugit juventas, & verecundus color

Reliquit ossa pelle amicta lurida.
Tuis capillus albus est odoribus.
Nullum à labore me reclinat otium,
Urget diem nox, & dies noctem: neque est
Levare tenta spiritu præcordia.
Ergo negatum, vincor, ut credam miser,
Sabella pectus increpare carmina,
Caputque Marsa dissilire nænia.
Quid amplius vis? ô mare, & terra, ardeo,
Quantum neque atro delibutus Hercules
Nessi cruore: nec Sicana fervida
Furens in Ætna flamma. tu, donec cinis
Injuriosis aridus ventis ferar,
Cales venenis officina Colchicis.
Quæ finis, aut quod me manet stipendium:
Effare, jussas cum fide pœnas luam;
Paratus expiare, seu poposceris
Centum juvencos, seu mendaci lyra
Voles sonari: tu pudica, tu proba
Perambulabis astra sidus aureum.
Infamis Helenæ Castor offensus vice,
Fraterque magni Castoris, victi prece
Adempta vati reddidere lumina.
Et tu (potes nam) solve me dementia.
O nec paternis obsoleta sordibus,
Nec in sepulchris pauperum prudens anus
Novendialeis dissipare pulveres.
Tibi hospitale pectus, & puræ manus,
Tuusque venter partum ejus: & tuo
Cruore rubros obstetrix pannos lavit,
Utcunque fortis exsilis puerpera.

CANIDIÆ RESPONSIO.

Qua ostendit, se nullis precibus exorari, nulla ratione placari posse.

QUid obseratis auribus fundis preces?
Non saxa nudis surdiora navitis
Neptunus alto tundit hybernus salo.
Inultus ut tu riseris Cotytia
Vulgata, sacrum liberi Cupidinis,
Et Esquilini pontifex venefici
Impune ut urbem nomine impleris meo?
Quid proderi ditasse Pelignas anus,
Velociusve miscuisse toxicum,
Si tardiora fata te votis manent?
Ingrata misero vita ducenda est, in hoc,
Novis ut usque suppetas doloribus.
Optat quietem Pelopis infidus parer,
Egens benignæ Tantalus semper dapis,
Optat Prometheus obligatus aliti,
Optat supremo collocare Sisyphus
In monte saxum: sed vetant leges Jovis,
Voles modo altis desilire turribus,
Modo ense pectus Norico recludere:
Frustraque vincla gutturi nectes tuo:
Fastidiosa tristis ægrimonia.
Vectabor humeris tunc ego inimicis eques,
Meæque terra cedet insolentiæ.
An, quæ movere cereas imagines,
(Ut ipse nosti curiosus) & polo
Deripere Lunam vocibus possim meis,
Possim cremaros excitare mortuos,
Desiderique temperare poculum:
Plorem artis in te nil agentis exitum,

Q. HORATII FLACCI

CARMEN SÆCULARE,

Pro Imperii Romani incolumitate.

PHœbe, ſylvarumque potens Diana,
Lucidum cœli decus, ô colendi
Semper, & culti, date quæ precamur
Tempore ſacro,
Quo Sibylini, monuere verſus,
Virgines lectas, pueroſque caſtos,
Diis, quibus ſeptem placuere colles,
Dicere carmen.
Alme Sol, curru nitido diem qui
Promis, & celas, aliuſque & idem
Naſceris, poſſis nihil urbe Roma
Viſere majus.
Rite maturos aperire partus
Lenis Ilithya: tuere matres:
Sive tu Lucina probas vocari,
Seu genitalis.
Diva, producas ſobolem, patrumque
Proſperes decreta ſuper jugandis
Fœminis, proliſque novæ feraci
Lege marita;

Certus

Certus ut denos decies per annos
Orbis & cantus referatque ludos,
Ter die claro, totiesque grata
Nocte frequentes,
Vosque veraces cecinisse Parcæ,
Quod semel dictum est, stabilisque rerum
Terminus servet: bona jam peractis
Jungite fata.
Fertilis frugum pecorisque tellus
Spicea donet Cererem corona:
Nutriant fœtus & aquæ salubres,
Et Jovis auræ.
Condito mitis placidusque telo
Supplices audi pueros Apollo:
Siderum regina bicornis audi
Luna puellas.
Roma si vestrum est opus, Iliæque
Litus Etruscum tenuere turmæ,
Jussa pars mutare Lareis, & urbem
Sospite cursu,
Cui per ardentem sine fraude Trojam
Castus Æneas patriæ superstes,
Liberum munivit iter, daturos
Plura relictis:
Di probos mores docili juventæ,
Di senectuti placidæ quietem,
Romulæ genti date remque: prolemque
Et decus omne.
Quique vos bobus veneratur albis
Clarus Anchisæ Veneriscque sanguis,
Impereт bellante prior, jacentem
Lenis in hostem.

Jam mari ; terraque manus potentes
Medus, Albanasque timet secures :
Jam Scythæ responsa petunt, superbi
Nuper & Indi.
Jam fides, & pax & honor, pudorque
Priscus, & neglecta redire virtus
Audet : apparetque beata pleno
Copia cornu.
Augur, & fulgente decorus arcu
Phœbus, acceptusque novem Camœnis.
Qui salutari levat arte fessos
Corporis artus :
Si Palatinas videt æquus arces
Remque Romanam, Latiumque felix
Alterum in lustrum, meliusque semper
Proteget ævum.
Quæque Aventinum tenet, Algidumque,
Quindecim Diana preces virorum
Curet : & votis puerorum amicas
Applicet aures.
Hæc Jovem sentire : deosque cunctos,
Spem bonam, certamque domum reporto,
Doctus, & Phœbi chorus & Dianæ
Dicere laudes.

QUINTI HORATII FLACCI SERMONUM LIBRI IV.

Quorum duo Satyrarum, vulgo duo Epistolarum inscribuntur.

Q. HORATII FLACCI SATYRARUM LIBER I.

SATYRA I.

Qui fit Mæcenas: ut nemo, quam sibi sortem
Seu ratio dederit, seu Fors objecerit, illa
Contentus vivat? laudet diversa sequenteis?
O fortunati mercatores, gravis annis
Miles ait, multo jam fractus membra labore.

Contra mercator, navim jactantibus Auſtris:
Militia eſt potior: quid enim? concurritur, horæ
Momento cita mors venit, aut victoria læta.
Agricolam laudat juris legumque peritus,
Sub galli cantum conſultor ubi oſtia pulſat.
Ille, datis vadibus qui rure extractus in urbem eſt,
Solos felices, viventeis clamat in urbe.
Cætera de genere hoc (adeo ſunt multa) loquacem
Delaſſare valent Fabium. ne te morer, audi
Quo rem deducam, ſi quis Deus, En ego, dicat,
Jam faciam, quod vultis: eris tu, qui modo miles,
Mercator: tu conſultus modo, ruſticus: hinc vos,
Vos hinc mutatis diſcedite patribus. eja
Quid ſtatis? nolint. atqui licet eſſe beatis.
Quid cauſæ eſt, merito quin illis Jupiter ambas
Iratus buccas inflet? neque ſe fore poſthac
Tam facilem dicat, votis ut præbeat aurem?
Præterea, ne ſic, ut qui jocularia ridens
Percurram: quanquam ridentem dicere verum
Quid vetat? ut pueris olim dant cruſtula blandi
Doctores elementa velint ut diſcere prima.
Sed tamen amoto quæramus ſeria ludo.
Ille gravem duro terram qui vertit aratro,
Perfidus hic caupo, miles, nautæque per omne
Audaces mare qui currunt, hac mente laborem
Sefe ferre, ſenes ut in otia tuta recedant,
Ajunt, cum ſibi ſint congeſta cibaria: ſicut
Parvula, nam exemplo eſt: magni formica laboris,
Ore trahit quodcunq; poteſt, atque addit acervo,
Quem ſtruit, haud ignara ac non incauta futuri,
Quæ, ſimul inverſum contriſtat Aquarius annum,
Non uſquam prorepit, & illis utitur ante

Quæsitis sapiens: cum te neque fervidus æstus
Dimoveat lucro, neq; hyems, ignis, mare, ferrum,
Nil obstet tibi, dum ne sit te ditior alter:
Quid juvat immensum te argenti pondus & auri
Furtim defossa timidum deponere terra?
Quod si comminuas, vilem redigatur ad assem.
At ni id fit, quid habet pulchri constructus acervus?
Millia frumenti tua triverit area centum,
Non tuus hoc capiet venter plus quam meus: ut si
Reticulum panis venalis inter onusto
Forte vehas humero, nihilo plus accipias quam
Qui nil portarit. vel dic, quod referat intra
Naturæ fineis viventi, jugera centum an
Mille aret. at suave est ex magno tollere acervo.
Dum ex parvo nobis tantundem haurire relinquas,
Cur tua plus laudes cumeris granaria nostris?
Ut tibi si sit opus liquidi non amplius urna.
Vel cyatho: & dicas, magno de flumine mallem
Quam ex hoc fonticulo tantundem sumere. eo fit,
Plenior ut si quos delectet copia justo,
Cum ripa simul avulsos ferat Ausidus acer.
Atqui tantulo eget, quanto est opus, is neque limo
Turbatam haurit aquam, neque vitam amittit in undis,
At bona pars hominum decepta cupidine falso,
Nil satis est, inquit: quia tanti, quantum habeas, sis.
Quid facias illi? jubeas miserum esse libenter,
Quatenus id facit. ut quidam memoratur Athenis
Sordibus, ac dives, populi contemnere voces
Sic solitus: Populus me sibilat, at mihi plaudo
Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca.

Tantalus à labris sitiens fugientia captat
Flumina quid rides? mutato nomine, de te
Fabula narratur. congestis undique saccis
Indormis inhians, & tanquam parcere sacris
Cogeris, aut pictis tanquam gaudere tabellis.
Nescis quid valeat nummus? quem præbeat usum
Panis ematur, olus: vim sextarius: adde,
Queis humana sibi doleat natura negatis.
An vigilare metu exanimen, noctesque diesque
Formidare malos fures, incendia, servos,
Ne te compilent fugientes: hoc juvat? horum
Semper ego optarim pauperrimus esse bonorum.
At si condoluit temptatum frigore corpus,
Aut alius casus lecto te affixit, habes qui
Assideat, fomenta paret, medicum roget, ut te
Suscitet, ac reddat gnatis, carisque propinquis.
Non uxor salvum te vult, non filius, omnes
Vicini oderunt, noti, pueri: atque puellæ.
Miraris, cum tu argento post omnia ponas,
Si nemo præstet, quem non mercaris, amorem?
At si cognatos, nullo natura labore
Quos tibi dat, retinere velis, servareque amicos,
Infelix operam perdas: ut si quis asellum
In campo doceat parentem currere frænis.
Denique sit finis quærendi, cumque habeas plus,
Pauperiem metuas minus, & finire laborem
Incipias, parto quod avebas: nec facias quod
Umidius quidam, non longa est fabula dives,
Ut metiretur nummos, ita sordidus, ut se
Non unquam servo melius vestiret: ad usque
Supremum tempus, ne se penuria victus
Opprimeret, metuebat. at hunc liberata securi

Divisit medium, for illima Tyndaridarum.
Quid mi igitur suades, ut vivam Mænius? aut sic
Ut Nomentanus? pergis pugnantia secum
Frontibus adversis componere. non ego avarum
Cum veto te fieri, vappam jubeo, ac nebulonem,
Est inter Tanaim quiddam, socerumque Viteili,
Est modus in rebus, sunt certi denique fines,
Quos ultra, citraque nequit, consistere rectum.
Illuc unde abii, redeo. nemon ut avarus
Se probet, ac potius laudet diversa sequenteis?
Quodque aliena capella gerat distentius uber
Tabescat, neque se majori pauperiorum
Turbæ comparet: hunc atque hunc superare laborat?
Sic festinanti semper locupletior obstat.
Ut cum carceribus missos rapit ungula currus,
Instat equis auriga, suos vicentibus, illum
Præteritum temnens extremos inter euntem,
Inde fit, ut raro qui se vixisse beatum
Dicat, & exacto contentus tempore vitæ
Cedat, uti conviva satur, reperire queamus.
Jam satis est: ne me Crispini scrinia Lippi
Compilasse putes, verbum non amplius addam.

SATYRA II.

VImbubajarum collegia: pharmacopolæ,
Mendici, mimæ, balathrones: hoc genus omne
Mœstum ac sollicitum est cantoris morte Tigelli.
Quippe benignus erat. contra hic, ne prodigus esse
Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo duramque famem depellere possit.
Hunc si percunctere, avi cur atque parentis

Præclaram ingrata ſtringat malus ingluvierem,
Omnia conductis coëmens obſonia nummis:
Sordidus atque animi quod parvi nolit haberi,
Reſpondet. laudatur ab his, culpatur ab illis.
Fuſidius vappæ famam timet ac nebulonis,
Dives agris, dives poſitis in fœnore nummis.
Quinas hic capiti mercedes exſecat, atque
Quanto perditior quiſque eſt, tanto acrius urget.
Nomina ſectatur, modo ſumpta veſte virili,
Sub patribus duris tironum, Maxime, quis non,
Juppiter, exclamat, ſimulatque audivit? at in ſe
Pro quæſtu ſumptum facit. hic vix credere poſſis
Quam ſibi non ſit amicus; ita ut pater ille, Terenti
Fabula quem miſerum nato vixiſſe fugato
Inducit, non ſe pejus cruciaverit, atque hic.
Si quis nunc quærat, quo res hæc pertinet; illuc;
Dum vitant ſtulti vitia in contraria currunt.
Malthinus tunicis demiſſis ambulat: eſt qui
Inguen ad obſcœnum ſubductis uſque facetus.
Paſtillos Rufillus olet, Gorgonius hircum,
Nil medium eſt. ſunt qui nolint tetigiſſe, niſi illas,
Quarum ſubſuta talos tegat inſtita veſte. (tem.
Contra, alius nullam, niſi olenti in fornice ſtan-
Quidam notus homo cum exiret fornice, Macte
Virtute eſto: inquit ſententia diva Catonis.
Nam ſimulac venas inflavit terra libido,
Huc juvenes æquum eſt deſcendere, non alienas
Permolere uxores. Nolim laudarier, inquit,
Sic me, mirator cunni Cupiennius albi.
Audire eſt operæ pretium. procedere recte
Qui mœchis non vultis, ut omni parte laborent,

Utque illis multo corrupta dolore voluptas,
Atque hæc rara cadat dura inter sæpe pericla.
Hic se præcipitem tecto dedit: ille flagellis
Ad mortem cæsus, fugiens hic decidit acrem
Prædonum in turbam: dedit hic pro corpore nummos,
Huc perminxerunt calones. quin etiam illud
Accidit, ut cuidam pestes caudamque salacem
Demeteret ferrum. jure omnes: Galba negabat.
Tutior at quanto merx est in classe secunda?
Libertinarum dico. Sallustius in quas
Non minus insanit, quam qui mœchatur. at hic si,
Qua res, qua ratio suadergt quaque modeste
Munificum esse licet, vellet bonus, atque benignus
Esse, daret quantum satis esset, nec sibi damno
Dedecorique foret. verum hoc se amplectitur uno,
Hoc amat, hoc laudat: matronam nullam ego tango,
Ut quondam Marsæus amator Originis ille,
Qui patrium mimæ donat fundumque laremque.
Nil fuerit mî, inquit; cum uxoribus unquam alienis.
Verum est cum nimis, est cum meretricibus: (unde
Fama malum gravius, quam res, trahit. an tibi abunde
Personam satis est, non illud, quicquid ubique
Officit, evitare? Bonam deperdere famam.
Rem patris oblimare, malum est ubicunque quid est in matrona, ancilla, peccesve rogata? (inter-
Villius in Fausta Syllæ gener, hoc miser uno
Nomine deceptus, pœnas dedit usque superque
Quam satis est, pugnis cæsus, ferroque peritus,

Excluſus fore, cum Longarenus foret intus.
Huic ſi mutonis verbis mala tanta videntis (te
Diceret hæc animus, quid vis tibi? nunquid ego à
Magno prognatum depoſco conſule cunnum,
Velatumque ſtola, mea cum conferbuit ira?
Quid reſponderet? magno patre nata puella eſt.
At quanto meliora monet, pugnantiaque iſtis
Dives opis natura ſuæ? tu ſi modo recte
Diſpenſare velis, ac non fugienda petendis
Immiſcere, tuo vitio, rerumne labores,
Nil referre putas? quare. ne pœniteat te.
Deſine matronas ſectarier: unde laboris (ctus.
Plus haurire mali eſt, quam ex re decerpere fru-
Nec magis huic inter niveos virideiſque lapillos, (aut crus
Sit licet hoc Chærinthe tuum, tenerum eſt femur,
Rectius. atque etiam melius perſæpe togatæ.
Adde huc, quod mercem ſine fucis geſtat, aperre, (eſt,
Quod venale habet, oſtendit: nec, ſi, quid honeſti
Jactat, habetque palam: quærit quo turpia celet.
Regibus hic mos eſt, ubi equos mercantur, operInſpiciunt: ne, ſi facies, ut ſæpe, decora, (ros
Molli fulta pede eſt. emptorem inducat hiantem,
Quod pulchræ clunes, breve quod caput, ardua cervix,
Hoc illi rectè: ne corporis optima Lynceis
Contemplere oculis: Hypſæa cæ ior, illa
Quæ mala ſunt, ſpectes, ô crus, ô brachia! verum
Depygis naſuta, brevi latere, ac pede longo eſt.
Matronæ præter faciem nil cernere poſſis,
Cætera, ni Catia eſt, demiſſa veſte tegentis.

Si interdicta petes, vallo circundata. (nam te
Hoc facit insanum) multæ tibi tum officient res:
Custodes, lectica, cinisiones, parasitæ,
Ad talos stola demissa, & circumdata palla;
Plurima, quæ invideant pure apparere tibi rem.
Altera nil obstat: Cois tibi pene videre est
Ut nudam: ne crure malo, ne sit pede turpi,
Metiri possis oculo latus, an tibi mavis
Insidias fieri, pretiumque avellier, ante
Quam mercem ostendi. leporem venator ut alta
In nive sectatur, positum sic tangere nolit.
Cantat, & apponit: meus est amor huic similis: nã
Transvolat in medio posita, & fugientia captat.
Hiscene versiculis speras tibi posse dolores,
Atque æstus, curasque graveis è pectore pelli?
Nonne cupidinibus statuit natura modum, quem,
Quid latura sibi; quid sit dolitura negatum,
Quærere plus prodest: & inane abscindere soldo?
Num, tibi cum fauces urit sitis, aurea quæris
Pocula? num esuriens fastidis omnia, præter (si
Pavonem, rhombumq; tum est tibi cum inguina, nũ
Ancilla aut verna est præsto puer, impetus in
Continuo fiat, malis tentigine rumpi? (quem
Non ego: namque parabilem amo Venerem: facilemque
Illam, post paulo, sed pluris, si exierit vir,
Gallis hanc, Philodemus ait: sibi, quæ neque magno
Stet pretio, neq; cunctetur, cum est jussa, venire.
Candida, rectaq; sit: munda hactenus, ut neq; longa
Nec magis alba velit, quam det natura, videri.
Hæc ubi suppositit dextro corpus mihi lævum,

Ilia, & Egeria est: do nomen quodlibet illi.
Nec vereor, ne dum futuo, vir rure recurrat,
Janua frangatur: latret canis, undique magno
Pulsa domus strepitu resonet: vel pallida lecto
Desiliat mulier: miseram se conscia clamet:
Cruribus hæc metuat, doti deprensa, egomet mi,
Discincta tunica fugiendum est, ac pede nudo:
Ne nummi pereant, aut pyga, aut denique fama.
Deprendi miserum est, Fabio vel judice vincam.

SATYRA III.

OMnibus hoc vitium est cantoribus, inter amicos
Ut nunquam inducant animum cantare rogati:
Injussi nunquam desistant. Sardus habebat
Ille Tigellius hoc. Cæsar, qui cogere posset,
Si peteret per amicitiam patris, atque suam, non
Quidquam proficeret: si collibuisset, ab ovo
Usque ad mala citaret, Jo Bacche; modo summa
Voce, modo hac resonat quæ chordis quattuor ima.
Nil æquale homini fuit illi: sæpe velut qui
Currebat fugiens hostem: persæpe velut qui
Junonis sacra ferret. habebat sæpe ducentos,
Sæpe decem servos: modo reges, atque tetrarchas,
Omnia magna loquens. modo, Sit mihi mensa tripes, &
Concha salis puri, & toga, quæ defendere frigus,
Quamvis crassa, queat. Decies centena dedisses
Huic parco paucis contento: quinque diebus
Nil erat in loculis, noctes vigilabat ad ipsum
Mane: diem totum stertebat. nil fuit unquam
Sic impar sibi; nunc aliquis dicat mihi, quid tu?
Nullane habes vitia? immo alia, haud fortasse minora,

Mænius absentem Novium cum carperet: heus tu,
(Quidam ait) ignoras te? an ut ignotum dare nobis
Verba putas? Egomet mî ignosco, Mænius inquit.
Stultus & improbus hic amor est, dignusque notari.
Cum tua pervideas oculis mala lippus inunctis,
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
Quam aut aquila, aut serpens Epidaurius? at tibi contra
Evenit, inquirant vitia ut tua rursus & illi.
Iracundior est paulo, minus aptus acutis
Naribus horum hominum: rideri possit, eo quod
Rusticus tonsa toga defluit, & male laxus
In pede calceus hæret, at est bonus, ut melior vir
Non alius quisquam, at tibi amicus, at ingenium ingens
Inculto latet hoc sub corpore. denique teipsum
Concute, num qua tibi vitiorum inseverit olim
Natura, aut etiam consuetudo mala. namque
Neglectis urenda filix innascitur agris.
Illuc prævertamur? amatorem quod amicæ
Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipsa hæc
Delectant: veluti Balbinum polypus Agnæ.
Vellem in amicitia sic erraremus, & isti
Errori nomen virtus posuisset honestum.
At, pater ut gnati, sic nos debemus amici,
Si quod sit vitium, non fastidire. strabonem
Appellat pætum pater: & pullum, male parvus
Si cui filius est: ut abortivus fuit olim
Lisyphus. hunc varum, distortis cruribus, illum

Balbutit scaurum, pravis fultum male talis.
Parcius hic vivit: frugi dicatur, ineptus
Et jactantior hic paulo est: concinnus amicis
Postulat ut videatur: at est truculentior, atque
Plus æquo liber: simplex, fortisque habeatur.
Caldior est: acreis inter numeretur, opinor,
Hæc res & jungit, junctos & servat amicos.
At nos virtutes ipsas invertimus, atque
Sincerum cupimus vas incrustare. probus quis
Nobiscum vivit? multum est demissus homo, illi
Tardo cognomen pinguis damus. hic fugit omneis
Insidias, nullique malo latus obdit apertum!
Cum genus hoc inter vitæ versetur, ubi acris
Invidia, atque vigent ubique crimina: pro bene sano,
Ac non incauto fictum astutumque vocamus.
Simplicior si quis, qualem me sæpe libenter
Obtulerim tibi Mæcenas, ut forte legentem
Aut tacitum impellat, quovis sermone molestus,
Communi sensu plane caret, inquimus, eheu,
Quam temere in nosmet legem sancimus iniquam.
Nam vitiis nemo sine nascitur: optimus ille est,
Qui minimis urgetur. amicus dulcis, ut æquum est,
Cum mea compensat vitiis bona, pluribus hisce,
Si modo plura mihi bona sunt, inclinet, amari
Si volet, hac lege in trutina pone eadem.
Qui, ne tuberibus propriis offendat amicum
Postulat, ignoscat verrucis illius, æquum est,
Peccatis veniam poscentem, reddere rursus.
Denique, quatenus excidi penitus vitium iræ,

Cætera item nequeunt stultis hærentia, cur non
Ponderibus, medullisque suis ratio utitur, ac res
Ut quæque est, ita suppliciis delicta coercet?
Si quis eum servum, patinam qui tollere jussus,
Semesos pisces, tepidumque ligurierit jus,
In cruce suffigat, Labeone insanior inter
Sanos dicatur: quanto hoc furiosus, atque
Majus peccatum est? paulum deliquit amicus,
Quod nisi concedas, habeare insuavis, acerbus,
Odisti, & fugis, ut Drusonem debitor æris:
Qui nisi cum tristes miserò venere Kalendæ,
Mercedem aut nummos unde unde extricat, amaras
Porrecto jugulo historias, captivus ut audit.
Comminxit lectum potus, mensave catillum
Evandri manibus tritum dejecit ob hanc rem:
Aut positum ante mea quia pullum in parte catini
Sustulit esuriens, minus hoc jucundus amicus
Sit mihi? quid faciam, si furtum fecerit? aut si
Prodiderit commissa fide, sponsumve negarit?
Quibus paria esse fere placuit peccata, laborant,
Cum ventum ad verum est, sensus, moresque repugnant.
Atque ipsa utilitas justi prope mater, & æqui.
Cum prorepserunt primis animalia terris,
Mutum & turpe pecus, glandem atque cubilia propter, (poro
Unguibus, & pugnis, dein fustibus, atque ita
Pugnabant armis, quæ post fabricaverat usus:
Donec verba quibus voces sensusque notarent,
Nominaque invenere, dein ut absistere bello,

Oppida cœperunt munire, & ponere leges?
Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam cunnus teterrima belli
Causa: sed ignotis perierunt moribus illi,
Quos Venerem incertam rapientes more ferarum
Viribus editior cædebat, ut in grege taurus.
Jura juventa mero injusti fateare necesse est,
Tempora si, fastosque velis evolvere mundi,
Nec natura potest justo secernere iniquum,
Dividit ut bona diversis, fugienda petendis.
Nec vincet ratio hoc, tantundem ut peccet, idemque
Qui teneros cauleis alieni fregerit horti,
Et qui nocturnus Divum sacra legerit. Adsit
Regula, peccatis quæ pœnas irroget æquas,
Ne scutica dignum, horribili sectere flagello,
Nam ut ferula cædas meritum majora subire
Verbera, non vereor: cum dicas esse pares res
Furta latrociniis, & magnis parva minetis
Falce recisurum simili te, si tibi regnum
Permittant homines. Si dives, qui sapiens est,
Et sutor bonus, & solus formosus, & est rex, (quit:
Cur optas quod habes? non nosti, quid pater, inChrysippos dicat: sapiens crepidas sibi nunquam
Nec soleas fecit, sutor tamen est sapiens. quo?
Ut, quamvis tacet Hermogenes, cantor tamen, atque
Optimus est modulator: ut Alfenus vafer, omni
Abjecto instrumento artis, clausaque taberna,
Sutor erat: sapiens operis sic optimus omnis
Est opifex solus: sic rex. vellunt tibi barbam
Lascivi pueri: quos tu nisi fuste coerces,
Urgeris turba circum te stante, miserque

Rumpe-

Rumperis, & latras, magnorum maxime regum;
Ne longum faciam: dum te quadrante lavatum
Rex ibis, neque te quisquam stipator, ineptum
Præter Crispinum, sectabitur: & mihi dulces
Ignoscent, si quid peccavero stultus amici:
Inque vicem illorum patiar delicta libenter,
Privatusque magis vivam te rege beatus.

SATYRA IV.

EUpolis atque Cratinus, Aristophanesque poëtæ,
Atque alii, quorum comœdia prisca virorum est:
Si quis erat dignus describi, quod malus, aut fur,
Quod mœchus foret, aut sicarius, aut alioqui
Famosus; multa cum libertate notabant.
Hinc omnis pendet Lucilius hosce secutus,
Mutatis tantum pedibus, numerisque, facetus,
Emunctæ naris, durus componere versus.
Nam fuit hoc vitiosus: in hora sæpe ducentos,
Ut magnum, versus dictabat, stans pede in uno.
Cum flueret lutulentus, erat quod tollere velles.
Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem,
Scribendi recte: nam ut multum, nil moror, ecce
Crispinus minimo me provocat: accipe, si vis,
Accipe jam tabulas, detur nobis locus, hora,
Custodes: videamus uter plus scribere possit.
Dii bene fecerunt, inopis me quodque pusilli
Finxerunt animi, raro & perpauca loquentis.
At tu conclusas hircinis follibus auras
Usque laborantes, dum ferrum molliat ignis,
Ut mavis, imitare. beatus Fannius, ultro
Delatis capsis, & imagine; cum mea nemo

Scripta legat, vulgo recitare timentis, ob hanc rem
Quod sunt, quos genus hoc minime juvat: ut pote plureis
Culpari dignos, quemvis media erue turba:
Aut ob avaritiam, aut misera ambitione laborat:
Hic nupiarum insanit amoribus, hic puerorum:
Hunc capit argenti splendor: stupet Albius ære:
Hic mutat merces surgente à Sole; ad eum quo
Vespertina tepet regio: quin per mala præceps
Fertur; uti pulvis collectus turbine; ne quid
Summa deperdat metuens, aut ampliet ut rem.
Omnes hi metuunt versus, odere poëtas,
Fœnum habet in cornu, longe fuge dum modo risum
Excutiat sibi, non hic cuiquam parcet amico.
Et, quodcunque semel chartis illeverit, omneis
Gestiet à furno redeuntes scire, lacuque,
Et pueros; & anus, agedum pauca accipe contra.
Primum ego me illorum, dederim quibus esse poëtas,
Excerpam numero, neque enim concludere versum
Dixeris esse satis: neque si quis scribat, uti nos,
Sermoni propiora, putes hunc esse poëtam.
Ingenium cui sit, cui mens divinior, atque os
Magna sonaturum, des nominis hujus honorem.
Idcirco quidam, comœdia, necne poëma
Esset quæsiverc, quod acer spiritus, ac vis
Nec verbis, nec rebus inest: nisi quod pede certo
Differt sermoni sermo merus, at pater ardens
Sævit, quod meretrice nepos insanit amica
Filius, uxorem grandi cum dote recusat:
Ebrius & magnum quod dedecus, ambulet ante

Noctem cum facibus. nunquid Pomponius istis
Audiret leviora, pater si viveret? ergo
Non satis est puris versum perscribere verbis,
Quem si dissolvas, quivis stomachetur eodem
Quo personatus pacto pater. his, ego quæ nunc,
Olim quæ scripsit Lucilius, eripias si
Tempora certa, modosque, & quod prius ordine verbum est,
Posterius facias, præponens ultima primis;
Non, ut si solvas, Postquam discordia tetra
Belli ferratos postes, portasque refregit;
Invenias etiam disjecti membra poëtæ.
Hactenus hæc: alias, justum sit necne poëma.
Nunc illud tantum quæram: meritone tibi sit
Suspectum genus hoc scribendi. Sulcius acer
Ambulat, & Caprius, rauci male, cumque libellis
Magnus uterque timor latronibus: at bene si quis,
Et vivat puris manibus, contemnat utrumque.
Ut sis tu similis Cœli Byrrhique latronum,
Non ego sim Capri, neque Sulci: cur metuas me?
Nulla taberna meos habeat neque pila libellos,
Queis manus insudet vulgi, Hermogenisque Tigelli?
Non recito cuiquam, nisi amicis, idque coactus:
Non ubivis, coramve quibus libet. in medio qui
Scripta foro recitent, sunt multi, quique lavantes,
Suave locus voci resonat conclusus, inaneis
Hoc juvat, haud illud quærentes, num sine sensu,
Tempore num faciant alieno. lædere gaudes,
Inquis, & hoc studio pravus facis: unde petitum
Hoc in me jacis? est auctor quis denique eorum,

Vixi cum quibus? absentem qui rodit amicum,
Qui non defendit alio culpante; solutos
Qui captat risus hominum, famamque dicacis,
Fingere qui non visa potest, commissa tacere
Qui nequit, hic niger est, hunc tu Romane caveto.
Sæpe tribus lectis videas cœnare quaternos:
Equibus unus avet quavis aspergere cunctos,
Præter eum qui præbet aquam, post hunc quoque potus,
Condita cum verax aperit præcordia Liber.
Hic tibi comis, & urbanus, liberque videtur
Infesto nigris. ego si risi quod ineptus
Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum;
Lividus & mordax videor tibi? mentio si qua
De Capitolini furtis injecta Petilli
Te coram fuerit: defendas, ut tuus est mos.
Me Capitolinus convictore usus amicoque
A puero est, causaque mea permulta rogatus
Fecit, & incolumis lætor quod vivit in urbe;
Sed tamen admiror quo pacto judicium illud
Fugerit. hic nigræ succus loliginis, hæc est
Ærugo mera. quod vitium procul abfore chartis
Atque animo prius, ut si quid promittere de me
Possum aliud, vere promitto, liberius si
Dixero, quid, si forte jocosius, hoc mihi juris
Cum venia dabis. insuevit pater optimus hoc me
Ut fugerem exemplis vitiorum quæque notando.
Cum me hortaretur, parce, frugaliter, atque
Viverem uti contentus eo quod mi ipse parasset:
Nonne vides, Albi ut male vivat filius, utque (rem
Barrus inops? magnum documentum, ne patriam
Perdere quis velit. A turpi meretricis amore

Cum deterreret: Sectant dissimilis sis:
Ne sequerer mœchas, concessa cum Venere uti
Possem: deprensi non bella est fama Treboni,
Aiebat. sapiens, vitaru quidque petitu
Sit melius, causas reddet tibi; mî satis est, si
Traditum ab antiquis morem servare, tuamque,
Dum custodis eges, vitam famamque tueri
Incolumem possim. simulac duraverit ætas
Membra, animumque tuum, nabis sine cortice; sic
Formabat puerum dictis; &, sive jubebat (me
Ut facerem quid, Habes auctorem, quo facias hoc:
Unum ex judicibus selectis objiciebat:
Sive vetabat: An hoc inhonestum, & inutile factu
Necne sit, addubites, flagret rumore malo cum
Hic atque ille? avidos vicinum funus ut ægros
Exanimat, mortisque meru sibi parcere cogit:
Sic teneros animos aliena opprobria sæpe
Absterrent vitiis. ex hoc ego sanus ab illis
Perniciem quæcunque ferunt, mediocribus, & queis
Ignoscas, vitiis teneor, fortassis & istinc
Largiter abstulerit longa ætas, liber amicus,
Consilium proprium. neque enim, cum lectulus aut
Porticus excepit, desum mihi, rectius hoc est:
Hoc faciens, vivam melius: sic dulcis amicis
Occurram: hoc quidã non belle: numquid ego illi
Imprudens olim faciam simile? Hæc ego mecum
Compressis agito labris, ubi quid datur otî,
Illudo chartis. hoc est mediocribus illis
Ex vitiis unum, cui si concedere nolis,
Multa poëtarum veniet manus, auxilio quæ
Sit mihi. nam multo plures sumus: ac veluti te
Judæi cogimus in hanc concedere turbam.

SATYRA V.

EGressum magna me excepit Aricia Roma,
Hospitio modico: rhetor comes Heliodorus
Græcorum longe doctissimus: inde Forum Appi
Differtum nautis, cauponibus atque malignis.
Hoc iter ignavi divisimus, altius ac nos
Præcinctis unum. minus est gravis Appia tardis.
Hic ego propter aquam, quod erat deterrima, ventri
Indico bellum, cœnantes haud animo æquo
Exspectans comites. jam nox inducere terris
Umbras, & cælo diffundere signa parabat.
Tum pueri nautis, pueris convicia nautæ
Ingerere. huc appelle. trecentos inseris: ohe
Jam satis est. dum æs exigitur, dum multa ligatur,
Tota abit hora: mali culices, ranæque palustres
Avertunt somnos. absentem cantat amicam
Multa prolutus vappa nauta, atque viator
Certatim. tandem fessus dormire viator
Incipit, ac missæ pastum retinacula mulæ
Nauta piger saxo religat, stertitque supinus.
Jamque dies aderat, cum nil procedere lintrem
Sentimus: donec cerebrosus prosilit unus,
Ac mulæ nautæque caput, lumbosque saligno
Fuste dolat, quarta vix demum exponimur hora,
Ora manusque tua lavimus Feronia lympha.
Millia tum pransi tria repimus, atque subimus
Impositum saxis late candentibus Anxur,
Huc venturus erat Mæcenas optimus, atque
Coccejus, missi magnis de rebus uterque
Legati, aversos soliti componere amicos.
Hic oculis ego nigra meis collyria lippus
Illinere. interea Mæcenas advenit, atque

Coccejus, Capitoque simul Fontejus, ad unguem
Factus homo, Antoni, non ut magis alter, amicus.
Fundos Aufidio Lusco prætore libenter
Linquimus, insani ridentes præmia scribæ,
Prætextam, & latum clavum, prunæque batillum;
In Mamurrarum lassi deinde urbe manemus,
Murena præbente domum, Capitone culinam.
Postera lux oritur multo gratissima: namque
Plotius & Varius Sinuessæ, Virgiliusque
Occurrunt: animæ, quales neque candidiores
Terra tulit, neque queis me sit devinctior alter.
O qui complexus & gaudia quanta fuerunt?
Nil ego contulerim jucundo sanus amico.
Proxima Campano ponti quæ villula, tectum
Præbuit, & parochi quæ debent ligna salemque.
Hinc nobis Capuæ clarum lavere parabant.
Lusum it Mæcenas, dormitum ego, Virgiliusque;
Namque pila lippis inimicum, & ludere crudis.
Hinc nos Coccei recipit plenissima villa,
Quæ super est Claudi cauponas: nunc mihi paucis
Sarmenti scurræ pugnam, Messique Cicerri
Musa velim memores, & quo patre natus uterque
Contulerit lites. Messi clarum genus Osci,
Sarmenti domina exstat. ab his majoribus orti
Ad pugnam venere: prior Sarmentus, equi te
Esse feri similem dico. Ridemus: & ipse
Messius, accipio, caput & movet. o tua cornu
Ni foret exectum frons, inquit, quid faceres, cum
Sic mutilus minitaris? At illi fœda cicatrix
Setosam lævi frontem turpaverat oris.
Campanum in morbum, in faciem permulta jocanti
Pastorem saltaret, uti Cyclopa, rogabat:

Nil illi larva, aut tragicis opus esse cothurnis,
Multa Cicerrus ad hæc, donasset jamne catenam
Ex voto Laribus, quærebat, scriba quod esset,
Deterius nihilo dominæ jus esse, rogabat
Denique cur unquam fugisset, cui satis una
Farris libra foret, gracili sic, tamque pusillo,
Prorsus jucunde cœnam produximus illam.
Tendimus hinc recta Beneventum, ubi sedulus hospes
Pene arsit, macros dum turdos versat in igne, (spes
Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
Vulcano, summum properabat lambere tectum.
Convivas avidos cænam, servosque timentes
Tum rapere, atque omneis restinguere velle videres.
Incipit ex illo montes Appulia notos
Ostentare mihi, quos torret Atabulus, & quos
Nunquam erepsemus, nisi vos vicina Trivici
Villa recepisset, lacrimoso non sine fumo,
Udos cum foliis ramos urente camino.
Hîc ego mendacem stultissimus usque puellam
Ad mediam noctem expecto, somnus tamen auferet
Intentum Veneri, tum immundo somnia visu
Nocturnam vestem maculant, ventremque supinum.
Quattuor hinc rapimur viginti & millia rhedis,
Mansuri oppidulo, quod versu dicere non est,
Signis perfacile est. vænit vilissima rerum
Hic aqua: sed panis longe pulcherrimus, ultro
Callidus ut soleat humeris portare viator.
Nam Canusi lapidosus, atque non ditior urna,
Qui locus à forti Diomede est conditus olim.
Flentibus hinc Varius discedit mœstus amicis.

In de

Inde Rubos fessi pervenimus, ut pote longum
Carpentes iter, & factum corruptius imbri.
Postera tempestas melior: via pejor, adusque
Bari mœnia piscosi dehinc Gnatia lymphis
Iratis exstructa dedit risusque jocosque:
Dum flamma sine, thura liquescere limine sacro
Persuadere cupit, credat Judæus apella,
Non ego, namque Deos didici securum agere æ-
Nec, si quid miri faciat natura, Deos id (vum;
Tristes ex alto cœli demittere tecto.
Brundusium longæ finis chartæque viæque.

SATYRA VI.

NOn quia, Mæcenas, Lydorum quid quid Etrus-
Incoluit fines, nemo generosior est te: (cos
Nec, quod avus tibi maternus fuit, atque paternus,
Olim qui magnis legionibus imperitarint:
Ut plerique solent, naso suspendis adunco
Ignotos: ut me libertino patre natum.
Cum referre negas, quali sit quisque parente
Natus, dum ingenuus: persuades hoc tibi vere,
Ante potestatem Tulli, atque ignobile regnum,
Multos sæpe viros nullis majoribus ortos,
Et vixisse probos, amplis & honoribus auctos.
Contra Lævinum, Valeri genus, unde Superbus
Tarquinius regno pulsus fuit, unius assis
Non unquam pretio pluris licuisse, notante
Indice, quem nosti populo? qui stultus honores
Sæpe dat indignis, & famæ servit ineptus:
Qui stupet in titulis & imaginibus, quid oportet
Nos facere à vulgo longe lateque remotos?
Namque esto, populus Lævino mallet honorem,
Quam Decio mandare novo, censorque moveret

Appius; ingenuo si non essem patre natus:
Vel merito, quoniam in propria non pelle quiesſem,
Sed fulgente trahit constrictos gloria curru
Non minus ignotos generosis. quo tibi Tulli
Sumere depositum clavum, fierique tribunum?
Invidia accrevit, privato quæ minor esset. (crus
Nam ut quisque insanus nigris medium impedit
Pellibus, & latum demisit pectore clavum,
Audit continuo quis homo hic est? quo patre natus?
Ut si quis ægrotet quo morbo Barrus, haberi
Et cupiat formosus: eat quacunque, puellis
Injiciat curam quærendi singula, quali
Sit facie, sura quali, pede, dente, capillo:
Sic qui promittit, civeis, urbem sibi curæ
Imperium fore, & Italiam, & delubra Deorum;
Quo patre sit natus, num ignota matre inhone-
Omneis mortaleis curare & quærere cogit. (stus,
Tune Syri, Damæ, aut Dionysi filius, audes
Dejicere è saxo civeis, aut tradere Cadmo?
At Novius collega gradu post me sedet uno,
Namque est ille, pater quod erat meus. hoc tibi Paulus
Et Messala videris. at hic, si plaustra ducenta,
Concurrantque foro tria funera, magna sonabit
Cornua quod vincatque tubas: saltem tenet hoc
Nunc ad me redeo libertino patre natum (nos.
Quem rodunt omnes libertino patre natum?
Nunc, quia Mæcenas tibi sum convictor: at olim
Quod mihi pareret legio Romana tribuno.
Dissimile hoc illi est: quia non ut forsan honorem

Jure mihi invideat quivis : ita te quoque amicum
Præfertim cautum dignos assumere, prava
Ambitione procul, felicem dicere non hoc,
Me possum casu, quod te sortitus amicum.
Nulla etenim mihi te Fors obtulit, optimus olim
Virgilius, post hunc Varius dixere quid essem.
Ut veni coram, singultim pauca locutus,
Infans namque pudor prohibebat plura profari,
Non ego me claro natum patre : non ego circum
Me Saturejano vectari rura caballo,
Sed quod eram, narro, respondes, ut tuus est mos
Pauca, abeo : & revocas nono post mense, jubesque
Esse in amicorum numero magnum hoc ego duco
Quod placui tibi, qui turpi secernis honestum,
Non patre præclaro, sed vita, & pectore puro.
Atqui si vitiis mediocribus, ac mea paucis
Mendosa est natura, alioqui recta, velut si
Egregio inspersos reprendas corpore nævos,
Si neque avaritiam, neque sordes, ac mala lustra
Objiciet vere quisquam mihi, purus, & insons
Ut me collaudem, si vivo & carus amicis,
Causa fuit pater his, qui macro pauper agello
Noluit in Flavi ludum me mittere, magni
Quo pueri magnis è centurionibus orti :
Lævo suspensi loculos tabulamque lacerto,
Ibant octonis referentes Idibus æra.
Sed puerum est ausus Romam portare, docendum
Artes, quas doceat quivis eques, atque senator
Semet prognatos : vellem, servosque sequentes
In magno ut populo si quis vidisset, avita
Ex re præberi sumptus mihi crederet illos.
Ipse mihi custos incorruptissimus omneis

Circum doctores aderat. quid multa? Pudicum,
Quis primus virtutis honos, servavit ab omni
Non solùm facto, verum opprobrio quoque turpi:
Nec timuit, sibi ne vitio quis verteret, olim
Si præco parvas, aut, ut fuit ipse, coactor (nunc
Mercedes sequerer: neque ego esſem questus, ob hoc
Laus illi debetur, & à me gratia major.
Nil me pœniteat sanum patris hujus, eoque
Non, ut magna dolo factum negat esse suo pars,
Quod non ingenuos habeat clarosque parentes,
Sic me defendam, longe mea discrepat istis
Et vox, & ratio. nam, si natura juberet
A certis annis ævum remeare peractum,
Atque alios legere ad fastum quoscunque parentes
Optaret sibi quisque: meis contentus, honestos
Fascibus & sellis nolim mihi sumere: demens
Judicio vulgi; sanus fortasse tuo: quod (sum.
Nollem onus haud unquam solitus portare meo-
Nam mihi continuo major quærenda foret res,
Atque salutandi plures: ducendus & unus,
Et comes alter, uti ne solus rusve peregre-
ve exirem: plures calones, atque caballi
Pascendi: ducenda petorrita, nunc mihi curto
Ire licet mulo, vel si libet, usque Tarentum,
Mantica cui lumbos onere ulceret, atque eques armos,
Objicier nemo sordes mihi, quas tibi Tulli,
Cum Tiburte via prætorem quinque sequuntur
Te pueri, lasanum portantes, œnophorumque.
Hoc ego commodius, quam tu, præclare senator
Millibus atque aliis vivo. quacunque libido est,
Incedo solus: percontor quanti olus, ac far:

Fallacem circum, vespertinumque pererro
Sæpe forum. assisto divinis: inde domum me
Ad porri & ciceris refero laganique catinum.
Cœna ministratur pueris tribus, & lapis albus
Pocula cum cyatho duo sustinet: astat echinus
Vilis, cum patera guttus, Campana supellex.
Deinde eo dormitũ, non sollicitus mihi quod cras
Surgendum sit mane: obeundus Marsya, qui se
Vultum ferre negat Noviorum posse minoris.
Ad quartam jaceo, post hanc vagor, aut ego lecto,
Aut scripto quod me tacitum juvet. ungor olivo,
Non quo fraudatis immundus Natta lucernis.
Ast ubi me fessum Sol acrior ire lavatum
Admonuit, fugio rabiosi tempora sigui.
Pransus non avide, quantum interpe let inani
Ventre diem durare, domesticus otior. hæc est
Vita solutorum misera ambitione gravique.
His me consolor, victurus suavius, ac si
Quæstor avus, pater atque meus, patruusque fuisset.

SATYRA VII.

PRoscripti Regis Rupili pus atque venenum
Hybrida quo pacto sic Persius ultus, opinor
Omnibus & lippis notum & tonsoribus esse.
Persius hic permagna negotia dives habebat
Clazomenis, etiam lites cum Rege molestas,
Durus homo, atque odio qui posset vincere Regem,
Confidens, tumidusque: adeo sermonis amari,
Sisennas, Barros ut equis præcurreret albis.
Ad regem redeo: postquam nihil inter utrumque
Convenit (hoc etenim sunt omnes jure molesti,
Quo fortes, quibus adversum bellum incidit inter

Hectora Priamiden, animosumque inter Achillem
Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors,
Non aliam ob causam, nisi quod virtus in utroque
Summa fuit, (duo si discordia vexet inertes,
Aut si disparibus bellum incidat: ut Diomedi
Cum Lycio Glauco, discedat pigrior, ultro
Muneribus missis) Bruto prætore tenente
Ditem Asiam, Rupili & Persi par pugnat, uti non
Compositus melius cum Bitho Bacchius, in jus
Acres procurrunt, magnum spectaculum uterque.
Persius exponit causam: ridetur ab omni
Conventu: laudat Brutum, laudatque cohortem.
Solem Asiæ Brutum appellat, stellasque salubres
Appellat comites, excepto Rege: Canem illum
Invisum agricolis sidus, venisse, ruebat,
Flumen ut hibernum, fertur quo rara securis.
Tum Prænestinus falso, multumque fluenti
Expressa arbutto regerit convicia, durus
Vindemiator & invictus, cui sæpe viator
Cessisset, magna compellans voce cucullum.
At Græcus, postquam est Italo perfusus aceto,
Persius, exclamat: per magnos, Brute, Deos te
Oro, qui reges consueris tollere, cur non
Hunc Regem jugulas? operum hoc, mihi crede, tuorum est.

SATYRA VIII.

OLim truncus eras ficulnus, inutile lignum:
Cum faber incertus, scamnum faceretne Priapum,
Maluit esse Deum. Deus inde ego, furum avium que
Maxima formido. nam fures dextra coercet,

Obscœnoque ruber porrectus ab inguine palus.
Ast importunas volucreis in vertice arundo
Terret fixa, vetatque novis considere in hortis,
Huc prius angustis ejecta cadavera cellis
Conservus vili portanda locabat in arca.
Hoc miseræ plebi stabat commune sepulcrum,
Pantolabo scurræ, Nomentanoque nepoti.
Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum
Hic dabat, hæredes monumentum ne sequeretur.
Nunc licet Esquiliis habitare salubribus atque
Aggere in aprico spatiari, quo modo tristes
Albis informem spectabant ossibus agrum,
Cum mihi non tantum furesque feræque suetæ
Hunc vexare locum, curæ sunt, atque labori,
Quantum, carminibus quæ versant atque venenis
Humanos animos. has nullo perdere possum,
Nec prohibere modo, simulac vaga Luna decorum
Protulit os, quin ossa legant, herbasque nocenteis.
Vidi egomet nigra succinctam vadere palla.
Canidiam pedibus nudis passoque capillo,
Cum Sagana majore ululantem, pallor utrasque
Fecerat horrendas aspectu, scalpere terram
Unguibus, & pullam divellere mordi cus agnam
Cœperunt. cruor in fossam confusus, ut inde
Manes eliceret, animas responsa daturas.
Lanea & effigies erat, altera cerea: major
Lanea, quæ pœnis compescere inferiorem.
Cerea suppliciter stabat, servilibus, utque (vam
Jam peritura, modis. Hecaten vocat altera, sæ-
Altera Tisiphonem, serpenteis atque videres

Infernas errare canes : Lunamque rubentem,
Ne foret his testis, post magna latere sepulchra.
Mentior, at si quid merdis caput inquinet albis
Corvorum, atque in me veniant mictum atque
cacatum
Julius, & fragilis Pedatia, furque Voranus.
Singula quid memorem? quo pacto alterna loquen-
Umbræ cum Sagana resonarent triste & acutum?
Utque lupi barbam variæ cum dente colubræ
Abdiderint furtim terris, & imagine cerea
Largior arserit ignis, & ut non testis inultus
Horruerim voces Furiarum & facta duarum?
Nam, disploſa sonat quantum vesica, pepedi
Diffissa nate ficus, at illæ currere in urbem.
Canidiæ dentes, altum Saganæ caliendrum
Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
Vincula, cum magno risuque jocoque videres.

SATYRA IX.

IBam forte via sacra, sicut meus est mos,
Nescio quid meditans nugarum : totus in illis :
Accurrit quidam notus mihi nomine tantum,
Arreptaque manu, Quid agis dulcissime rerum?
Suaviter, ut nunc est, inquam : & cupio omnia
quævis.
Cum assectaretur, Numquid vis? occupo. at ille,
Noris nos, inquit, docti sumus. Hîc ego, pluris
Hoc, inquam, mihi eris. Misere discedere quærens,
Ire modo ocyus, interdum consistere, in aurem,
Dicere nescio quid puero : cum sudor ad imos
Manaret talos, ô te Bollane celebri
Felicem, aiebam tacitus : cum quidlibet ille
Garriret, vicos, urbem laudaret, ut illi

Nil respondebam, Misere cupis, inquit, abire,
Jamdudum video. sed nil agis: usque tenebo, (te
Persequar. hinc quo nunc iter est tibi? nil opus est
Circumagi. quendam volo visere, non tibi notum:
Trans Tiberim longe cubat is, prope Cæsaris hortos (sequar te.
Nil habeo quod agam, & non sum piger, usque
Demitto auriculas, ut in quæ mentis asellus,
Cum gravius dorso subiit onus. incipit ille.
Si bene me novi, non Viscum pluris amicum,
Non Varium facies. nam quis me scribere pluteis
Aut citius possit versus? quis membra movere
Mollius? invideat quod & Hermogenes, ego canto
Interpellandi locus hic erat, Est tibi mater?
Cognati, queis te salvo est opus? haud mihi quis-
Omneis composui Felices: nunc ego resto, (quam,
Confice, namque instat fatum mihi triste, Sabella
Quod puero cecinit, divina mota anus urna.
Hunc neque dira venena, nec hosticus auferet
ensis,
Nec laterum dolor, aut tussis, nec tarda podagra,
Garrulus hunc quando consumet cunque loquaces,
Si sapiat, vitet simul atque adoleverit ætas,
Ventum erat ad Vestæ, quarta jam parte diei
Præterita: & casu tunc respondere vadato
Debebat, quod ni feciſſet, perdere litem.
Si me amas, inquit, paulum hic ades. Inteream si
Aut valeo stare, aut novi civilia jura: (quit:
Et propero quo scis. Dubius sum quid faciam, in-
Tene relinquã, an rem. Me sodes, non faciam ille,
Et præcedere cœpit, ego, ut contendere durum est
Cum victore, sequor. Mæcenas quomodo tecum?

Hinc repetit, paucorum hominum, & mentis bene sanæ,
Nemo dexterius fortuna est usus. Haberes
Magnum adjutorem, posset qui ferre secundas,
Hunc hominem velles si tradere. dispeream ni
Summosses omneis. Non isto vivimus illic,
Quo tu rere modo. domus hac nec purior ulla est,
Nec magis his aliena malis, nil mi officit unquam,
Ditior hic, aut est quia doctior. est locus unicuique suus. Magnum narras, vix credibile: atqui
Sic habet. accendis, quare cupiam magis illi
Proximus esse, velis tantummodo, quæ tua virtus,
Expugnabis, & est qui vinci possit: eoque
Difficiles aditus primos habet. Haud mihi dero,
Muneribus servos corrumpam: non, hodie si
Exclusus fuero desistam, tempora quæram,
Occurram in triviis: deducam. Nil sine magno
Vita labore dedit mortalibus. Hæc dum agit, ecce
Fuscus Aristius occurrit, mihi carus, & illum
Qui pulcre nosset. consistimus: unde venis? & Quo tendis? rogat, & respondet: vellere cœpi,
Et pressare manu lentissima brachia, nutans:
Distorquens oculos: ut me eriperet. male salsus
Ridens dissimulare: meum jecur urere bilis.
Certe nescio quid secreto velle loqui te
Aiebas mecum. Memini bene: sed meliori
Tempore dicam: hodie tricesima sabbata: vin tu
Curtis Judæis oppedere? nulla mihi, inquam,
Religio est, at mi: sum paulo infirmior, unus
Multorum ignoscès: alias loquar. hunccine solem
Tam nigrum surrexe mihi? fugit improbus, ac me
Sub cultro linquit. casu venit obvius illi

Adversarius: &, Quo tu turpissime, magna
Inclamat voce &, licet antestari? ego vero
Oppono auriculam. rapit in jus. clamor utrinque,
Undique concursus. sic me servavit Apollo.

SATYRA X.

NEmpe incomposito dixi pede currere versus
Lucili, quis tam Lucili fautor inepte est:
Ut non hoc fateatur? at idem, quod sale multo
Urbem defricuit, charta laudatur eadem.
Nec tamen hoc tribuens, dederim quoque cætera: nam sic
Et Laberi mimo, ut pulchra poëmata, mirer.
Ergo non satis est risu diducere rictum (tus.
Auditoris: & est quædam tamen hîc quoque virEst brevitate opus, ut currat sententia, neu se
Impediat verbis, lassas onerantibus aures.
Et sermone opus est, modo tristi, sæpe jocoso:
Defendente vicem modo rhetoris, atque poëtæ,
Interdum urbani parcentis viribus, atque
Extenuantis eas consulto. ridiculum acri
Fortius & melius magnas plerumque secat res.
Illi, scripta quibus comœdia prisca Virís est,(chez
Hoc stabant, hoc sunt imitandi: quos neque pulHermogenes unquam legit, neque simius iste
Nil præter Calvum & doctus cantare Catullum.
At magnum fecit, quod verbis Græca Latinis
Miscuit. ô seri studiorum! quive puteris
Difficile & mirum, Rhodio quod Pitholeonti
Contigit. at sermo lingua concinnus utraque
Suavior; ut Chio nata si commista Falerni est.
Cum versus facias, teipsum percunctor, an & cum
Dura tibi perágenda rei sit causa Petilli.

Scilicet oblitus patriæque patrisque Latini,
Cum Pedius causas exsudet Poplicola, atque
Corvinus, patriis intermiscere petita
Verba foris malis, Canusini more bilinguis.
Atque ego cum Græcos facerem, natus mare citra,
Versiculos, vetuit me tali voce Quirinus
Post mediam noctem visus, cum somnia vera,
In sylvam non ligna feras insanius, ac si
Magnas Græcorum malis implere catervas.
Turgidus Alpinus, jugulat dum Memnona, dumque
Diffingit Rheni luteum caput, hæc ego ludo
Quæ nec in æde sonent certantia, judice Tarpa,
Nec redeant atque iterum iterum spectanda theatris.
Arguta meretrice potes, Davoque Chremeta
Eludente senem, comis garrire libellos
Unus vivorum, Fundani. Pollio regum
Facta canit, pede ter percusso forte epos acer,
Ut nemo: Varius ducit, molle atque facetum
Virgilio annuerunt gaudentes rure Camœnæ.
Hoc erat, experto frustra Varrone Atacino,
Atque quibusdam aliis melius quod scribere possem,
Inventore minor: neque ego illi detrahere ausim
Hærentem capiti multa cum laude coronam.
At dixi fluere hunc lutulentum, sæpe ferentem
Plura quidem tollenda relinquendis. age, quæso,
Tu nihil in magno doctus reprendis Homero?
Nil comis tragici mutat Lucilius Acci?
Non ridet versus Enni gravitate minores,
Cum de se loquitur, non ut majore reprensis?
Quid vetat, & nosmet Lucili scripta legentes,

Quære-

Quærere num illius, num rerum dura negarit
Versiculos natura magis factos, & cunteis
Mollius? ac si quis pedibus quid claudere senis
Hoc tantum contentus, amet scripsisse ducentos
Ante cibum versus, totidem cænatus, Etrusci
Quale fuit Calsi rapido ferventius amni
Ingenium: capsis quam fama est esse, librisque
Ambustum propriis, fuerit Lucilius inquam,
Comis & urbanus, fuerit limatior idem,
Quam rudis, & Græcis intacti carminis auctor;
Quamque poëtarum seniorum turba: sed ille,
Si foret hoc nostrum fato dilatus in ævum
Detereret sibi multa, recideret omne, quod ultra
Perfectum traheretur, & in versu faciendo
Sæpe caput scaberet, vivos & roderet ungueis
Sæpe stylum vertas, iterum quæ digna legi sint
Scripturus: neque, te ut miretur turba labores,
Contentus paucis lectoribus an tua demens
Vilibus in ludis dictari carmina malis?
Non ego, nam satis est equitem mihi plaudere, ut
audax,
Contemtis aliis explosa Arbuscula dixit,
Men, moveat cimex Pantilius: aut crucier, quod
Vellicet absentem Demetrius, aut quod ineptus
Fannius Hermogenis lædat conviva Tigelli?
Plotius, & Varius, Mæcenas, Virgiliusque,
Valgius, & probet hæc Octavius optimus, atque
Fuscus, & hæc utinam Viscorum laudet uterque.
Ambitione relegata te dicere possum
Pollio, te Mesalla tuo cum fratre, simulque
Vos Bibuli, & Servi, simul his te candide Furni;
Compluresque alios, doctos ego quos, & amicos

Prudens prætereo, quibus hæc, sint qualiacunque,
Arridere velim: doliturus, si placeant spe
Deterius nostra. Demetri, teque Tigelli
Discipularum inter jubeo plorare cathedras.
I puer, atque meo citus hæc subscribe libello.

Q. HORATII FLACCI SATYRARUM LIBER II.

SATYRA I.

QUot, quibus in Satyra videar nimis acer, & ultra
Legem tendere opus: sine nervis altera, quicquid
Composui, pars esse putat, similesque meorum
Mille die versus deduci posse, Trebati,
Quid faciam, præscribe. Quiescas: Ne faciam, inquis
Omnino versus? Aio, peream male, si non
Optimum erat: verum nequeo dormire, ter uncti
Transnanto Tiberim, summo qui bus est opus alter
Irriguumque mero sub noctem corpus habento.
Aut, si tantus amor scribendi te rapit, aude
Cæsaris invicti res dicere, multa laborum
Præmia laturus. cupidum pater optime vires
Deficiunt: neque enim quivis horrentia pilis
Agmina nec fracta pereuntes cuspide Gallos,
Aut labentis equo describat vulnera Parthi.

Attamen & justum poteras, & scribere fortem,
Scipiadem ut sapiens Lucilius, haud mihi deero,
Cum res ipsa feret; nisi dextro tempore, Flacci
Verba per attentam non ibunt Cæsaris aurem,
Cui male si palpere, recalcitrat undique tutus.
Quanto rectius hoc, quam tristi lædere versu
Pantolabum scurram, Nomentanumque nepotem,
Cum sibi quisque timet, quanquam est intactus, & odit.
Quid faciam? saltat Milonius, ut semel icto
Accessit fervor capiti, numerusque lucernis.
Castor gaudet equis, ovo prognatus eodem,
Pugnis. Quot capitum vivunt, totidem studiorum
Millia. me pedibus delectat claudere verba
Lucili ritu, nostrum melioris utroque.
Ille velut fidis arcana sodalibus olim
Credebat libris: neque, si male cesserat, unquam
Decurrens alio, neque si bene. quo fit, ut omnis,
Votiva pateat veluti descripta tabella, (ceps:
Vita senis. sequor hunc, Lucanus, an Appulus, an-
Nam Venusinus arat finem sub utrumque colonus,
Missus ad hoc, pulsis, vetus est ut fama, Sabellis,
Quo ne per vacuum Romano incurreret hostis,
Sive quod Appula gens, seu quod Lucania bellum
Inceteret violenta. sed hæc stylus haud petet ultro
Quemquam animantem, & me veluti custodiet
ensis
Vagina tectus: quem cur distringere coner,
Tutus ab infestis latronibus? ô pater, & rex
Juppiter, ut pereat positum rubigine telum,
Nec quisquam noceat cupido mihi pacis? at ille,
Qui me commorit (melius non tangere, clamo)
Flebit, & insignis tota cantabitur urbe.

Servius iratus leges minitatur & urnam :
Canidia Albuci, quibus est inimica, venenum
Grande malum, Turius, si quis se judice certet.
Ut, quo quisque valet, suspectos terreat, utque
Imperet hoc natura potens, sic collige mecum.
Dente lupus, cornu taurus petit, unde, nisi intus
Monstratum? Stævæ vivacem crede nepoti
Matrem: nil faciet sceleris pia dextera: mirum:
Ut neque calce lupus quemquã, neque dente petit
Sed mala tollet anum vitiato melle cicuta. (bos.
Ne longum faciam: seu me tranquilla senectus
Expectat, seu mors atris circumvolat alis,
Dives: inops, Romæ, seu Fors ita jusserit, exul,
Quisquis eris vitæ scribam, color, ô puer, ut sis
Vitalis metuo, & majorum ne quis amicus
Frigore te feriet: quid, cum est Lucilius ausus
Primus in hunc operis componere carmina morem?
Detrahere & pellem, nitidus qua quisque per ora
Cederet, introrsum turpis? num Lælius, aut qui
Duxit ab oppressa meritum Carthagine nomen
Ingenio offensi, aut læso doluere Metello,
Famosisque Lupo cooperto versibus? atqui
Primores populi arripuit, populumque tributim:
Scilicet uni æquus virtuti, atque ejus amicis.
Quin ubi se à vulgo & scena, in secreta remorant
Virtus Scipiadæ, & mitis sapientia Læli;
Nugari cum illo, & discincti ludere, donec
Decoqueretur olus, soliti quidquid sum ego, quamvis
Infra Lucili censum ingeniumque, tamen me
Cum magnis vixisse invita fatebitur usque

Invidia: & fragili quærens illidere dentem?
Offendet solido, nisi quod tu docte Trebati
Dissentis. equidem nihil hinc diffindere possum.
Sed tamen ut monitus caveas, ne forte negoti
Incutiat tibi quid sanctarum inscitia legum:
Si mala condiderit in quem quis carmina, jus est,
Judiciumque esto, si quis mala: sed bona si quis
Judice condiderit laudatur Cæsare. si quis
Opprobriis dignum latraverit, integer ipse,
Solventur risu tabulæ: tu missus, abibis.

SATYRA II.

QUæ virtus, & quanta, boni, sit vivere parvo.
(Nec meus hic sermo est: sed quem præcepit Ofellus,
Rusticus, abnormis sapiens, crassaque Minerva)
Discite non inter lanceis, mensasque nitentis,
Cum stupet insanis acies fulgoribus, & cum
Acclinis falsis animus, meliora recusat,
Verum hic impransi mecum disquirite. cur hoc?
Dicam, si potero. Male verum examinat omnis
Corruptus judex. leporem sectatus, equove
Lassus ab indomito, vel, si Romana fatigat
Militia assuetum Græcari, seu pila velox,
Molliter austerum studio fallente laborem,
Seu te discus agit pete cedentem aëra disco.
Cum labor extuderit fastidia, siccus, inanis
Sperne cibum vilem: nisi Hymettia mella Falerno
Ne biberis diluta. foris est promus, & atrum
Defendens pisceis hiemat mare, cum sale panis
Latrantem stomachum bene leniet. unde putas,
Qui partum? non in caro nidore voluptas (aut
Summa, sed in te ipso est. Tu pulmentaria quære

Sudando, pinguem vitiis albumque, nec ostrea,
Nec scaurus, aut poterit peregrina juvare lagois.
Vix tamen eripiam, posito pavone, velis quin
Hoc potius quam gallina tergere palatum,
Corruptus vanis rerum: quia veneat auro
Rara avis, & picta pandat spectacula cauda.
Tanquam ad rem attineat quidquam. num vesce-
ris ista, (idem
Quam laudas, pluma? coctove num adest honor
Carne tamen quamvis distat nihil hac magis illa,
Imparibus formis deceptum te patet. esto.
Unde datum sentis? lupus hic Tiberinus, in alto
Captus hiet, pontesne inter jactatus, an amnis
Ostia sub Tusci laudas insane trilibrem (se est
Mullum in singula quem minuas pulmenta neces-
Ducit te species, video. quod pertinet ergo
Proceros odisse lupos? quia scilicet illis
Majorem natura modum dedit, his breve pondus,
Jejunus raro stomachus vulgaria temnit,
Porrectum magno magnum spectare catino
Vellem, ait Harpiis gula digna rapacibus. at vos
Præsentes Austri coquite horum obsonia: quam-
vis (quando
Putet aper rhombusque recens, mala copia
Ægrum sollicitat stomachum, cum rabula plenus,
Atque acidas mavult inulas, nec dum omnis ab-
acta
Pauperies epulis regum. Nam vilibus ovis,
Nigrisque est oleis hodie locus. haud ita pridem
Galloni præconis erat acipensere mensa
Infamis, quid? tum rhombos minus æquor alebat?
Turbus erat rhombus, turoque ciconia nido,

Donec vos auctor docuit prætorius. ergo
Si quis nunc mergos suaveis edixerit assos,
Parebit pravi docilis Romana juventus.
Sordidus à tenui victu distabit, Ofello
Judice, nam frustra vitium vitaveris illud,
Si te alio pravum detorseris. Avidienus,
Cui canis ex vero dictum cognomen adhæret,
Quinquenneis oleas est, & silvestria corna,
Ac, nisi mutatum, parci defundere vinum, &
Cujus odorem olei nequeas perferre (licebit
Ille repotia, natales, alioſve dierum
Festos albatus celebret) cornu ipse bilibri
Caulibus instillat, veteris non parcus aceti.
Quali igitur victu sapiens utetur, & horum
Utrum in tab tur? hac urget lupus hac canis angit,
Mundus erit, qui non offendat sordibus, atque
In neutram partem cultus miser: hæc neque servis,
Alboci enis exemplo, dum munda dedit,
Sævus erit: nec sic, ut simplex Nævius unctam
Convivis præbebit aquam: vitium hoc quoque magnum,
Accipe nunc, victus tenuis quæ, quantaque secum
Afferat. In primis valeas bene nam, variæ res
Ut noceant homini, credas, memor illius escæ,
Quæ simplex olim tibi sederit at simul assis
Miscueris elixa, simul conchylia turdis:
Dulcia se in bilem vertent stomachoque tumultum
Lenta ferent pituita: vides, ut pallidus omnis
Cœna desurgat dubia? Quin corpus onustum
Hesternis vitiis animum quoque prægravat una,
Atque affigit humo divinæ particulam auræ:
Alter, ubi dicto citius curata sopori

Membra dedit, vegetus præscripta ad munia surgit.
Hic tamen ad melius poterit transcurrere quondã,
Sive diem festum rediens advexerit annus,
Seu recreare volet tenuatum corpus: ubique
Accedent anni, & tractari mollius ætas
Imbecilla volet. tibi quidnam accedet ad istam,
Quam puer & validus præsumis mollitiem, seu
Dura valetudo inciderit, seu tarda senectus,
Rancidum aprum antiqui laudabãt, non quia nasus
Illis nullus erat: sed credo, hac mente, quod hospes
Tardius adveniens, vitiatum commodius, quam
Integrum edax dominus consumeret. hos utinam
Heroas natum tellus me prima tulisset! (inter
Das aliquid famæ, quæ carmine gratior aurem
Occupat humanam, grandes rhombi patinæque,
Grande ferunt una cum damno dedecus: adde
Iratum patruum, vicinos, te tibi iniquum,
Et frustr. mortis cupidum, cum deerit egenti
Æs, laquei pretium. jure, inquis, Trasius istis
Jurgatur verbis: ego vectigalia magna,
Divitiasque habeo tribus amplas regibus. ergo
Quod superat, non est melius quo insumere possis,
Cur eget indignus quisquam te divite, quare
Templa ruunt antiqua Deum, cur improbe charæ
Non aliquid patriæ tanto emeritis acervo,
Uni nimirum recte tibi semper erunt res,
O magnus posthac inimicis risus, uterne
Ad casus dubios fidet sibi certius: hic, qui
Pluribus assuerit mentem, corpusque superbum?
An, qui contentus parvo, metuensque futuri,
In pace. ut sapiens, aptarit idonea bello,

Quo magis his credas: puer hunc ego parvus Ofellum
Integris opibus novi non latius usum,
Quam nunc accisis. Videas metato in agello
Cum pecore, & gnatis fortem mercede colonum
Non ego, narrantem, temere edi luce profesta
Quicquam, præter olus fumosæ cum pede pernæ;
At mihi cen longum post tempus venerat hospes,
Sive operum vacuo gratus conviva per imbrem
Vicinus: bene erat: non piscibus urbe petitis,
Sed pullo, atque hædo, tum pensilis uva secundas,
Et nux ornabat mensas, cum duplice ficu.
Post hoc ludus erat culpa potare magistra:
Ac veneràta Ceres, uti culmo surgeret alto,
Explicuit vino contractæ seria frontis.
Sæviat, atque novos moveat fortuna tumultus,
Quantum hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut vos
O pueri nimiistis, ut nunc novus incola venit?
Nam propriæ telluris herum natura, neque illum,
Nec me, nec quemquam statuit, nos expulit ille:
Illum aut nequities, aut vafri insciția juris,
Postremo expellet certe vivacior hæres.
Nunc ager Umbreni sub nomine nuper Ofelli
Dictus, erit nulli proprius, sed cedet in usum
Nunc mihi, nunc alii. Quocirca vivite fortes;
Fortiaque adversis opponite pectora rebus.

SATYRA III.

Si te raro scribis, ut toto non quater anno
Membranam poscas, scriptorum quæque retexens,
Iratus tibi, quod vini somnique benignus
Nil dignum sermone canas, quid fiet? ab ipsis

Saturnalibus huc fugisti. sobrius ergo
Dic aliquid dignum promissis: incipe, nil est,
Culpantur frustra calami, immeritusque laborat
Iratis natus paries Diis, atque poëtis.
Atqui vultus erat multa & præclara minantis,
Si vacuum tepido cepisset villula tecto.
Quorsum pertinuit stipare Platona Menandro?
Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
Invidiam placare paras virtute relicta?
Contemnere miser vilanda est improba Seiren
Desidia, aut quidquid vita meliore parasti,
Ponendum æquo animo. Dii te Damasippe Deæq;
Verum ob consilium donent tonsore. sed unde
Tam bene me nosti: postquam omnis res mea Janum
Ad medium fracta est, aliena negotia curo,
Excussus propriis. olim nam quærere amabam,
Quod vafer ille pedes laviisset Sisyphus ære:
Quid sculptum infabre, quid fusum durius esset,
Callidus hunc signo ponebam millia centum.
Hortos, egregiasque domos mercarier unus
Cum lucro noram, unde frequentia Mercuriale
Imposuere mihi cognomen compita. Novi:
Et morbi miror purgatum te illius, atqui
Emovit veterem mire novus: ut solet, in cor
Trajecto lateris miseri capitisque dolore:
Ut lethargicus hic cum sit pugil, & medicum urget, (ne te
Dum ne quid simile huic, esto, ut lubet. ô bone,
Frustrere, insanis & tu, stultique prope omnes,
Si quid Serrtinius veri crepat: unde ego mira
Descripsi docilis præcepta hæc, tempore quo me

Solatus jussit Sapientem pascere barbam,
Atque à Fabricio non tristem ponte reverti.
Nam malere gesta cum vellem mittere operto
Me capite in flumen, dexter steterit: &, cave faxis
Te quidquam indignum: pudor, inquit, te malus urget,
Insanos qui inter vereare insanus haberi.
Primum nam inquiram quid sit furere, hoc si erit in te
Solo; nil verbi, pereas quin fortiter addam:
Quem mala stultitia, & quæ cunque inscitia veri
Cæcum agit, insanum Chrysipp porticus, & grex
Autumat. hæc populos, hæc magnos formula reges.
Excepto sapiente, tenet: nunc accipe, quare
Desipiant omnes, æque ac tu, qui tibi nomen
Insano posuere. velut sylvis, ubi passim
Palanteis error certo de tramite pellit:
Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit: unus utrique
Error, sed variis illudit partibus, hoc te
Crede modo insanum, nihilo ut sapientior ille,
Qui te deridet, caudam trahat. est genus unum
Stultitiæ nihilum metuenda timentis: ut igneis,
Ut rupes, fluviosque in campo obstare queratur.
Alterum & huic varium, & nihilo sapientius, igneis
Per medios, fluviosque ruentis, clamet amica,
Mater, honesta soror cum cognatis, pater, uxor:
Hic fossa est ingens, hic rupes maxima: serva t
Non magis audierit, quam Fusius ebrius olim,
Cum Ilionam edormit, Catienis mille ducentis.
Mater te apello, clamantibus, huic ego vulgum,
Errori simile m cunctum insanire docebo.

Insanit veteres statuas Damasippus emendo,
Integer est mentis Damasippi creditor? esto.
Accipe, quod nunquam reddas mihi, si tibi dicam,
Tunc insanus eris, si acceperis, an magis excors
Rejecta præda quam præsens Mercurius fert,
Scribe decem à Nerio. non est satis. adde Cicutæ
Nodosi tabulas centum, mille adde catenas,
Effugiet tamen hæc sceleratus vincula Proteus.
Cum rapies in jura malis ridentem alienis:
Fiet aper, modo avis, modo saxum, & cum volet arbor.
Si male rem gerere, insani est, contra, bene sani:
Putidius multo cerebrum est, mihi crede, Petilli
Distantis, quod tu nunquam rescribere possis.
Audire, atque togam jubeo componere, quisquis
Ambit one mala aut argenti pallet amore:
Quisquis luxuria, tristive superstitione,
Aut alio mentis morbo calet: huc propius me,
Dum doceo insanire omneis, vos ordine adire.
Danda est ellebori multo pars maxima avaris:
Nescio an Anticyram ratio illis destinet omnem,
Heredes Staberi summam incidere sepulcro.
Ni sic fecissent, gladiatorum dare centum
Damnati populo paria, atque epulum arbitrio Arri,
Frumenti quantum metit Africa. Sive ego prave,
Seu recte hoc volui, ne sis patruus mihi, credo,
Hoc Staberi prudentem animum vidisse, quid ergo
Sensit cum summam patrimoni insculpere saxo
Hæredes voluit, quod vixit credidit ingens
Pauperiem vitium, & cavit nihil acrius: ut si
Forte minus locuples uno quadrante periret,
Ipse videretur sibi nequior. Omnis enim res,

Virtus, fama, decus, divina, humanaque pulchris
Divitiis parent: quas qui construxerit, ille
Clarus erit, fortis, justus, sapiens etiam, & rex,
Et quicquid volet. hoc, veluti virtute paratum,
Speravit magnæ laudi fore, quid simile isti
Græcus Aristippus? qui servos projicere aurum
In media jussit Lybia, quia tardius irent
Propter onus segnes. uter est insanior horum,
Nil agit exemplum, litem quod lite resolvit.
Si quis emit citharas, emptas comportet in unum;
Nec studio citharæ, nec Musæ deditus ulli:
Si scalpra, & formas non sutor, navilia vela
Aversus mercaturis; delirus & amens
Undique dicatur merito, quid discrepat istis,
Qui nummos, aurumque recondit nescius uti
Compositis, metuensque velut contingere sacrum?
Si quis ad ingentem frumenti semper acervum
Porrectus vigilet cum longo fuste, neque illinc
Audeat esuriens dominus contingere granum,
Ac potius foliis parcus vescatur amaris,
Si positis intus Chii, veterisque Falerni
Mille cadis, nihil est, tercentum millibus, acre
Potet acetum: age, si & stramentis incubet, unde
Octoginta annos natus, cui stragula vestis,
Blattarum ac tinearum epulæ, putrescat in arca?
Nimirum insanus paucis videatur, eo quod
Maxima pars hominum morbo jactatur eodem.
Filius, aut etiam hæc libertus ut ebibat hæres,
Diis inimice senex custodis, ne tibi desit?
Quantulum enim summæ curtabit quisque dierum,
Ungere si cauleis oleo meliore, caputque
Cœperis impexa fœdum porrigine? quare,

Si quid vis satis est, perjuras, furripis, aufers
Undique, tun' sanus, populum si cædere saxis
Incipias, servosve tuos. quos ære pararis,
Insanum te omnes pueri clamentque puellæ.
Cum laqueo uxorem interimis, matremque veneno;
Incolumi capite es, quid enim: neque tu hoc facis
Argis,
Nec ferro, ut demens genitricem occidit Orestes.
An tu reris eum occisa insanisse parente;
Ac non ante malis dementem, actum Furiis: quam
In matris jugulo ferrum tepefecit acutum:
Quin ex quo est habitus male tutæ mentis Orestes,
Nil sane fecit, quod tu reprehendere possis:
Non, Pyladen ferro violare, aut sufve sororem
Electram, tantum maledicit utrique, vocando
Hanc furiam, hunc aliud, si sit quod splendidabilis.
Pauper Opimius argenti positi intus & auri,
Qui Vejentanum festis potare diebus
Campana solitus trulla, vappamque profestis:
Quondam lethargo grandi est oppressus, ut hæres
Jam circumloculos & claveis lætus, ovansque
Currere hunc medicus multum celer atq; fidelis,
Excitat hoc pacto: mensam poni jubet, atque
Effundi saccos nummorum: accedere plureis
Ad numerandum hominem sic erigit. addit & illud,
Nisi tua custodis, avidus jam hæc auferet hæres.
Men' vivo, ut vivas igitur, vigila: hoc age, quid vis,
Deficient inopem vanæ te, ni cibus, atque
Ingens accedat stomacho fultura ruenti
Quid cessas, agedum sume hoc ptisanarium orizæ.
Quanti emptæ, parvo quanti ergo octo assibus. Eheu
Quid refert, morbo, an furtis, pereumne rapinis,

Quidnam igitur sanus, qui non stultus, quid avarus,
Stultus, & insanus, Quid, si quis non sit avarus,
Continuo sanus. minime. cur Stoice, dicam.
Non est cardiacus, Crateram dixisse putato,
Hic ægri: recte est igitur: surgetque, negabit,
Quod latus aut renes morbo tententur acuto,
Non est perjurus, neque sordidus: immolet æquis
Hic porcum Laribus, verum ambitiosus & audax:
Navget Anticyram. quid enim differt, Barathrone
Dones quidquid habes an nunquam utare paratis,
Servius Oppidius Canusi duo prædia, dives
Antiquo censu, gnatis dixisse duobus
Fertur, & hæc moriens pueris dixisse vocatis
Ad lectum: Postquam te talos Aule, nucesque
Ferre sinu laxo, donare, & ludere vidi,
Te Tiberi numerare, cavis abscondere tristem,
Extimui ne vos ageret vesania discors:
Tu Nomentanum, tu ne sequerere Ciceram.
Quare per Divos oratus uterque Penates,
Tu cave ne minuas: tu ne majus facias id
Quod satis esse putat pater, & natura coërcet.
Præterea ne vos titillet gloria, jure-
jurando obstringam ambo: uter ædilis fuerit, vel
Vestrum prætor, is intestabilis, & sacer esto.
Increcere, atque faba, bona tu perdatque lupinis,
Latus ut in circo spatiere, aut æneus ut stes,
Nudus agris, nudus nummis insane paternis,
Scilicet ut plausus quos fert Agrippa, feras tu.
Astuta ingenuum vulpes imitata leonem,
Nequis hunc esse velit Ajacem Atrida vetas cur,
Rex sum. Nil ultra quæro plebejus. Et æquam
Rem imperito: ac, si cui videor non justus, inulto

Dicere quæ sentit, permitto. Maxime regum,
Dii tibi dent capta classem deducere Troja:
Ergo consulere, & mox respondere licebit,
Consule. Cur Ajax heros ad Achille secundus
Putrescit, toties servatis clarus Achivis,
Gaudeat ut populus Priami, Priamusque inhumato,
Per quem tot juvenes patrio caruere sepulchro?
Mille ovium insanus morti dedit, inclytum Ulyssem,
Et Menelaum una mecum se occidere clamans,
Tu cum pro vitula statuit dulcem Aulide natam
Ante aras, spargisque mola caput improbe salsa,
Rectum animi servas? quorsum, insanus quid enim
Ajax
Fecit, cum stravit ferro pecus, abstinuit vim
Uxore & gnato. male multa precatus Atridis:
Non ille aut Teucrum, aut ipsum violavit Ulyssem.
Verum ego, ut hærenteis adverso littore naveis
Eriperem, prudens placavi sanguine Divos.
Nempe tuo furiose? meo, sed non furiosus,
Qui species alias veris scelerisque tumultu
Permistas capiet, commotus habebitur, atque
Stultitiane erret, nihilum distabit, an ira.
Ajax immeritos dum occidit, desipit, agnos?
Cum prudens scelus ob titulos admittis inaneis,
Stas animo? & purum est vitio tibi, cum tumidum
est cor.
Si quis lectica nitidam gestare amet agnam,
Huic vestem, ut gnatæ, paret ancillam, paret aurum:
Pusam, aut pusillam appellet, fortique marito
Destinet uxorem, interdicto huic omne adimat jus
Prætor, & ad sanos abeat tutela propinquos.

Quid

Quid, si quis gnatam pro muta devovet agna,
Integer est animi? ne dixeris, ergo ubi prava
Stultitia, hic summa est insania. qui sceleratus,
Et furiosus erit, quem cepit vitrea fama,
Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis.
Nunc age luxuriam, & Nomentanum arripe mecum,
Vincet enim stultos ratio insanire nepotes.
Hic simul accepit patrimonii mille talenta,
Edicit, piscator uti, pomarius, auceps,
Unguentarius, ac Tusci turba impia vici.
Cum scurris fartor, cum Velabro omne macellum
Mane domum veniant. quid tum? venere frequentes. (rum
Verba facit leno Quidquid mihi, quicquid & ho-
Cuique domi est, id crede tuum, & vel nunc pete, vel cras.
Accipe, quid contra juvenis respondeat æquus,
In nive Lucana dormis ocreatus, ut aprum
Cœnem ego: tu pisces hiberno ex æquore verris;
Segnis ego, indignus qui tantum possideam: aufer,
Sume tibi decies, tibi tantumdem, tibi triplex.
Unde uxor med a currat de nocte vocata.
Filius Æsopi detractam ex aure Metellæ,
Scilicet ut decies solidum exorberet aceto
Diluit insignem baccam, qui sanior ac si
Illud idem in rapidum flumen, jaceretve cloacam?
Quinti progenies Arri, par nobile fratrum,
Nequitia, & nugis, pravorum & amore gemellum,
Luscinias soluti impenso prandere coëmptas,
Quorsum abeant sani? creata, an cárbone notandi?
Ædificare casas, plostello adjungere mures.
Ludere par impar, equitare in arundine longa,

Si quem delectet barbatum : amentia verset.
Si puerilius his ratio esse evincet, amare ;
Nec quidquam differre, utrumne in pulvere, trimus
Quale prius, ludas opus, an meretricis amore
Sollicitus plores : quæro faciasne, quod olim
Mutatus Polemo ; ponas insignia morbi,
Fasciolas, cubital, focalia ; potus ut ille
Dicitur ex collo furtim carpsisse coronas.
Postquam est impransi correptus voce magistri ;
Porrigis irato puero cum poma, recusat :
Sume Catelle : negat, si non des, optat. amator
Exclusus qui distat ? agit ubi secum, eat an non,
Quo rediturus erat non accessitus, & hæret
Invisis foribus ? nec nunc, cum me vocet ultro,
Accedam ? an potius mediter finire dolores ?
Exclusit : revocat. redeam ? non, si obsecret. ecce
Servus non paulo sapientior. ô here, quæ res
Nec modum habet, neque consilium, ratione modoque
Tractari non vult in amore hæc sunt mala : bellũ,
Pax rursum. hæc si quis tempestatis prope ritu
Mobilia, & cæca fluitantia sorte, laboret
Reddere certa sibi ; nihilo magis explicet, ac si
Insanire paret certa ratione, modoque.
Quid ? cum Picenis excerpens semina pomis
Gaudes, si cameram percussti forte, penes te es ?
Quid cum balba feri annoso verba palato,
Ædificante casas qui sanior ? adde cruorem
Stultitiæ, atque ignem gladio scrutare modo, inquã,
Hellade percussa Marius cum præcipitat se,
Ceritus fuit: an commotæ crimine mentis
Absolves hominem, & sceleris damnabis eundem ?

Ex more imponens cognata vocabula rebus?
Libertinus erat, qui circum compita siccus
Lautis mane senex manibus currebat, & unum,
Quiddam magnũ addens, unum me surpito morti,
Diis etenim facile est, orabat: sanus utrisque
Auribus, atque oculis, mentem nisi litigiosus
Exciperet dominus, cum venderet, hoc quoque vulgus
Chrysippus ponit fœcunda in gente Meneni.
Juppiter, ingenteis qui das adimisque dolores,
Mater ait pueri menseis jam quinque cubantis,
Frigida si puerum quartana reliquerit, illo
Mane die, quo tu indicis jejunia, nudus
In Tiberi stabit. casus, medicusve levarit
Ægrum ex præcipiti, mater delira necabit
In gelida fixum ripa, febrimque reducet.
Quone malo mentem concussa? timore Deorum,
Hæc mihi Stertinius sapientum octavus amico
Arma dedit, post hac me compellaret inultus.
Dixerit insanum qui me, totidem audiet: atque
Respicere ignoto discet pendentia tergo.
Stoice, post damnum sic vendas omnia pluris:
Qua me stultitia (quoniam non est genus unum)
Insanire putas? ego nam videor mihi sanus.
Quid? caput abscissum demens cum portat Agave
Gnati infelicis, sibi tum furiosa videtur?
Stultum me fator (liceat concedere veris)
Atque etiam insanum: tantum hoc edisce re, quo me
Ægrotare putas animi vitio, Accipe: Primum
Ædificas. hoc est, longos imitaris, ab imo
Ad summum totus moduli bipedalis: & idem

Corpore majorem rides Turbonis in armis
Spiritum & inceſſum: qui ridiculus minus illo?
An quodcunq; facit Mæcenas, te quoq; verum eſt,
Tanto diſſimilem, & tanto certare minorem?
Abſentis ranæ pullis vituli pede preſſis,
Unus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens
Beſtia cognatos eliſerit, illa rogare,
Quantane? num tandem, ſe inflans, ſic magna fuiſſet
Major dimidio. num tanto? Cum magis atque
Se magis inflaret: non, ſi te ruperis, inquit,
Par eris, hæc à te non multum abludit imago.
Adde poëmata nunc: hoc eſt, oleum adde camino.
Quæ ſi quis ſanus fecit, ſanus facis & tu.
Non dico horrendam rabiem, jam deſine, cultum
Majorem cenſu. teneas Damaſippe tuis te:
Mille puellarum, puerorum mille furores.
O major tandem parcas inſane minori.

SATYRA IV.

UNde, & quo Catius? non eſt mihi tempus aventi
Ponere ſigna novis præceptis: qualia vincant
Pythagoram, Anitique reum doctumque Platona.
Peccatum fateor, cum te ſic tempore lævo
Interpellarim, ſed des veniam bonus, oro.
Quod ſi intercideris tibi nunc aliquid, repetes (mox.
Sive eſt naturæ hoc, ſive artis, mirus utroq;
Quin id erat curæ, quo pacto cuncta tenerem;
Utpote res tenueis tenui ſermone peractas,
Edebominis nomen: ſimul an Romanus, an hoſpes,
Ipſa memor præcepta canam: celabitur auctor.
Longa quibus facies ovis erit, illa memento,

Ut ſucci melioris, & ut magis alba rotundis
Ponere. namque marem cohibent calloſa vitellum,
Caule ſuburbano, qui ſiccis crevit in agris,
Dulcior, irriguo nihil eſt elutius horto.
Si veſpertinus ſubito te oppreſſerit hoſpes:
Ne gallina malum reſponſet dura palato,
Doctus eris vivam miſto merſare Falerno:
Hoc teneram faciet, pratenſibus optima fungis
Natura eſt: aliis male creditur. ille ſalubreis
Æſtates peraget, qui nigris prandia moris
Finiet, ante gravem quæ legerit arbore ſolem.
Aufidius forti miſcebat mella Falerno,
Mendoſe: quoniam vacuis committere venis
Nil niſi ene decet. leni præcordia mulſo
Proluëris melius. ſi dura morabitur alvus,
Mitulus, & viles pellent obſtantia conchæ:
Et lapathi brevis herba, ſed albo non ſine Coo.
Lubrica naſcentes implent conchylia Lunæ,
Sed non omne mare eſt generoſæ fertile teſtæ.
Murice Bajano melior Lucrina Peloris:
Oſtrea Circæis, Miſeno oriuntur echini,
Pectinibus patulis jactat ſe molle Tarentum.
Nec ſibi cœnarum quivis temere arroget artem,
Non prius exacta tenui ratione ſaporum.
Nec ſatis eſt cara piſceis avertere menſa,
Ignarum quibus eſt jus aptius, & quibus aſſis
Languidus in cubitum jam ſe conviva reponet.
Umber, & iligna nutritus glande rotundas
Curvet aper lanceis carnem vitantis inertem.
Nã Laurens malus eſt, ulvis, & arundine pinguis,
Vinea ſummittit capreas non ſemper eduleis
Fœcundi leporis ſapiens ſectabitur armos.

Piscibus, atque avibus, quæ natura, & foret ætas;
Ante meum nulli patuit quæsita palatum. (mit.
Sunt, quorum ingeniũ nova tantum crustula pro-
Nequaquam satis in re una consumere curam:
Ut si quis solum hoc, mala ne sint vina, laboret,
Quali perfundat piscis securus olivo.
Massica si cœlo supponas vina sereno:
Nocturna, si quid crassi est, tenuabitur aura,
Et decedet odor nervis inimicus: at illa
Integrum perdunt lino vitiata saporem.
Surrentina vafer qui miscet fæce Falerna
Vina, columbino limum bene colligit ovo:
Quatenus ima petit volvens aliena vitellus.
Tostis marcentem squillis recreabis, & Afra
Potorem cochlea: nam lactuca innatat acri
Post vinum stomacho. perna magis ac magis hillis
Flagitat in morsus refici: quin omnia malit,
Quæcunque immundis fervent allata popinis:
Est operæ pretium duplicis pernoscere juris
Naturam. simplex è dulci constat olivo,
Quod pingui miscere mero muriaque decebit;
Non alia quam qua Byzantia putruit orca.
Hoc ubi confusum sectis inferbuit herbîs,
Corycioque croco sparsum stetit, insuper addes
Pressa Venafranæ quod bacca remisit olivæ.
Picenis cedunt pomis Tiburtia succo:
Nam facie præstant. Venucula convenit ollis.
Rectius Albanam fumo duraveris uvam.
Hanc ego cum malis, ego fæcem primus, & alec,
Primus & invenior piper album, cum sale nigro
Incretum, puris circumposuisse catillis.
Immane est vitium, dare millia terna macello;
Angustoque vagos pisceis urgere catino.

Magna movent ſtomacho faſtidia, ſeu puer unctis
Tractavit calicem manibus, dum furta ligurit:
Sive gravis veteri crateræ limus adhæſit.
Vilibus in ſcopis, in mappis, in ſcobe, quantus
Conſtitit ſumptus? neglectis, flagitium ingens.
Ten' lapides varios lutulenta radere palma,
Et Tyrias dare circum illota toralia veſteis?
Oblitum quanto curam, ſumtumque minorem
Hæc habeant, tanto reprendi juſtius illis,
Quæ niſi divitibus nequeunt contingere menſis?
Docte Cati, per amicitiam divoſque rogatus,
Ducere me auditum, perges quocunque memento:
Nam quamvis referas memori mihi pectore cuncta
Non tamen interpres tantundem juveris, adde
Vultum, habitumque hominis: quem tu vidiſſe beatus.
Non magni pendis, quia contigit: at mihi cura
Non mediocris inest, fonteis ut adire remotos
Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ

SATYRA V.

HOc quoque Tireſia, præter narrata, petenti
Reſponde: quibus amiſſas reparare queam res
Artibus atque modis. quid rides? jamne doloſo
Non ſatis eſt Ithacam revehi, patrioſque Penateis
Aſpicere? ô nulli quidquam mentite, vides ut
Nudus inopſque domum redeam te vate: neque illic
Aut apotheca procis intacta eſt, aut pecus. atqui
Et genus, & virtus, niſi cum re, vilior alga eſt.
Quando pauperiem miſſis ambagibus horres,
Accipe qua ratione queas diteſcere. Turdus,
Sive aliud privatum dabitur tibi devolet illuc;

Res ubi magna nitet domino ſene : dulcia poma ;
Et quoſcunque ferat cultus tibi fundus honores,
Ante Larem guſtet venerabilior Lare Dives,
Qui quamvis perjurus erit, ſine gente, cruentus
Sanguine fraterno, fugitivus; ne tamen illi
Tu comes exterior, ſi poſtulet, ire recuſes.
Utne tegam ſpurco Damæ latus : haud ita Trojæ
Me geſſi, certans ſemper melioribus. Ergo
Pauper eris, fortẽ hoc animum tolerare jubebo.
Et quondam majora tuli. tu protinus. unde
Divitias æriſque tuam, dic augur acervos.
Dixi equidem : & dico : captes aſtutus ubique
Teſtamenta ſenum : neu, ſi vafer unus & alter
Inſidiatorem præroſo fugerit hamo.
Aut ſpem deponas, aut artem illuſus omittas;
Magna minorve foro ſi res certabitur olim,
Vivet uter locuples ſine gnatis, improbus ultro
Qui meliorem audax vocet in jus, illius eſto
Defenſor. fama civem cauſaque priorem
Sperne, domi ſi gnatus erit, fœcundave conjux,
Quinte puta, aut Publi (gaudent prænomine molles
Auriculæ) tibi me virtus tua fecit amicum
Jus anceps novi : cauſſas defendere poſſum,
Eripiet quivis oculos citius mihi, quam te
Contentum caſſa nuce pauperet. hæc mea cura eſt,
Ne quid tu perdas, neu ſis jocus, ire domum atque
Pellicular cerare jube ſis cognitor ipſe,
Perſta atque obdura : ſeu rubra canicula findet
Infantes ſtatuas, ſeu pingui tentus omaſo
Furius hybernas cana nive conſpuet Alpes.
Nonne vides. aliquis cubito ſtantem prope tangens
Inquiet, ut patiens? ut amicis aptus? ut acer?

Plures

Plures annabunt thynni, & ceteria crescent,
Si cui præterea validus male filius in re
Præclara sublatus aletur, ne manifestum
Cœlibis obsequium nudet te, leniter in spem
Accede officiosus, ut & scribare secundus
Hæres: &, si quis casus puerum egerit Orco,
In vacuum venias. perraro hæc alea fallit.
Qui testamentum tradet tibi cunque legendum,
Abnuere, & tabulas à te removere memento:
Sic tamen, ut limis rapias, quid prima secundo
Cera velit versu: solus, multisne cohæres,
Veloci percurre oculo. plerumque recoctus
Scriba ex quinquevire corvum deludet hiantem,
Captatorque dabit risus Nasica Corano.
Num furis? anprudens ludis me, obscura canendo?
O Laertiade, quidquid dicam, aut erit, aut non.
Divinare etenim magnus mihi donat Apollo,
Quid tamen ista velit sibi fabula, si licet, ede.
Tempore quo juvenis Parthis horrendus, ab alto
Demissum genus Ænea, tellure, marique
Magnus erit, forti nubet procera Corano
Filia Nasicæ, metuentis reddere soldum.
Tum gener hoc faciet: tabulas socero dabit, atque
Ut legat orabit, multum Nasica negabit
Accipiet tandem, & tacitus leget: inveniet que
Nil sibi legatum, præter plorare, suisque:
Illud ad hæc jubeo: mulier si forte dolosa,
Libertusve senem delirum temperet illis
Accedas socius: laudes, laudaris ut absens.
Adjuvat hoc quoque: sed vincit longe prius ipsum
Expugnare caput scribet mala carmina vecors:
Laudato, scortator erit? cave te roget, ultro

Penelopen facilis potiori trade: putasne,
Perduci potetit, tam frugi, tamque pudica,
Quam nequiere proci recto depellere cursu?
Venit enim magnum domandi parca juventus,
Nec tantum Veneris, quantum studiosa culinæ,
Sic tibi Penelope frugi est: quæ si semel uno
De sene gustarit, tecum partita lucellum,
Ut canis, à corio nunquam abiter rebitur uncto,
Me sene, quod dicam, factum est. anus improba
Thebis
Ex testamento sic est elata: cadaver
Unctum oleo largo nudis humeris tulit hæres:
Scilicet elabi si posset mortua: credo,
Quod nimium institerat viventi. cautus adito,
Neu desis operæ, neve immoderatus abundes.
Difficilem & morosum offendet garrulus. ultio.
Non etiam sileas. Davus sic comicus, atque
Syrus capite obstipo; multum similis metuenti.
Obsequio grassare, mone, si increbuit aura,
Cautus uti velet carum caput: exrrahe turba
Oppositis humeris aurem substringe loquaci.
Importunus amat laudari? donec ohe jam
Ad cœlum manibus sublatis exerit, urge: &
Crescentem tumidis infla sermonibus utrem.
Cum te servitio longo, curaque levarit:
Et certum vigilans, quartæ sit partis Ulysses.
Audieris hæres: ergo nunc Dama sodalis
Nusquam est? unde mihi tam sortem, tamque &
delem?
Spärge subinde: &, si paullum potes, illachryma
est
Gaudia prodentem vultum celare, sepulchrum

Commissum arbitrio sine sordibus extrue. funus
Egregie factum laudet vicinia. si quis
Forte cohæredum senior male tussiet, huic tu
Dic, ex parte tua, seu fundi, sive domus sit
Emptor gaudentem nummo te addicere, sed me
Imperiosa trahit Proserpina: vive, valeque.

SATYRA VI.

HOc erat in votis: modus agri non ita magnus,
Hortus ubi, & tecto vicinus jugis aquæ fons,
Et paullum sylvæ super his foret. auctius, atque
Dii melius fecere. bene est. nihil amplius oro,
Maja nate, nisi ut propria hæc mihi munera faxis;
Si neque majorem feci ratione malarem,
Nec sum facturus vitio culpave minorem,
Si veneror stultus nihil horum. O si angulus ille
Proximus accedāt qui nunc deformat agellum.
O si urnam argenti Fors quæ mihi monstret, ut illi,
Thesauro invento qui mercenarius agrum
Illum ipsum mercatus aravit, dives amico (oro,
Hercule, si quod adest, gratum juvat: hac prece te
Pingue pecus domino facias, & cætera, præter
Ingenium: utque soles, custos mihi maximus adsis.
Ergo ubi me in montes, & in arcem ex urbe removi,
Quid prius illustrem Satyris, Musaque pedestri?
Nec mala me ambitio perdit, nec plumbeus Auster.
Autumnusque gravis, Libitinæ quæstus acerbæ,
Matutine pater: seu Jane libentius audis,
Unde homines operum primos, vitæque labores
Instituunt: (sic Dis Placitum) tu carminis esto
Principium, Romæ sponsorem me rapis: eja,

Ne prior officio quisquam respondeat, urge,
Sive Aquilo radit terras, seu bruma nivalem
Interiore diem gyro trahit, ire necesse est.
Post modo, quod mi obsit, clare certumque locuto,
Luctandum in turba: facienda injuria tardis.
Quid vis insane, & quas res agis? improbus urget
Iratis precibus, tu pulses omne, quod obstat,
Ad Mæcenatem memori si mente recurras.
Hoc juvat, & melli est, non mentiar, at simul atras
Ventum est Esquilias, aliena negotia centum
Per caput & circa saliunt latus. ante secundam
Roscius orabat sibi adesses ad Puteal eras,
De re communi scribæ magna atque nova te
Orabant hodie meminisses Quinte reverti,
Imprimat his cura Mæcenas signa tabellis.
Dixeris experiar, si vis, potes, addit, & instat.
Septimus octavo propior jam fugerit annus,
Ex quo Mæcenas me cœpit habere suorum
In numero: duntaxat ad hoc, quem tollere rheda
Vellet, iter faciens, & cui concredere nugas
Hoc genus: hora quota est: Thrax est Gallina Syro
Matutina parum cautos jã frigora mordent, (par?
Et quæ rimosa bene deponuntur in aure.
Per totum hoc tempus subjectior in diẽ & horam
Invidiæ, noster ludos spectaverat una,
Luserat in campo, Fortunæ filius, omnes.
Frigidus à Rostris manat per compita rumor?
Quicunque obvius est, me consulit. ô bone (nam te
Scire, Deos quoniam propius contingit, oportet)
Num quid de Dacis audisti? nil equidem, ut tu
Semper eris derisor! at omnes Dii exagitent me,
Si quidquam, quid? militibus promissa, Triquetra

Prædia Cæsar, an est itala tellure daturus?
Jurantem me scire nihil mirantur, ut unum
Scilicet egregii mortalem, altique silenti.
Perditur hæc inter miseros lux, non sine votis.
O rus, quando ego te aspiciam? quandoque licebit
Nunc veterũ libri, nunc somno & inertibus horis
Ducere sollicitæ jucunda oblivia vitæ?
O quando faba Pythagoræ cognata, simulque
Uncta satis pingui ponentur oluscula lardo?
O noctes, cœnæque Deũm: quibus ipse, meique
Ante larem proprium vescor, vernasque procaces
Pasco libatis dapibus, prout cuique libido est,
Siccat inæqualeis calices conviva, solutus
Legibus insanis: seu quis capit acria fortis
Pocula, seu modicis humescit lætius. ergo
Sermo oritur, non de villis domibusve alienis, nos
Nec male nec ne Lepos saltet: sed quod magis ad
Pertinet, & nescire malum est, agitamus: Utrum ne
Divitiis homines, an sint virtute beati:
Quidve ad amicitias, usus, rectumve trahat nos:
Et quæ sit natura boni, summumque quid ejus.
Cervius hæc inter vicinis garrit anilis
Ex re fabellas, nam si quis laudat Arelli
Sollicitas ignarus opes, sic incipit: Olim
Rusticus urbanum murem mus paupere fertur
Accepisse cavo, veterem vetus hospes amicum,
Asper, & attentus quæsitis, ut tamen artum
Solverit hospitiis animum. quid multa? neque illi
Sepositi ciceris, nec longæ invidit avenæ:
Aridum & ore ferens acinum, semesaque lardi
Frusta dedit, cupiens varia fastidia cœnæ
Vincere, tangentis male singula dente superbo:

Cum pater ipse domus, palea porrectus in horna
Esset ador loliumque, dapis meliora relinquens.
Tandem urbanus ad hunc, quid te juvat, inquit, amice,
Prærupti nemoris patientem vivere dorso?
Vis tu homines urbemque feris præponere sylvis?
Carpe viam, mihi crede, comes: terrestria quando
Mortaleis animas vivunt sortita, neque ulla est
Aut magno, aut parvo lethi fuga. quo bene, circa
Dum licet, in rebus jucundis vive beatus:
Vive memor, quam sis ævi brevis. hæc ubi dicta
Agrestem pepulere: domo levis exsilit: inde
Ambo propositum peragunt iter, urbis aventes
Mœnia nocturni subrepere, jamque tenebat
Nox medium cæli spatium, cum ponit uterque
In locuplete domo vestigia: rubro ubi cocco
Tincta super lectos canderet vestis eburnos,
Multaque de magna superessent fercula cœna,
Quæ procul extructis inerant hesterna canistris.
Ergo ubi purpurea porrectum in veste locavit
Agrestem, veluti succinctus cursitat hospes,
Continuatque dapes, nec non vernaliter ipsis
Fungitur officiis, prælambens omne, quod affert,
Ille cubans gaudet mutata sorte, bonisque
Rebus agit lætum convivam: cum subito ingens
Valvarum strepitus lectis excussit utrumque.
Currere per totum pavidi conclave, magisque
Exanimes trepidare, simul domus alta Molossis
Personuit canibus. tum rusticus: Haud mihi vita
Est opus hac, ait, & valeas me sylva, cavusque
Tutus ab insidiis tenui solabitur ervo.

SATYRA VII.

JAmdudum auſculto & cupiens tibi dicere ſervus
Pauca, reformido Davus ne ſit a, Davus, amicum
Mancipium domino, & frugi, quod ſit ſatis: hoc eſt,
Ut vitale putes. Age libertate Decembri
(Quando ita majores voluerunt.) utere: narra.
Pars hominum vitiis gaudet conſtanter, & urget
Propoſitum, pars multa natat, modo recta capeſſens,
Interdum pravis obnoxia ſæpe notatus
Cum tribus annellis, modo læva Priſcus inani
Vixit inæqualis, clavum ut mutaret in horas:
Ædibus ex magnis ſubito ſe conderet unde
Mundior exiret vix libertinus honeſte.
Jam mœchus Romæ, jam mallet doctus Athenis
Vivere. Vertumnis, quotquot ſunt, natus iniquis.
Scurra Volanerius poſtquam illi juſta chiragra
Contudit articulos, qui pro ſe tolleret, atque
Mitteret in pyrgum talos, mercede diurna
Conductum pavit quanto conſtantior idem
In vitiis, tanto levius miſer: ac prior illo,
Qui jam contento, jam laxo fune laborat.
Non dices hodie, quorſum hæc tam putida tendunt,
Furcifer? Ad te, inquam, quo pacto peſſime? laudas
Fortunam, & mores antiquæ plebis: & idem,
Si quis ad illa Deus ſubito te agat, uſque recuſes:
Aut quia non ſentis, quod clamas, rectius eſſe.
Aut quia non firmus rectum defendis, & hæres,
Nequicquam cœno cupiens evellere plantam.
Romæ rus optas, abſentem ruſticus urbem
Tollis ad aſtra levis, ſi nuſquam es forte vocatus
Ad cœnam, laudas ſecurum olus, ac velut uſquam

Vinctus eas, ita te felicem dicis, amasque,
Quod nusquam tibi sit porandum: jusserit ad se
Mæcenas serum sub lumina prima venire
Convivam, Nemon oleum feret ocyus? ecquis
Audit? cum magno blateras clamore, fugisque,
Milvius, & scurræ tibi non referenda precati
Discedunt. etenim fateor, me dixerit ille
Duci ventre levem: nasum nidore supinor:
Imbecillus, iners, si quid vis, adde, popino.
Tu, cum sis quod ego, & forrassis nequior, ultro
Insectare, velut melior? verbisque decoris
Obvolvas vitium? quid, si me stultior ipso
Quingentis empto drachmis deprehenderis? *auser*
Me vultu terrere, manum stomachumque tenero,
Dum, quæ Crispini docuit me janitor, edo,
Te conjux aliena capit, meretricula Davum.
Peccat uter nostrum cruce dignius? acris ubi me
Natura incendit, sub clara nuda luçerna
Quæcunque excepit turgentis verbera caudæ,
Clunibus aut agitavit equum lasciva supinum:
Dimittit neque famosum, neque sollicitum, ac
Ditior, aut formæ melioris mejat eodem.
Tu, cum projectis insignibus annulo equestri,
Romanoque habitu, prodis ex judice Dama
Turpis, odoratum caput obscurante lacerna,
Non es, quod simulas? metuens induceris, atque
Altercante libidinibus tremis ossa pavore.
Quid refert, uri virgis, ferroque necari?
Auctoratus eas, an turpi clausus in arca,
Quo te demisit peccati conscia herilis
Contractum, genibus tangas caput? est ne marito
Matronæ peccantis in ambos justa potestas?

In corruptorem vel juſtior ? illa tamen ſe
Non habitu, mutatve loco, peccatve ſuperne,
Cum te formidet mulier: neque credat amanti,
Ibis ſub furcam prudens, dominoque furenti
Committes rem omnem, & vitam, & cum corpore famam.
Evaſti ? credo metues, doctuſque cavebis.
Quæres quando iterum paveas, iterumque perire
Poſſis. ô toties ſervus! quæ bellua ruptis
Cum ſemel effugit, reddit ſe prava catenis?
Non ſum mœchus, ais. neque ego hercule fur ubi vaſa
Prætereo ſapiens argentea. tolle periclum.
Jam vaga proſiliet frenis natura remotis. (que
Tunc mihi dominus, rerum imperiis hominumque
Tot, tantiſque minor, quem ter vindicta quaterque
Impoſita haud unquam miſera formidine privet?
Adde ſupradictis, quod non levius valeat. nam
Sive vicarius eſt, qui ſervo paret, uti mos
Veſter ait, ſeu conſervus: tibi quid ſum ego? nempe
Tu, mihi qui imperitas ſervis miſer, atque
Duceris, ut nervis alienis mobile lignum.
Quiſnam igitur liber? ſapiens, ſibique imperioſus:
Quem neque pauperies, neque mors, neque vincula terrent:
Reſponſare cupidinibus, contemnere honores
Fortis, & in ſeipſo totus teres, atque rotundus,
Externi ne quid valeat per læve morari.
In quem manca ruit ſemper fortuna, poteſne
Ex his, ut proprium quid noſcere? quinque talenta
Poſcit te mulier, vexat, foribuſque repulſum
Perfundit gelida: rurſus vocat: eripe turpi
Colla jugo. liber, liber ſum, dic age. non quis.

Urget enim dominus mentem non lenis, & acreis
Subjectat lasso stimulos, versatque negantem.
Vel cum Pausiaca torpes insane tabella, (que
Qui peccas minus, atque ego, cum Fulvi, Rutubæ-
Aut Placidejani contento poplite miror
Prælia rubrica picta, aut carbone: velut si
Revera pugnent, feriant, vitentque moventes
Arma viri. nequam, & cessator Davus: at ipse
Subtilis veterum judex, & callidus audis.
Nil ego, si ducor libo fumante: tibi ingens
Virtus, atque animus cœnis respondat opimis,
Obsequium ventris mihi pernicosius est. cur,
Tergo plector enim, qui tu impunitior, illa
Quæ parvo sumi nequeunt, cum obsonia captas,
Nempe inamarescunt epulæ sine fine petitæ,
Illusique pedes vitiosum ferre recusant
Corpus. an hic peccat, sub noctem qui puer uvam
Furtivam mutat strigili, qui prædia vendit,
Nil servile gulæ parens habet, adde, quod idem
Non horam tecum esse potes: non otia recte
Ponere, teque ipsum vitas fugitivus, & erro,
Jam vino quærens, jam somno fallere curam,
Frustra. nam comes atra premit, sequiturque fu-
gacem. (ras,
Unde mihi lapidem, quorsum est opus, unde sagit-
Aut insanit homo, aut versus facit. Ocyus hinc te
Ni rapis, accedes opera agro nona Sabino.

SATYRA VIII.

UT Nasidieni juvit te cœna beati, (? lic
Nam mihi quærenti convivam dictus here il-
De medio potare. die. Sic, ut mihi nunquam
In vita fuerit. Da, si grave non est,

Quæ prima iratum ventrem placaverit eſca.
In primis Lucanus aper, leni fuit Auſtro
Captus, ut ajebat cœnæ pater. acria circum
Rapula, lactucæ, radices, qualia laſſum
Pervellunt ſtomachum, ſiſer, alec, fæcula Coa.
His ubi ſublatis, puer alte cinctus, acernam
Gauſape purpureo menſam perterſit, & alter
Sublegit quodcunque jaceret inutile, quodque
Poſſet cœnantcis offendere: ut Attica virgo
Cum ſacris Cereris, procedit fuſcus Hydaſpes,
Cæcuba vina ferens, Alcon, Chium, maris expers.
Hîc herus, Albanum, Mæcenas, ſive Falernum
Te magis appoſitis delectat: habemus utrumque
Divitias miſeras. ſed queis cœnantibus una,
Fundani, pulchre fuerit tibi, noſſe laboro, (fra,
Summus ego, & prope me Viſcus Thurinus, & in-
Si memini, Varius: cum Servilio Balathrone
Vibidius: quos Mæcenas adduxerat umbras.
Nomentanus erat ſuper ipſum, Porcius infra,
Ridiculus totas ſimul abſorbere placentas.
Nomentanus ad hoc. qui, ſi quid forte lateret,
Indice monſtraret digito, nam cætera turba,
Nos inquam, cœnamus aveis, conchylia, piſceis,
Longe diſſimilem noto celantia ſuccum:
Ut vel continuo patuit, cum paſſeris, atque
Inguſtata mihi porrexerit ilia rhombi.
Poſt hoc me docuit melimela rubere, minorem
Ad Lunam delecta. quid hoc interſit, ab ipſo
Audieris melius. tum Vibidius Balathroni,
Nos, niſi damnoſe bibimus, moriemur inulti.
Et calices poſcunt majores. vertere pallor
Tum parochi faciem, nil ſic metuentis, ut acres

Potores : vel quod maledicunt liberius, vel
Fervida quod subtile exsurdant vina palatum.
Invertunt Aliphanis vinaria tota
Vibidius Balathroque, secutis omnibus : imi
Convivæ lecti nihilum nocuere lagenis.
Affertur squillas inter muræna natanteis (quit,
In patina porrecta. sub hoc herus, hæc gravida, in-
Capra est, deterior post partum carne futura.
His mistum jus est oleo, quod prima Venafri
Pressit cella. garo de succis piscis Iberi,
Vino quinquenni, verum citra mare nato,
Dum coquitur, (cocto Chium sic convenit, ut non
Hoc magis ullum aliud, pipere albo, non sine aceto)
Quod Methymnæam vitio mutaverat uvam.
Erucas virideis, inulas ego primus amaras
Monstravi incoquere : illotos Curtillus echinos,
Ut melius muria, quam testa marina remittat.
Interea suspensa graveis aulæa ruinas
In patinam fecere, trahentia pulveris atri
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
Nos majus veriti, postquam nihil esse pericli
Sensimus, erigimur. Rufus posito capite, ut si
Filius immaturus obisset, flere. quis esset
Finis, ni sapiens sic Nomentanus amicum
Tolleret? heu Fortuna, quis est crudelior in nos
Te Deus? ut semper gaudes illudere rebus
Humanis! Varius ma?pa compescere risum
Vix poterat. Balatro suspendens omnia naso,
Hæc est conditio vivendi, ajebat : eoque
Respondura tuo nunquam est par fama labori.
Tene, ut ego accipiat laute, torquerier omni
Sollicitudine districtum? ne panis adustus,

Ne

Ne male conditum jus apponatur? ut omnes
Præcincti recte pueri, comtique ministrent?
Adde hos præterea casus: aulæa ruant si,
Ut modo: si patinam pede lapsus frangat agaso.
Sed convivatoris, uti ducis, ingenium res
Adversæ nudare solent, celare secundæ.
Nasidienus ad hæc: Tibi Di quæcumque precaris,
Commoda dent: ita vir bonus es, convivaque comis,
Et soleas poscis, tum in lecto quoque videres
Stridere secreta divisos aure susurros.
Nullos his mallem ludos spectasse: sed illa
Redde age, quæ deinceps risisti. Vibidius dum
Quærit de pueris, num sit quoque fracta lagena,
Quod sibi poscenti non detur pocula: dumque
Ridetur fictis rerum Balatrone secundo:
Nasidiene redis mutatæ frontis, ut arte
Emendaturus fortunam deinde secuti
Mazonomo pueri magno discerpta ferentes
Membra gruis, sparsi sale multo, non sine farre,
Pinguibus & ficis pastum jecur anseris albi,
Et leporum avulsos, ut multo suavius, armos,
Quam si cum lumbis quis edit. tum pectore adusto
Vidimus & merulas poni, & sine clune palumbes,
Suaveis res, si non causas narraret earum, &
Naturas dominus, quem nos sic fugimus ulti,
Ut nihil omnino gustaremus: velut illis
Canidia adflasset, peior serpentibus Afris.

Q. HORATII EPISTOLARUM

LIBER I.

AD MÆCENATEM. EPIST. I.

PRIMA dicte mihi, summa dicende Camœna,
Spectatum satis, & donatum jam rude, quæris,
Mæcenas, iterum antiquo me includere ludo:
Non eadem est ætas, non mens. Vejanius, armis
Herculis ad postem fixis, latet abditus agro,
Ne populum extrema toties exoret arena.
Est mihi purgatam crebro qui personet aurem:
Solve senescentem mature sanus equum, ne
Peccet ad extremum ridendus: & ilia ducat.
Nunc itaque & versus, & cætera ludicra pono,
Quid verum, atque decens, curo & rogo, & omnis in hoc sum:
Condo, & compono, quæ mox depromere possim.
Ac ne forte roges, quo me duce, quo lare tuter:
Nullius addictus jurare in verba magistri,
Quo me cunque rapit tempestas, deferor hospes:
Nunc agilis fio, & mersor civilibus undis,
Virtutis veræ custos, rigidusque satelles:
Nunc in Aristippi furtim præcepta relabor,
Et mihi res, non me rebus subjunger: conor,

Ut nos longa, quibus mentitur amica, dieſque
Longa videtur opus debentibus, ut piger annus
Pupillis, quos dura premit cuſtodia matrum:
Sic mihi tarda fluunt, ingrataq; tempora, quæ ſpem
Conſilium que morantur agendi gnaviter id quod
Æque pauperibus prodeſt, locupletibus æque:
Æque neglectum pueris, ſenibuſque nocebit.
Reſtat, ut his ego me ipſe regam, ſolerque elementis.
Non poſſis oculo quantum contendere Lynceus:
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, quia deſperes invicti membra Glyconis,
Nodoſa corpus nolis prohibere chiragra.
Et quodam prodire tenus, ſi non datur ultra.
Fervet avaritia, miſeroque cupidine pectus:
Sunt verba & voces, quibus hunc lenire dolorem
Poſſis & magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes? ſunt certa piacula, quæ te
Ter pure lecto poterunt recreare libello.
Invidus, iracundus, iners, vinoſus, amator,
Nemo adeo ferus eſt, ut non mitescere poſſit,
Si modo culturæ patientem commodet aurem.
Virtus eſt vitium fugere, & ſapientia prima:
Stultitia caruiſſe. vides, quæ maxima credis
Eſſe mala, exiguum cenſum, turpemque repulſam,
Quanto devites animi capitiſque labore.
Impiger extremos curris mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per ſaxa, per igneis,
Ne cures ea, quæ ſtulte miraris, & optas,
Diſcere, & audire, & melior credere non vis?
Quis circum pagos, & circum compita pugnax,
Magna coronari contemnat Olympia: cui ſpes,

Cui sit conditio dulcis sine pulvere palmæ?
Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
O cives, cives, quærenda pecunia primum est;
Virtus post nummos, hæc Janus summus ab imo
Perdocet: hæc recinunt juvenes dictata senesque
Lævo suspensi loculos tabulamque lacerto.
Si quadringentis sex, septem millia desunt,
Est animus tibi, sunt mores, & lingua, fidesque,
Plebs eris. at pueri ludentes, Rex eris, ajunt,
Si recte facies. Hic murus aheneus esto,
Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
Roscia, dic sodes, melior lex, an puerorum
Nænia, quæ regnum recte facientibus offert,
Et maribus Curius & decantata Camillis?
Isne tibi mavelius suadet, qui ut rem facias, rem
Si possis recte: si non quocunque modo rem:
Ut propius spectes lachrymosa poëmata Puppi:
An qui fortunæ te responsare superbæ
Liberum, & erectum præsens hortatur, & optat?
Quod si me populus Romanus forte roget, cur
Non, ut porticibus, sic judiciis fruar iisdem,
Nec sequar aut fugiam, quæ diligit ipse, vel odit;
Olim quod vulpes ægroto cauta leoni
Respondit, referam: Quia me vestigia terrent,
Omnia te adversum spectantia, nulla retrorsum.
Bellua multorum es capitum, nam quid sequar,
aut quem?
Pars hominum gestit conducere publica: sunt qui
Fruges & pomis viduas venentur avaras,
Excipiantque senes, quos in vivaria mittant.
Multis occulto crescit res fœnore, verum
Esto aliis alios rebus studiisque teneri:

Iidem eadem possunt horam durare probantes?
Nullus in orbe sinus Bajis prælucet amœnis,
Si dixit dives, lacus & mare sentit amorem
Festinantis heri, cui si vitiosa libido
Fecerit auspicium cras ferramenta Teanum
Tolletis fabri. lectus genialis in aula est?
Nil ait esse prius, melius nil cœlibe vita.
Si non est, jurat bene solis esse maritis.
Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?
Quid pauper? ride: mutat cœnacula, lectos,
Balnea, tonsores, conducto navigio æque,
Nauseat ac locuples, quem ducit priva triremis.
Si curtatus inæquali tonsore capillos
Occurri, rides: si forte subucula pexæ
Trita subest tunicæ, vel si toga dissidet impar,
Rides. quid, mea cum pugnat sententia secum?
Quod petiit, spernit, repetit, quod nuper omisit:
Æstuat, & vitæ disconvenit ordine toto:
Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis.
Insanire putas solemnia me, neque rides,
Nec medici credis, nec curatoris egere
A prætore dati: rerum tutela mearum
Cum sis, & prave sectum stomacheris ob unguem
De te pendentis, te respicientis amici.
Ad summam, sapiens uno minor est Jove, dives:
Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum:
Præcipue sanus, nisi cum pituita molesta est.

AD LOLLIUM. II.

Trojani belli scriptorem, maxime Lolli,
Dum tu declamas Romæ, Præneste relegi:
Qui, quid sit pulchrum, quid turpe, quid utile, quid
Plenius ac melius Chrysippo & Crantore dicit. (non

Cur ita crediderim, nisi quid te detinet, audi.
Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
Græcia Barbariæ lento collisa duello,
Stultorum regum, & populorum continet æstus.
Antenor censet belli præcidere causam.
Quid Paris? ut salvus regnet, vivatque beatus,
Cogi posse negat. Nestor componere lites
Inter Peleiden festinat, & inter Atreiden. (que
Hunc amor, ira quidem communiter urit utrum-
Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi.
Seditione, dolis, scelere, atque libidine, & ira
Iliacos intra muros peccatur, & extra.
Rursus quid virtus & quid sapientia possit,
Utile proposuit nobis exemplar Ulyssem:
Qui domitor Trojæ, multorum providus urbeis,
Et mores hominum inspexit: latumque per æquor,
Dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa
Pertulit, adversis rerum immersabilis undis.
Sirenum voces, & Circes pocula nosti:
Quæ si cum sociis stultus, cupidusque bibisset,
Sub domina meretrice fuisset turpis, & excors:
Vixisset canis immundus, vel amica luto sus.
Nos numerus sumus, & fruges consumere nati,
Sponsi penelopes, nebulones, Alcinoique,
In cute curanda plus æquo operata juventus:
Cui pulchrum fuit in medios dormire dies, &
Ad strepidum citharæ cessatum dicere curam.
Ut jugulent homines surgunt de nocte latrones:
Ut teipsum serves, non expergisceris? atqui
Si nolles sanus, curres hydropicus: &, ni
Posces ante diem librum cum lumine, si non
Intendes animum studiis, & rebus honestis;

Invidia, vel amore vigil torquebere, nam cur
Quæ ledunt oculos, festinas demere: si quid
Est animum, differs curandi tempus in annum?
Dimidium facti, qui cœpit, habet. sapere aude:
Incipe, vivendi qui recte prorogat horam,
Rusticus exspectat dum defluat amnis: at ille
Labitur, & labetur in omne volubilis ævum.
Quærit tur argentum, puerisque beata creandis
Uxor, & inculiæ pacantur vomere sylvæ.
Quod satis est cui cõtigit, hic nihil amplius optet.
Non domus, & fundus, non æris acervus, & auri
Ægroto domini deduxit corpore febreis,
Non animo curas. valeat possessor oportet,
Si comportatis rebus bene cogitat uti. (res,
Qui cupit aut metuit, juvat illum sic domus, aut
Ut lippum pictæ tabulæ, fomenta podagram,
Auriculas citharæ collecta sorde dolenteis.
Sincerum est nisi vas, quodcunque infundis, acescit.
Sperne voluptates? nocet empta dolore voluptas.
Semper avarus eget: certum voto pete finem:
Invidus alterius macrescit rebus opimis:
Invidia Siculi non invenere tyranni
Majus tormentum. Qui non moderabitur iræ,
Infectum volet esse, dolor quod suaserit, & mens,
Dum pœnas odio per vim festinat inulto.
Ira furor brevis est, animum rege: qui nisi paret,
Imperat, hunc frænis, hunc tu compesce catena.
Fingit equum tenera docilem cervice magister
Ire viam quam monstrat eques: venaticus, exquo
Tempore cervinam pellem latravit in aula,
Militat in sylvis catulus. nunc adhibe puro

Pectore verba puer, nunc te melioribus offer.
Quo semel est imbuta recens, servabit odorem
Testa diu. Quod si cessas, aut strenuus anteis,
Nec tardum opperior, nec præcedentibus insto.

AD JULIUM FLORUM, III.

JULI Flore, quibus terrarum militet oris
Claudius Augusti privignus, scire laboro.
Tracane vos. Hebrusque nivali compede vinctus,
An freta vicinas inter currentia turreis,
An pingues Asiæ campi, collesque morantur?
Quid itud ora cohors operum struit? hæc quoque
Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit, (curo,
Bella quis & paces longum diffundit in ævum?
Quid Titius, [illegible] nana brevi venturus in ora?
Pindarici fontis qui non expalluit haustus,
Fastidire lacus & rivos ausus apertos:
Ut valet, ut memor est nostri, fidibusne Latinis
Thebanos aptare modos studet auspice Musa,
An tragica desævit, & ampullatur in arte?
Quid mihi Celsus agit? monitus, multumque monendus,
Privatas ut quærat opes, & tangere vivet
Scripta, Palatinus quæcunque recepit Apollo.
Ne si forte suas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moveat cornicula risum
Furtivis nudata coloribus, ipse quid audes?
Quæ circumvolitas agilis thyma? non tibi parvum
Ingenium, non incultum est, nec turpiter hirtum.
Seu linguam causis acuis, seu civica jura
Respondere paras, seu condis amabile carmen:
Prima feres hederæ victricis præmia, quod si
Frigida curatum fomenta relinquere posses,

Quo te cœleſtis ſapientia duceret, ires. (pli,
Hoc opus, hoc ſtudium parvi properemus & am-
Si patriæ volumus, ſi nobis vivere cari.
Debes hoc etiam reſcribere, ſi tibi curæ,
Quantæ conveniat Munatius. an male ſarta
Gratia nequicquam coit, & reſcinditur? at vos
Seu calidus ſanguis, ſeu rerum inſcitia vexat
Indomita cervice feros, ubicunque locorum
Vivis, indigni fraternum rumpere fœdus,
Paſcitur in veſtrum reditum votiva juvenca.

AD ALBIUM TIBULLUM. IV.

ALbi, noſtrorum Sermonum candide judex,
Quid nunc te dicã facere in regione Pedana?
Scribere quod Calli Parmenſis opuſcula vincat?
An tacitum ſylvas inter reptare ſalubreis,
Curantem quidquid dignum ſapiente, bonoq; eſt?
Non tu corpus eras ſine pectore. Dii tibi formam,
Dii tibi divitias dederant, artemque fruendi.
Quid vovear dulci nutricula majus alumno,
Quam ſapere, & fari poſſit, quæ ſentiat, & cui
Gratia, fama, valetudo contingat abunde,
Et mundus victus, non deficiente crumena?
Inter ſpem curamque, timores inter & iras
Omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum.
Grata ſuperveniet, quæ non ſperabitur, hora.
Me pinguem, & nitidum bene curata cute viſes,
Cum ridere voles Epicuri de grege porcum.

AD TORQUATUM. V.

SI potes archaïcis conviva recumbere lectis,
Nec modica cœnare times olus omne patella;
Supremo te ſole domi Torquate manebo.
Vina bibes iterum Tauro diffuſa, paluſtreis

Inter Minturnas, Sinuessanumque Petrinum
Sin melius quid habes arcesse, vel imperium fer.
Jamdudum splendet focus, & tibi munda supellex.
Mitte leves spes, & certamina divitiarum,
Et Moschi causam. cras nato Cæsare festus
Dat veniam; somnumque dies: impune licebit
Æstivam sermone benigno tendere noctem.
Quo mihi fortunas, si non conceditur uti?
Parcus ob hæredis curam, nimiumque severus,
Assidet insano. potare & spargere flores
Incipiam: patiarque vel inconsultus haberi.
Quid non ebrietas designat? operta recludit,
Spes jubet esse ratas: in prælia trudit inermem?
Sollicitis animis onus eximit: addocet artes,
Fœcundi calices quem non fecere disertum?
Contracta quem non in paupertate solutum?
Hæc ego procurare & idoneus imperor, & non
Invitus: ne turpe toral, ne sordida mappa
Corruget nares: ne non & cantharus & lanx
Ostendat tibi te: ne fidos inter amicos
Sit, qui dicta foras eliminet: ut coëar par,
Jungaturque pari. Brutum tibi, Septimium que,
Et nisi cœna prior, potiorque puella Sabinum
Detinet, assumam. locus est & pluribus umbris:
Sed nimis arcta premunt olidæ convivia capræ.
Tu quorum esse velis, rescribe: & rebus omissis,
Atria servantem postico falle clientem.

AD NUMICIUM VI.

NIL admirari prope res est una Numici,
Solaque quæ possit facere & servare beatum.
Hunc solem, & stellas, & decedentia certis
Tempora momentis, sunt qui formidine nulla

Imbuti ſpectent, quid cenſes munera terræ?
Quid maris extremos Arabas ditantis & Indos?
Ludicra quid, plauſus, & amici dona Quiritis,
Quo ſpectanda modo, quo ſenſu credis, & ore?
Qui timet his adverſa, fere miratur eodem,
Quo cupiens pacto, pavor eſt utrobique moleſtus.
Improviſa ſimul ſpecies exterret utrumque.
Gaudeat, an doleat: cupiat, metuatve, quid ad rem?
Si quidquid videt melius, pejuſve ſua ſpe,
Defixis oculis, animoque & corpore torpet?
Inſani ſapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Ultra, quam ſatis eſt virtutem ſi petat ipſam.
I nunc argentum, & marmor vetus, æraq; & arteis
Suſpice: cum gemmis Tyrios mirare colores,
Gaude quod ſpectant oculi te mille loquentem,
Gnavus, mane forum, & veſpertinus pete tectum:
Ne plus frumenti dotalibus emerat agris
Mucius, indignum, quod ſit pejoribus ortus,
Hic tibi ſit potius, quam tu mirabilis illi.
Quidquid ſub terra eſt, in apricum proferet ætas,
Defodiet, condetque nitentia. cum bene notum,
Porticus Agrippæ & via te conſpexerit Appi,
Ire tamen reſtat Numa quo devenit & Ancus:
Si latus, aut renes morbo tententur acuto,
Quære fugam morbi, vis recte vivere? quis non?
Si virtus hoc una poteſt dare, fortis omiſſis
Hoc age deliciis. virtutem verba putas, ut
Lucum ligna? cave ne portus occupet alter,
Ne Cibyratica, ne Bithyna negotia perdas.
Mille talenta rotundentur, totidem altera: porro
Tertia ſuccedant, & quæ pars quadret acervum.
Scilicet uxorem cum dote, fidemque & amicos,

Et genus & formam regina Pecunia donat:
Ac bene nummatum decorat Suadela, Venusque.
Mancipis locuples, eget æris Cappadocum rex.
Ne fueris hic tu. chlamyde Lucullus, ut ajunt,
Si posset centum scenæ præbere rogatus,
Qui possum tot? ait: tamen & quæram, & quot habebo,
Mittam. post paulo scribit, sibi millia quinque
Esse domi chlamydum: partē vel tolleret omneis.
Exilis domus est, ubi non & multa superflunt,
Et dominum fallunt, & prosunt furibus: ergo
Si res sola potest facere, & servare beatum,
Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.
Si fortunatum species & gratia præstat,
Mercemur servum, qui dictet nomina, lævum
Qui fodiat latus, & cogat trans pondera dextram
Porrigere. hic multum in Fabia valet, ille Velina
Cuilibet hic fasceis dabit, erit perque curule
Cui volet, importunus ebur, frater, pater, adde:
Ut cuique est ætas, ita quemque facetus adopta.
Si bene qui cœnat, bene vivit, lucet, eamus
Quo ducit gula: piscemur, venemur: ut olim
Gargilius, qui mane plagas, venabula, servos,
Differtum transire forum, populumque jubebat.
Unus ut è multis populo spectante referret
Emptum mulus aprum: crudi, tumidique lavemur,
Quid deceat, quid non obliti: Cerite cera
Digni, remigium vitiosum Ithacensis Ulyssei,
Cui potior patria fuit interdicta voluptas.
Si, Mimnermus uti censet, sine amore jocisque
Nil est jucundum: vivas in amore, jocisque.
Vive, vale, si quid novisti rectius istis,

Candidus imperti: si non, his utere mecum.

AD MÆCENATEM VII.

Quinque dies tibi pollicitus me rure futurum,
Sextilem totum mendax desideror, atqui
Si me vivere vis sanum, recteque valentem:
Quam mihi das ægro dabis ægrotare timenti
Mæcenas veniam: dum me ficus prima, calorque
Designatorem decorat lictoribus atris:
Dum pueris omnis pater, & matercula pallet,
Officiosaque sedulitas, & opella forensis
Adducit febreis, & testamenta resignat.
Quod si bruma nives Albanis illinet agris,
Ad mare descendet vates tuus, & sibi parcet,
Contractusque leget: te dulcis amice reviset
Cum Zephyris, si concedes, & hirundine prima.
Non, quo more pyris vescitur Calaber jubet hospes:
Tu me fecisti locupletem, vescere sodes:
Jam satis est at tu quantum vis tolle. benigne.
Non invisa feres pueris munuscula parvis.
Tam teneor dono, quam si dimittar onustus.
Ut libet: hæc porcis hodie comedenda relinques:
Prodigus, & stultus donat, quæ spernit, & odit.
Hæc seges ingratos tulit, & feret omnibus annis.
Vir bonus, & sapiens dignis ait esse paratum,
Nec tamen ignorat, quid distent æra lupinis,
Dignum præstabo me etiam pro laude merentis.
Quod si me noles usquam discedere: reddes
Forte latus, nigros angusta fronte capillos:
Reddes dulce loqui: reddes ridere decorum, &
Inter vina fugam Cynaræ mœrere protervæ.
Forte per angustam tenuis vulpecula rimam
Repserat in cumeram frumenti: pastaque rursus

Ire foras pleno tendebat corpore frustra
Cui mustela procul, si vis, ait, effugere istinc,
Macra cavum repetes arctum, quem macra subisti.
Hac ego si compellar imagine; cuncta resigno:
Nec somnum plebis laudo satur altilium, nec
Otia divitiis Arabum liberrima muto.
Sæpe verecundum laudasti: rexque paterque
Audisti coram, nec verbo parcius absens:
Inspice, si possum donata reponere lætus.
Haud male Telemachus proles patientis Ulyssei,
Non est aptus equis Ithacæ locus: ut neque planis
Porrectus spatiis, nec multæ prodigus herbæ,
Atreide, magis apta tibi tua dona relinquam.
Parvum parva decent. mihi jam non regia Roma,
Sed vacuum Tibur placet, aut imbelle Tarentum.
Strenuus, & fortis, causisque Philippus agendis
Clarus, ab officiis octavam circiter horam
Dum redit, atque foro nimium distare Carinas
Jam grandis natu queritur: conspexit, ut ajunt,
Adrasum quendam vacua tonsoris in umbra,
Clutella proprios purgantem leniter ungueis.
Demetri (puer hic non læve jussa Philippi
Accipiebat) abi, quære, & refer, unde domo, quis,
Cujus fortunæ, quo sit patre, quove patrono.
It, redit, & narrat, Vultejum nomine Menam,
Præconem, tenui censu, sine crimine notum,
Et properare loco, & cessare, & quærere, & uti,
Gaudentem parvisque sodalibus, & Lare certo,
Et ludis, & post decisa negotia, campo.
Scitari libet ex ipso quodcunque refers, dic
Ad cœnam veniat. non sane credere Mena:
Mirari secum tacitus. quid multa? benigne

Reſpondet. Negat ille mihi? negat improbus, & te
Negligit aut horret. Vultcium mane Philippus
Villa vendentem tunicato ſcruta popello
Occupat, & ſalvere jubet prior. ille Philippo
Excuſare laborem, & mercenaria vincla.
Quod non mane domũ veniſſet: denique quod non
Providiſſet eum. ſic ignoviſſe putato
Me tibi ſi cœnas hodie mecum. Ut libet, Ergo
Poſt nonam venies. nunc i: rem ſtrenuus auge,
Ut ventum ad cœnam eſt, dicenda tacenda locutus,
Tandem dormitum dimittitur. hic ubi ſæpe
Occultum viſus decurrere piſcis ad hamum.
Mane cliens, etiam certus conviva, jubetur
Rura ſuburbana indictis comes ire Latinis.
Impoſitus mannis, arvum, cœlumque Sabinum
Non ceſſat laudare. videt, rideturque Philippus:
Et, ſibi dum requiem, dum riſus undique quærit,
Dum ſeptem donat ſeſtertia, mutua ſeptem
Promittit: perſuadet uti mercetur agellum.
Mercatur, ne te longis ambagibus ultra
Quam ſatis eſt, morer; ex nitido fit ruſticus, atque
Sulcos & vineta crepat mera præparat ulmos.
Immoritur ſtudiis, & amore ſenescit habendi.
Verum ubi oves furto, morbo periere capellæ:
Spem mentita ſeges: bos eſt enectus arando,
Offenſus damnis, media de nocte caballum
Arripit, iratuſque Philippi tendit ad ædes.
Quem ſimul aſpexit ſcabrum intonſumque Philippus,
Durus, ait, Vultei, nimis attentuſque videris
Eſſe mihi. Pol, me miſerum patrone vocares,
Si velles, inquit, verum mihi dicere nomen,

Quod te per Genium, dextramq; Deosque Penateis
Obsecro & obtestor, vitæ me redde priori.
Qui simul aspexit, quantum dimissa petitis,
Præstent: mature redeat, repetatque relicta.
Metiri se quemq; suo modulo, ac pede, verum est.

AD CELSUM ALBINOVANUM. VIII.

CElso gaudere, & bene rem gerere Albinovano
Musa rogata refer, comiti, scribæque Neronis.
Si quæret quid agam, dic, multa & pulchra minantem,
Vivere nec recte, nec suaviter: haud quia grando
Contuderit vites, oleamque momorderit æstus:
Nec quia longinquis armentum ægroret in arvis:
Sed quia mente minus validus, quam corpore toto
Nil audire velim, nil discere, quod levet ægrum,
Fidis offendar medicis, irascar amicis,
Cur me funesto properent arcere veterno,
Quæ nocuere sequar: fugiam quæ prosore credam:
Romæ Tibur amem ventosus, Tibure Romam.
Post hæc, ut valeat? quo pacto rem gerat, & se:
Ut placeat juveni, percunctare, utque cohorti.
Si dicet, recte: primum gaudere: subinde
Præceptum auriculis hoc instillare memento:
Ut tu fortunam, sic nos te Celse feremus.

AD CLAUD. NERONEM. IX.

SEprimus, Claudi, nimirum intelligit unus,
Quanti me facias nam cum rogat, & prece cogit
Scilicet, ut tibi se laudare & tradere coner,
Dignum mente, domoque legentis honesta Neronis
Munere cum fungi propioris censet amici,
Quid possim videt, ac novit me validius ipso.
Multa quidem dixi, cur excusatus abirem:

Sed

Sed timui, mea ne finxisse minora putarer,
Dissimulator opis propriæ, mihi commodus uni;
Sic ego majoris fugiens opprobria culpæ,
Frontis ad urbanæ descendi præmia. quod si
Depositum laudas ob amici jussa pudorem,
Scribe tui gregis hunc, & fortem crede bonumque.

AD FUSCUM ARISTIUM. X.

URbis amatorem Fuscum salvere jubemus
Ruris amatores: hac in re scilicet una
Multum dissimiles, ad cætera pæne gemelli.
Fraternis animis quidquid negat alter, & alter,
Annuimus pariter vetuli notique columbi.
Tu nidum servas: ego laudo ruris amœni
Rivos, & muscoso circumlita saxa, nemusque.
Quid quæris? vivo, & regno, simul ista reliqui,
Quæ vos ad cœlum effertis rumore secundo.
Utque sacerdotis fugitivus, liba recuso:
Panis ego jam mellitis potiore placentis.
Vivere naturæ si convenienter oportet,
Ponendæque domo quærenda est area primum:
Novistine locum potiorem rure beato?
Est ubi plus tepeant hyemes? ubi gratior aura
Leniat & rabiem Canis & momenta Leonis,
Cum semel accepit Solem furibundus acutum?
Est ubi divellat somnos minus invida cura?
Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum,
Quam, quæ per pronum trepidat cum murmure rivum?
Nempe inter varias nutritur silva columnas,
Laudaturque domus, longos quæ prospicit agros.
Naturam expellas furca, tamen usque recurret,
Et mala perrumpet furtim fastidia victrix.

Non, qui Sidonio contendere callidus ostro
Nescit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certius accipiet damnum, propiusve medullis,
Quam qui non poterit vero distinguere falsum;
Quem res plus nimio delectavere secundæ,
Mutatæ quatient. si quid mirabere, pones
Invitus, fuge magna: licet sub paupere tecto
Reges, & regum vita præcurrere amicos. (bis
Cervus equum pugna melior, communibus her-
Pellebat, donec minor in certamine longo
Imploravit opes hominis, frænumque recepit:
Sed postquam victor violens discessit ab hoste,
Non equitem dorso, non frænum depulit ore.
Sic, qui pauperiem veritus; potiore metallis
Libertate caret, dominum vehet improbus, atque
Serviet æternum; quia parvo nesciat uti.
Cui non conveniet sua res, ut calceus olim,
Si pede major erit, subvertet: si minor, uret:
Lætus sorte tua vives sapienter Aristi,
Nec me dimittes incastigatum, ubi plura
Cogere, quam satis est, ac non cessare videbor.
Imperat aut servit collecta pecunia cuique
Tortum digna sequi potius, quam ducere funem.
Hæc tibi dictabam post fanum putre Vacunæ,
Excepto, quod non simul esses, cætera lætus.

AD BULLATIUM REVERSUM EX ASIA. XI.

QUid tibi visa Chios, Bullati, notaque Lesbos,
Quid concinna Samos, quid Crœsi regia Sardis
Smyrna quid & Colophon, majora, minorane fama?
Cunctane præ campo, & Tiberino flumine sordent?
An-venit in votum Attalicis ex urbibus una?

An Lebedum laudas odio maris atque viarum ?
Scis, Lebedus quam sit Gabiis desertior, atque
Fidenis vicis, tamen illic vivere vellem,
Oblitusque meorum, obliviscendus & illis,
Neptunum procul è terra spectare furentem :
Sed neque, qui Capua Romam petit, imbre lutoque
Aspersus, volet in caupona vivere : nec qui
Frigus collegit, furnos & balnea laudat,
Ut fortunatam plene præstantia vitam.
Nec si te validus jactaverit Auster in alto,
Idcirco navem trans Ægæum mare vendas.
Incolumi Rhodos, & Mitylene pulchra facit, quod
Penula solstitio, campestre nivalibus auris,
Per brumam Tiberis, Sextili mense caminus.
Dum licet, & vultum servat fortuna benignum,
Romæ laudetur Samos, & Chios, & Rhodos absens.
Tu, quamcunque Deus tibi fortunaverit horam
Grata sume manu, nec dulcia differ in annum.
Ut quocunque loco fueris, vixisse libenter
Te dicas. nam si ratio, & prudentia curas,
Non locus effusi late maris arbiter, aufert ;
Cœlum, non animũ mutant, qui trans mare currunt.
Strenua nos exercet inertia, navibus atque
Quadrigis petimus bene vivere quod petis, hic est,
Est Ulubris, animus si te non deficit æquus.

AD ICCIUM. XII.

Fructibus Agrippæ Siculis, quos colligis, Icci,
Si Recte frueris, non est ut copia major
Ab Jove donari possit tibi. tolle querelas,
Pauper enim non est, cui rerum suppetit usus.
Si ventri bene, si lateri est, pedibusque tuis, nil
Divitiæ poterunt regales addere majus.

Si forte in medio positorum abstemius herbis
Vivis, & urtica, sic vives protinus, ut te
Confestim liquidus fortunæ rivus inauret:
Vel quia caturam mutare pecunia nescit;
Vel quia punctæ puras una virtute minorat.
Miramur, si Democriti pecus edit agellos, (lox:
Cultaque dum peregre est animus sine corpore ve-
Cum tu inter scabiem tantam, & contagia lucri,
Nil parvum sapias, & adhuc sublimia cures?
Quæ mare compescant causæ: quid temperet annum
Stellæ sponte sua, jussæne vagentur, & errent:
Quid premat obscurum Lunæ, quid proferat orbem:
Quid velit, & possit rerum concordia discors:
Empedocles, an Stertinii deliret acumen?
Verum seu pisces, seu portum, & cæpe trucidas,
Utere Pompejo Grospho, & si quid petet, ultro
Defer, nil Grosphus, nisi verum, orabit & æquum,
Vilis amicorum est annona bonis ubi quid deest.
Ne tamen ignores, quo sit Romana loco res:
Cantaber Agrippæ, Claudi virtute Neronis
Armenius cecidit: jus imperiumve Phraates
Cæsaris accepit genibus minor: aurea fruges
Italiæ pleno defudit copia cornu.

AD VINNIUM ASELLAM. XIII.

IT proficiscentem docui te sæpe, diuque
Augusto reddes signata volumina Vinni,
Si validus, si lætus erit, si denique poscet,
Ne studio nostri pecces odiumque libellis
Sedulus importes opera vehementer minister.
Si te forte meæ gravis uret sarcina chartæ;
Abjicito potius, quam quo perferre juberis
Clitellas ferus impingas, Asinæque paternum
Cognomen vertas in risum, & fabula fias.

Viribus uteris per clivos, flumina, lamas.
Victor propositi simul ac perveneris illuc,
Sic positum servabis onus, ne forte sub ala
Fasciculum porces liiororum, ut rusticus agnum
Ut vinosa glomos furtivæ Pyrrhia lanæ:
Ut cum pileolo soleas conviva tribulis;
Ne vulgo narres te sudavisse ferendo
Carmina quæ possunt oculos aureisque morari
Cæsaris: oratus multa prece, nitere porro
Vade, vale, caye ne titubes, mandataque frangas.

AD VILLICUM SUUM XIV.

VIllice sylvarum, & mihi me reddentis agelli,
Quem tu fastidis, habitatum, quinque focis, &
Quinque bonos solitum Variam dimittere patres:
Certemus, spinas animone ego fortius, an tu
Evellas agro, & melior sit Horatius, an res.
Me quamvis Lamiæ pietas, & cura moratur
Fratrem mœrentis, rapto de fratre dolentis
Insolabiliter: tamen istuc mens animusque
Fert, & amat spatiis obstantia rumpere claustra;
Rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum,
Cui placet alterius, sua nimirum est odio sors.
Stultus uterque locum immeritum causatur inique
In culpa est animus, qui se non effugit unquam.
Tu mediastinus tacita prece rura petebas:
Nunc urbem, & ludos, & balnea villicus optas.
Me constare mihi scis, & discedere tristem,
Quandocunque trahunt invisa negotia Romam:
Non eadem miramur: eo disconvenit inter
Meque, & te nam quæ deserta, & inhospita tesqua
Credis, amœna vocat, mecum qui sentit; & odit.
Quæ tu pulchra vocas, fornix tibi, & uncta popina
Incutiunt urbis desiderium, video, & quod

Angulus iste feret piper, & thus, ocyus uva:
Nec vicina subest vinum præbere taberna
Quæ possit tibi: nec meretrix tibicina, cujus
Ad strepitum salias refræ gravis, & tamen urges
Jam pridem non tacta lagonibus arva bovemque
Disjunctum cura, & strictis frondibus exples.
Addit opus pigro rivus, si decidit imber,
Multa mole docendus aprico parcere prato.
Nunc, age, quid nostrum concentum dividat, audi.
Quem tenues decuere togæ, nitidique capilli:
Quem scis immunem Cynaræ placuisse rapaci:
Quem bibulum liquidi media de luce Falerni,
Cœna brevis juvat, & prope rivum somnus in her-
Nec lusisse pudet, sed non incidere ludum. (ba.
Non istic obliquo oculo mea commoda quisquam
Limat, non odio obscuro, morsuque venenat.
Rident vicini, glebas, & saxa moventem,
Cum servis urbana diaria rodere mavis:
Horum tu in numerum voto ruis. invidet usum
Lignorum & pecoris tibi calo argutus, & horti.
Optat ephippia bos piger, optat arare caballus.
Quam scit uterque, libens, censebo, exerceat artem.

AD C. NUMONIUM VALAM XV.

QUæ sit hyems Veliæ, quod cœlū, Vala, Salerni,
Quorum hominum regio, & qualis via (nam mihi Bajas
Musa supervacuas Antonius, & tamen illis
Me facit invisum, gelida cum perluor unda
Per medium frigus. sane myrteta relinqui,
Dictæque cessantem nervis elidere morbum
Sulfura contemnit, vicos gemit, invidus ægris,
Qui caput, & stomachū supponere fontibus audent:
Clusinis, Gabiosque petunt, & frigida rura.

Mutandus locus est, & diversoria nota
Præter agendus equus. quo tendis? non mihi Cu-
Est iter, aut Baias, læva stomachosus habena (ma;
Dicet eques, sed equi fræno tot aurisin ore)
Major utrum populum frumenti copia pascat,
Collectone bibat imbreis, puteone perennes
Dulcis aquæ; nam vina nihil moror illius oræ.
Rure meo possum quidvis perferre, patique.
Ad mare cum veni, generosum & tene requiro;
Quod curas abigat, quod cum spe divite manet
In venas, animumque meum quod verba ministret;
Quod me Lucanæ juvenem commendet amicæ.
Tractus uter plureis lepores, uter educet apros,
Utra magis pisceis, & echinos æquora celent,
Pinguis ut inde domum possim Phæaxque revertí;
Scribere te nobis, tibi nos accedere par est.
Mænius, ut rebus maternis atque paternis
Fortiter absumptis, urbanus cœpit haberi,
Scurra vagus, non qui certum præsepe teneret,
Impransus non qui civem dignoscere posset:
Quælibet in quemvis opprobria fingere sævus,
Pernicies & tempestas, barathrumque macelli;
Quidquid quæsierat, ventri donabat avaro.
Hic, ubi nequitiæ fautoribus, & timidis nil,
Aut paulum abstulerat, patinas cœnabat omasi
Vilis & agninæ tribus ursis quod satis esset.
Scilicet ut ventres lamna ca de nepotum
Diceret urendos correctus Mænius dem
Quidquid erat nactus prædæ majoris, ubi omne
Verterat in fumum, & cinerem, non hercule mi-
Ajebat, si qui comedunt bona: cum sit obeso (ro;
Nil melius turdo, nil vulva pulchrius ampla,

Nimirum hic ego sum. nam tuta, & parvula laudo;
Cum res deficiunt, satis inter vilia fortis:
Verum, ub quid melius contingit, & uncti us, idē
Vos sapere, & solos ajo bene vivere, quorum
Conspicitur nitidis fundata pecunia villis.

AD QUINCTIUM. XVI.

Ne pereuncteris, fundus meus, optime Quincti,
Arvo pascat herum, aut baccis opulentet olivæ
Pomisne & pratis, an amicta vitibus ulmo:
Scribetur tibi forma loquaciter, & situs agri.
Continui montes, nisi dissocientur opaca
Valle: sed ut veniens dextrum latus aspiciat Sol,
Lævum discedens curru fugiente vaporet,
Temperiem laudes. quid, si rubicunda benigne
Corna vepres & pruna ferant? si quercus, & ilex
Multa fruge pecus, multa dominum juvet umbra?
Dicas adjectum propius frondere Tarentum.
Fons etiam rivo dare nomen idoneus: ut nec
Frigidior Thracam, nec purior ambiat Hebrus,
Infirmo capiti fluit utilis, utilis alvo.
Hæ latebræ dulces, etiam, si credis, amœnæ
Incolumem tibi me præstant Septembribus horis.
Tu recte vivis, si curas esse, quod audis.
Jactamus jampridem omnis te Roma beatum,
Sed vereor, ne cui de te plus, quam tibi credas:
Neve putes alium sapiente bonoque beatum.
Neu, si te populus sanum, rectèque valentem
Dicat, & his verbis vacuas permulceat aureis:
Tene magis salvum populus velit, an populum tu

Servet

Servet in ambiguo qui consulit, & tibi, & urbi,
Jupiter: Augusti laudes agnoscere possis?
Cum pateri sapiens emendatusque vocari,
Respondesne tuo, dic sodes, nomine? nempe
Vir bonus & prudens dici delector ego, ac tu.
Qui dedit hoc hodie, eras, si volet, auferet: ut si
Detulerit fasceis indigno, detrahet idem.
Pone, meum est, inquit: pono, tristisque recedo,
Idem si clamet furem, neget esse pudicum,
Contendat laqueo collum pressisse paternum:
Mordeor opprobriis falsis, mutemque colores?
Falsus honor juvat, & mendax infamia terret,
Quem, nisi mendosum, & mendacem? vir bonus est
Qui consulta patrum, qui leges, juraque servat (quis,
Quo multæ, magnæque secantur judice lites:
Quo responsore, & quo causæ teste tenentur.
Sed videt hunc omnis domus & vicina tota
Intorsum turpem, speciosum pelle decora,
Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
Servus: habet pretium, loris non uretis: ajo.
Non hominem occidi: non pasces in cruce corvos:
Sum bonus, & frugi. renuit negat atque Sabellus.
Cautus enim metuit foveam lupus, accipiterque
Suspectos laqueos, & opertum milvius hamum,
Oderunt peccare boni virtutis amore:
Tu nihil admittes in te, formidine pœnæ.
Sit spes fallendi: miscebis sacra profanis:
Nam de mille fabæ modiis, cum furripis unum.
Damnum est, non facinus mihi pacto lenius isto.
Vir bonus, omne forum quem spectat, & omne tribunal,
Quandocunque Deos vel porca, vel bove placat:
Janc pater clare cum dixit, Apollo:

Labra movet, metuens audiri: pulchra Laverna
Da mihi fallere: da justum, sanctumque videri:
Noctem peccatis, & fraudibus objice nubem.
Quis me observo, quis liberior sit avarus,
In triviis fixum cum se dimittit ob assem,
Non video. nam qui cupiet, metuet quoque porro
Qui metuens vivit, liber mihi non erit unquam.
Perdidit arma, locum virtutis deseruit, qui
Semper in augenda festinat, & obruitur re.
Vendere cum possis captivum, occidere noli,
Serviet utiliter sine pascat durus, aretque:
Naviget, ac mediis hyemet mercator in undis:
Annonæ prosit: porter frumenta, penusque.
Vir bonus, & sapiens audebit dicere, Pentheu
Rector Thebarum: quid me perferre, patique
Indignum coges? adimam bona. Nempe pecus, rem
Lectos, argentum tollas licet, in manicis, &
Compedibus sævo te sub custode tenebo.
Ipse Deus simul atque volam, me solvet. opinor,
Hoc sentit: moriar. mors ultima linea rerum est.

AD SCÆVAM. XVIII.

QUamvis Scæva satis per te tibi consulis, & scis
Quo tamen pacto deceat majoribus uti: (si
Disce docendus adhuc, quæ censet amiculus: ut
Cæcus iter monstrare velit. tamen aspice si quid
Et nos, quod cures proprium feciſſe, loquamur.
Si te grata quies, & primam somnus in horam
Delectat, si te pulvis, strepitusque rotarum,
Si lædit caupona, Ferentinum ire jubebo.
Nam neque divitibus contingunt gaudia solis,
Nec vixit male, qui natus moriensque fefellit,
Si prodesse tuis, pauloque benignius ipsum!
Te tractare voles: accedes siccus ad unctum,

Si pranderet olus patienter, regibus uti
Nollet Aristippus: Si sciret regibus uti,
Fastidiret olus, qui me notat. utrius horum
Verba probes, & facta, doce: vel junior audi,
Cur sit Aristippi potior sententia: namque
Mordacem Cynicum sic eludebat, ut ajunt:
Scurror ego ipse mihi, populo tu, rectius hoc, &
Splendidius multo est, equus ut me portet, alat rex.
Officium facio. ut poscis vilia uterum est
Dante minor: quamvis fers te nullius egentem.
Omnis Aristippum decuit color, & status, & res,
Tentantem majora, fere præsentibus æquum.
Contra, quem duplici panno patientia velat,
Mirabor, vitæ via si conversa decebit.
Alter purpureum non exspectabit amictum,
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Personamque feret non inconcinnus utramque.
Alter Mileti textam cane pejus & angue,
Vitabit chlamydem: morietur frigore, si non
Rettuleris pannum. refer, & sine vivat ineptus
Res gerere, & capros ostendere civibus hostes,
Attingit solium Jovis, & cœlestia tentat:
Principibus placuisse viris, non ultima laus est.
Non cuivis homini contingit adire Corinthum,
Sedit, qui timuit ne non succederet, esto.
Quid? qui pervenit, fecitne viriliter? atqui
Hic est, aut nusquam, quod quærimus. hic onus horret
Ut parvis animis, & parvo corpore majus:
Hic subit, & perfert, aut virtus nomen inane est,
Aut decus & pretium recte petit experiens vir.
Coram rege suo de paupertate tacentes,
Plus poscente ferent, dabitur, sumasne pudenter,

Angulus iste feret piper, & thus, ocyus uva:
Nec vicina subest vinum præbere taberna
Quæ possit tibi: nec meretrix tibicina, cujus
Ad strepitum salias refræ gravis, & tamen urges
Jam pridem non tacta lignibus arva bovemque
Disjunctum cura, & strictis frondibus exples.
Addit opus pigro rivus, si decidit imber,
Multa move docendus aprico parcere prato.
Nunc, age, quid nostrum concentum dividat, audi.
Quem tenues decuere togæ, nitidique capilli:
Quem scis immunem Cynaræ placuisse rapaci:
Quem bibulum liquidi media de luce Falerni,
Cœna brevis juvat, & prope rivum somnus in her-
Nec lusisse pudet, sed non incidere ludum. (ba.
Non istic obliquo oculo mea commoda quisquam
Limat, non odio obscuro, morsuque venenat:
Rident vicini, glebas, & saxa moventem,
Cum servis urbana diaria rodere mavis:
Horum tu in numerum voto ruis. invidet usum
Lignorum & pecoris tibi calo argutus, & horti.
Optat ephippia bos piger, optat arare caballus.
Quam scit uterque, libens, censebo, exerceat artem.

AD C. NUMONIUM VALAM XV.

QUæ sit hyems Veliæ, quod cœlum Vala, Salerni,
Quorum hominum regio, & qualis via (nam mihi Bajas
Musa supervacuas Antonius, & tamen illis
Me facit invisum, gelida cum perluor unda
Per medium frigus. sane myrteta relinqui,
Dictaque cessantem nervis elidere morbum
Sulfura contemni, vicus gemit, invidus ægris,
Qui caput, & stomachum supponere fontibus audent:
Clusinis, Gabiosque petunt, & frigida rura.

Mutandus locus est, & diversoria nota
Præter agendus equus. quo tendis? non mihi Cu-
Est iter, aut Bajas, læva Stomachosus habena (mas
Dicet eques, sed equi fræno tot aurisin ore)
Major utrum populum frumenti copia pascat,
Collectoine biba.t imbreis, puteoine perennes
Dulcis aquæ; nam vina nihil moror illius oræ.
Rure meo possum quidvis perferre, patique.
Ad mare cum veni, generosum & tene requiro;
Quod curas abigat, quod cum spe divite manet
In venas, animumque meum quod verba ministret,
Quod me Lucanæ juvenem commendet amicæ.
Tractus uter plureis lepores, uter educet apros,
Utra magis pisceis, & echinos æquora celent,
Pinguis ut inde domum possim Phæaxque revertî;
Scribere te nobis, tibi nos accedere par est.
Mænius, ut rebus maternis atque paternis
Fortiter ablatis, urbanus cœpit haberi,
Scurra vagus, non qui certum præsepe teneret,
Impransis non qui civem dignoscere hoste:
Quælibet in quemvis opprobria fingere sævus,
Pernicies & tempestas, barathrumque macelli,
Quidquid quæsierat, ventri donabat avaro.
Hic, ubi nequitiæ fautoribus, & timidis nil,
Aut paulum abstulerat, patinas cœnabat omasi
Vilis & agninæ tribus ursis quod satis esset.
Scilicet ut ventres lamna ca de veneporum
Diceret urendos correctus Mænius idem
Quidquid erat nactus prædæ majoris, ubi omne
Verterat in fumum, & cinerem, non hercule mi-
Ajebat, si qui comedunt bona: cum sit obeso (ros,
Nil melius turdo, nil vulva pulchrius ampla,

Nimirum hic ego sum. nam tuta, & parvula laudo;
Cum res deficiunt, satis inter vilia fortis:
Verum, ubi quid melius contingit, & unctius, idē
Vos sapere, & solos ajo bene vivere, quorum
Conspicitur nitidis fundata pecunia villis.

AD QUINCTIUM. XVI.

Si percunctēris, fundus meus, optime Quincti,
Arvo pascat herum, annis opulentet olivæ
Pomisne & pratis, an amicta vitibus ulmo:
Scribetur tibi forma loquaciter, & situs agri.
Continui montes, nisi dissocientur opaca
Valle: sed ut veniens dextrum latus aspiciat Sol,
Lævum discedens curru fugiente vaporet,
Temperiem laudes. quid, si rubicunda benigne
Corna vepres & pruna ferant? si quercus, & ilex
Multa fruge pecus, multa dominum juvet umbra?
Dicas adjectum propius frondere Tarentum.
Fons etiam rivo dare nomen idoneus: ut nec
Frigidior Thracam, nec purior ambiat Hebrus,
Infirmo capiti fluit utilis, utilis alvo.
Hæ latebræ dulces, etiam, si credis, amœnæ
Incolumem tibi me præstant Septembribus horis.
Tu recte vivis, si curas esse, quod audis.
Jactamus jampridem omnis te Roma beatum,
Sed vereor, ne cui de te plus, quam tibi credas:
Neve putes alium sapiente bonoque beatum.
Neu, si te populus sanum, rectēque valentem
Dicat, occultam febrem sub tempus edendi
Dissimules: donec manibus tremor incidat unctis.
Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.
Si quis bella tibi terra pugnata marique
Dicat, & his verbis vacuas permulceat aureis:
Tene magis salvum populus velit, an populum tu
servet;

Servet in ambiguo qui consulit, & tibi, & urbi,
Jupiter: Augusti laudes agnoscere possis?
Cum pateri sapiens emendatusque vocari,
Respondesne tuo, die sodes, nomine? nempe
Vir bonus & prudens dici delector ego, ac tu.
Qui dedit hoc hodie, eras, si volet, auferet: ut si
Detulerit fasceis indigno, detrahet idem.
Pone, meum est, inquit: pono, tristisque recedo.
Idem si clamet furem, neget esse pudicum,
Contendat laqueo collum pressisse paternum:
Mordeor opprobriis falsis, mutemque colores?
Falsus honor juvat, & mendax infamia terret,
Quem, nisi mendosum, & mendacem? vir bonus est
Qui consulta patrum, qui leges, juraque servat (quis,
Quo multæ, magnæque secantur judice lites:
Quo responsore, & quo causæ teste tenentur.
Sed videt hunc omnis domus & vicina tota
Intorsum turpem, speciosum pelle decora,
Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
Servus: habet pretium, loris non uretis: ajo.
Non hominem occidi: non pasces in cruce corvos:
Sum bonus, & frugi. renuit negat atque Sabellus.
Cautus enim metuit foveam lupus, accipiterque
Suspectos laqueos, & opertum milvius hamum,
Oderunt peccare boni virtutis amore:
Tu nihil admittes in te, formidine pœnæ.
Sit spes fallendi: miscebis sacra profanis:
Nam de mille fabæ modiis, cum furripis unum.
Damnum est, non facinus mihi pacto lenius isto.
Vir bonus, omne forum quem spectat, & omne tribunal,
Quandocunque Deos vel porco, vel bove placat:
Jane pater clare cum dixit, Apollo:

Labra movet, metuens audiri: pulchra Laverna
Da mihi fallere: da justum, sanctumque videri:
Noctem peccatis, & fraudibus objice nubem.
Qui me commorsit, qui liberior sit avarus,
In triviis fixum cum se dimittit ob assem,
Non video. nam qui cupiet, metuet quoque porro.
Qui metuens vivit, liber mihi non erit unquam.
Perdidit arma, locum virtutis deseruit, qui
Semper in augenda festinat, & obruitur re.
Vendere cum possis captivum, occidere noli,
Serviet utiliter sine pascat durus, aretque:
Naviget, ac mediis hyemet mercator in undis:
Annonæ prosit: portet frumenta, penusque.
Vir bonus, & sapiens audebit dicere, Pentheu
Rector Thebarum: quid me perferre, patique
Indignum coges? adimam bona. Nempe pecus, rem,
Lectos, argentum tollas licet, in manicis, &
Compedibus sævo te sub custode tenebo.
Ipse Deus simul atque volam, me solvet. opinor,
Hoc sentit: moriar. mors ultima linea rerum est.

AD SCÆVAM. XVII.

QUamvis Scæva satis per te tibi consulis, & scis
Quo tamen pacto deceat majoribus uti: (si
Disce docendus adhuc, quæ censet amiculus: ut
Cæcus iter monstrare velit. tamen aspice si quid
Et nos, quod cures proprium fecisse, loquamur.
Si te grata quies, & primam somnus in horam
Delectat, si te pulvis, strepitusque rotarum,
Si lædit caupona, Ferentinum ire jubebo.
Nam neque divitibus contingunt gaudia solis,
Nec vixit male, qui natus moriensque fefellit,
Si prodesse tuis, pauloque benignius ipsum!
Te tractare voles: accedes siccus ad unctum,

Si pranderet olus patienter, regibus uti
Nollet Aristippus: Si sciret regibus uti,
Fastidiret olus, qui me notat. utrius horum
Verba probes, & facta, doce: vel junior audi,
Cur sit Aristippi potior sententia: namque
Mordacem Cynicum sic eludebat, ut ajunt:
Scurror ego ipse mihi, populo tu, rectius hoc, &
Splendidius multo est, equus ut me portet, alat rex.
Officium facio. ut poscis vilia uterum est
Dante minor: quamvis fers te nullius egentem.
Omnis Aristippum decuit color, & status, & res,
Tentantem majora, fere præsentibus æquum.
Contra, quem duplici panno patientia velat,
Mirabor, vitæ via si conversa decebit.
Alter purpureum non exspectabit amictum,
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Personamque feret non inconcinnus utramque.
Alter Mileti textam cane pejus & angue,
Vitabit chlamydem: morietur frigore, si non
Rettuleris pannum. refer, & sine vivat inertis
Res gerere, & capros ostendere civibus hostis,
Attingit solium Jovis, & cœlestia tentat:
Principibus placuisse viris, non ultima laus est.
Non cuivis homini contingit adire Corinthum,
Sedit, qui timuit ne non succederet, esto.
Quid? qui pervenit, fecitne viriliter? atqui
Hic est, aut nusquam, quod quærimus. hic onus horret
Ut parvis animis, & parvo corpore majus:
Hic subit, & perfert, aut virtus nomen inane est,
Aut decus & pretium recte petit experiens vir.
Coram rege suo de paupertate tacentes,
Plus poscente ferent, dabit, sumasne pudenter,

An rapias, atqui rerum caput hoc erat, hic fons,
Indotata mihi soror est, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis, nec pascere firmus.
Quid dicit: clamat, victum date. succinit alter,
Et mihi dividuo findetur munere quadra.
Sed tacitus pasci si posset corvus, haberet
Plus dapis, & rixæ multo minus, invidiæque.
Brundusium comes, aut Surrentum ductus amœnũ,
Qui queritur salebras, & acerbum frigus, & imbreis:
Aut cistam effractam, & subducta viatica plorat,
Nota refert meretricis acumina, sæpe catellam
Sæpe periscelidem raptam sibi flentis: uti mox
Nulla fides damnis: verisque doloribus adsit.
Nec se nel irrisus triviis, attollere curat
Fracto crure planum: licet illi plurima manet
Lachryma: per sanctum juratus dicat Osirim,
Credite: non ludo: crudeles tollite claudum.
Quære peregrinum: vicinia rauca reclamat.

AD LOLLIUM. XVIII.

SI bene te novi, metues, liberrime Lolli,
Scurrantis speciem præbere, professus amicum
Ut matrona meretrici dispar erit, atque
Discolor, infido scurræ distabit amicus.
Est huic diversum vitio vitium prope majus,
Asperitas agrestis, & inconcinna gravisque,
Quæ se commendat rosa cute, dentibus atris:
Dum vult libertas mera dici, veraque virtus.
Virtus est medium vitiorum, & utrinque reductum.
Alter in obsequium plus æquo pronus, & imi
Derisor lecti, sic nutum divitis horret.
Sic iterat voces, & verba cadentia tollit:
Ut puerum sævo credas dictata magistro

Reddere, vel parteis mimum tractare secundas.
Alter rixatur de lana sæpe caprina
Propugnat nugis armatus: scilicet, ut non
Sit mihi prima fides, & vere quod placet, ut non
Acriter elatrem, pretium ætas altera sordet.
Ambigitur quid enim? Castor sciat an Docilis plus
Brundusium Numici melius via ducat, an Appi.
Quem damnosa Venus, quem præceps alea nudat,
Gloria quem supra vires & vestit, & ungit:
Quem tenet argenti sitis importuna famesque,
Quem paupertatis pudor, & fuga: dives amicus
Sæpe decem vitiis instructior, odit, & horret.
Aut, si non odit, regit: ac veluti pia mater,
Plus quam se sapere, & virtutibus esse priorem
Vult, & ait prope vera: Meæ (contendere noli)
Stultitiam patiuntur opes. tibi parvula res est,
Arcta decet senum comitem toga: desine mecum
Certare Eutrapelus, cuicunque nocere volebat,
Vestimenta dabat pretiosa. beatus enim jam
Cum pulchris tunicis sumet nova consilia, & spes,
Dormiet in lucem: scorto postponet honestum
Officium, nummos alienos pascet: ad imum
Thrax erit, aut olitoris aget mercede caballum.
Arcanum neque tu scrutaberis ullius unquam,
Commissumque teges & vino tortus, & ira
Nec tua laudabis studia, aut aliena reprendes:
Nec, cum venari volet ille, poëmata panges,
Gratia sic fratrum geminorum, Amphionis, atque
Zethi dissiluit, donec suspecta severo
Conticuit lyra, fraternis cessisse putatur
Moribus Amphion, tu cede potentis amici
Lenibus imperiis: quoriesque educet in agros
Ætolis onerata plagis jumenta canesque,

Surge, & inhumanæ senium depone Camœnæ,
Cœnas ut pariter pulmenta laboribus empta,
Romanis solenne viris opus, utile famæ,
Vitæque, & membris, præsertim cum valeas, &
Vel cursu superare canem, vel viribus aprum
Possis. adde, virilia quod speciosius arma
Non est qui tractet. scis quo clamore coronæ
Prælia sustineas campestria: denique sævam
Militiam puer, & Cantabrica bella tulisti
Sub duce, qui templis Parthorum signa refixit,
Et nunc, si quid abest, Italis adjudicat armis.
Ac ne te retrahas, & inexcusabilis absis:
Quanvis nil extra numerum feciſſe modumque
Curas, interdum nugaris rure paterno.
Partitur lintres exercitus: Actia pugna
Te duce per pueros hostili more refertur.
Adversarius est frater, lacus, Hadria: donec
Alterutrum velox victoria fronde coronet.
Consentire suis studiis qui crediderit te:
Fautor utroque tuum laudabit pollice ludum.
Protinus ut moneam (si quid monitoris eges tu)
Quid de quoque viro & cui dicas, sæpe videto.
Percunctatorem fugito: nam garrulus idem est:
Nec retinent patulæ commissa fideliter aures:
Et semel emissum volat irrevocabile verbum.
Non ancilla tuum jecur ulceret ulla, puerve:
Intra marmoreum venerandi limen amici.
Ne dominus pueri pulchri caræve puellæ,
Munere te parvo beet, aut incommodus angat:
Qualem commendes etiam atque etiam adspice: ne
Incutiant aliena tibi peccata pudorem. (mox
Fallimur, & quondam non dignum tradimus. ergo.
Quem sua culpa premet, deceptus omitte tueri:

Ut penitus notum si tentent crimina, ſerves.
Tuteriſque tuo fidentem præſidio: qui
Dente Theonino cum circumrodiſur, ecquid
Ad te poſt paulo ventura pericula ſentis?
Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet:
Et neglecta ſolent incendia ſumere vires.
Dulcis inexpertis cultura potentis amici,
Expertus metuit. tu, dum tua navis in alto eſt,
Hoc age, ne mutatâ retrorſum te ferat aura.
Oderunt hilarem triſtes, triſtemque jocoſi:
Sedatum celeres: agilem, gravumque remiſſi.
Potores bibuli media de nocte Falerni
Oderunt porrecta negantem pocula, quamvis
Nocturnos jures te formidare vapores.
Deme ſupercilio nubem, plerunque modeſtus
Occupat obſcuri ſpeciem, taciturnus acerbi.
Inter cuncta leges, & percunctabere doctos,
Qua ratione queas traducere leniter ævum:
Ne te ſemper inops agitet, vexetque Cupido?
Ne pavor, & rerum mediocriter utilium ſpes:
Virtutem doctrina paret, naturane donet.
Quid minuat curas: quid te tibi reddat amicum:
Quid pure tranquillet, honos, an dulce lucellum
An ſecretum iter, & fallentis ſemita vitæ.
Me quoties reficit gelidus Digentia rivus,
Quem Mandela bibit, rugoſus frigore pagus:
Quid ſentire putas? quid credis amice precari?
Sit mihi, quod nunc eſt, etiam minus: ut mihi vivam
Quod ſupereſt ævi, ſi quid ſupereſſe volunt Dii.
Sit bona librorum, & proviſæ frugis in annum
Copia: ne fluitem dubiæ ſpe pendulus horæ.
Sed ſatis eſt orare Jovem, qui donat, & aufert,

Det vitam, det opes: æquum mi animum ipse parabo.

AD MÆCENATEM. XIX.

Priſco ſi credis, Mæcenas docte, Cratino,
Nulla placere diu, nec vivere carmina poſſunt,
Quæ ſcribuntur aquæ potoribus: ut male ſanos
Adſcripſit Liber Satyris, Faunisque poëtas.
Vina fere dulces oluerunt mane Camœnæ,
Laudibus arguitur vini vinoſus Homerus.
Ennius ipſe pater nunquam, niſi potus, ad arma
Proſiluit dicenda. forum, Putealque Libonis
Mandabo ſiccis, adimam cantare ſeveris.
Hoc ſimul edixit, non ceſſavere poëtæ
Nocturno certare mero, putere diurno.
Quid? ſi quis vultu torvo ferus & pede nudo,
Exiguæque togæ ſimulet textore Catonem,
Virtutemne repræſentet, moreſque Catonis?
Rupit Hyarbitam T. imagens æmula lingua,
Dum ſtudet urbanus, tendit que diſertus haberi,
Decipit exemplar vitiis imitabile, quod ſi
Pallerem caſu, biberent exangue cuminum.
O imitatores ſervum pecus, ut mihi ſæpe
Bilem, ſæpe jocum veſtri movere tumultus!
Libera per vacuum poſui veſtigia princeps:
Non aliena meo preſſi pede. qui ſibi fidit
Dux, regit examen. Parios ego primus jambos
Oſtendi Latio, numeros animoſque ſecutus
Archilochi, non res, & agentia verba Lycamben.
Ac ne me foliis ideo brevioribus ornes,
Quod timui mutare modos, & carminis artem:
Temperat Archilochi Muſam pede maſcula Sappho:
Temperat Alcæus: ſed rebus & ordine diſpar.

Nec socerum quærit, quem versibus oblinat atris:
Nec sponsæ laqueum famoso carmine nectit.
Hunc ego non alio dictum prius ore, Latinis
Volgavi fidicen. juvat immemorata ferentem
Ingenuis oculisque legi, manibusque teneri.
Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector
Laudet ametque domi premat extra limen iniquus:
Non ego ventosæ plebis suffragia venor,
Impensis cœnarum, & tritæ munere vestis.
Non ego nobilium scriptorum auditor & ultor,
Grammaticus ambire tribus, & pulpita dignor.
Hinc illæ lachrymæ spissis indigna theatris
Scripta pudet recitare, & nugis addere pondus:
Si dixit, rides, ait: & Jovis auribus ista
Servas, fidis enim manare poëtica mella
Te solum, tibi pulcher, Ad hæc ego naribus uti
Formido & luctantis acuto ne secer ungui,
Displicet iste locus, clamo, & diludia posco.
Ludus enim genuit trepidum certamen, & iram,
Ira truces inimicitias, & funebre bellum.

AD LIBRUM SUUM. XX.

VErtumnum, Janumque, liber, spectare, videris,
Scilicet ut prostes Sosiorum pumice mundus,
Odisti claveis, & grata sigilla pudico:
Paucis ostendi gemis, & communia laudas,
Non ita nutritus, fuge quo discedere gestis.
Non erit emisso reditus tibi, quid miser egi?
Quid volui, dices, ubi quis te læserit. & scis
In breve te cogi, cum plenus languet amator.
Quod si non odio peccantis desipit augur,
Carus eris Romæ, donec te deserat ætas.
Contractus ubi manibus sordescere vulgi
Cœperis, aut tineas pasces taciturnus inertes,

Aut fugies Uticam, aut unctus mitteris Ilerdam.
Ridebit monitor non exauditus: ut ille,
Qui male parentem in rupes detrusit asellum
Iratus. Quis enim invitum servare laboret?
Hoc quoque te manet, ut pueros elementa docentem
Occupet extremis in vicis balba senectus.
Cum tibi Sol tepidus plureis admoverit aureis,
Me libertino natum patre, & in tenui re
Majores pennas nido extendisse loqueris,
Ut quantum generi demas, virtutibus addas,
Me primis urbis belli placuisse domique,
Corporis exigui, præcanum solibus aptum,
Irasci celerem, tamen ut placabilis essem.
Forte meum si quis te percunctabitur ævum,
Me quater undenos sciat implevisse Decembreis,
Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARUM LIBER II.

AD AUGUSTUM EPIST. I.

CUM tot sustineas & tanta negotia solus:
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes, in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora Cæsar.

Romulus & Liber pater, & cum Castore Pollux,
Post ingentia facta, Deorum in templa recepti,
Dum terras hominumque colunt genus, aspera bel-
Componunt, agros assignant, oppida condunt: (la
Ploravere suis non respondere favorem
Speratum meritis. diram qui contudit hydram,
Notaque fatali portenta labore subegit,
Comperit invidiam supremo fine domari.
Urit enim fulgore suo, qui prægravat artes
Infra se positas? extinctus, amabitur idem.
Præsenti tibi maturos largimur honores,
Jurandasque tuum per nomen ponimus aras,
Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.
Sed tuus hic populus sapiens & justus in uno.
Te nostris ducibus, te Grajis anteferendo:
Cætera nequaquam simili ratione, modoque
Æstimat: &, nisi quæ terris se mota, suisque
Temporibus defuncta videt, fastidit, & odit.
Sic fautor veterum, ut tabulas peccare vetantes
Quas bis quinque viri sanxerunt, fœdera regum
Vel Gabiis, vel cum rigidis æquata Sabinis,
Pontificum libros, annosa volumina vatum,
Dictitet Albano Musas in monte locutas.
Si, quia Græcorum sunt antiquissima quæque
Scripta, vel optima, Romani pensantur eadem
Scriptores trutina, non est quod multa loquamur
Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.
Venimus ad summum fortunæ: pingimus, atque
Psallimus. & luctamur Achivis doctius unctis.
Si melliora dies, ut vina, poëmata réddit,
Scire velim pretium chartis quotus arroget annus.
Scriptor abhinc annos centum qui decidit, inter
Perfectos, veteresque referri debet? an inter

Vileis, atque novos? excludat jurgia finis.
Est vetus, atque probus, centum qui perficit annos;
Quid? qui deperiit minor uno mense, vel anno,
Inter quos referendus erit? veteresne poëtas,
An quos & præsens, & postera respuet ætas?
Iste quidem veteres inter ponetur honeste,
Qui vel mense brevi vel toto est junior anno.
Utor permisso caudæque pilos ut equinæ
Paulatim vello, demo unum: demo etiam unum:
Dum cadat elusus ratione ruentis acervi,
Qui redit ad fastos, & virtutem æstimat annis,
Miraturque nihil, nisi quod Libitina sacravit.
Ennius & sapiens, & fortis, & alter Homerus,
Ut crit ei dicunt, leviter curare videtur,
Quo promissa cadant, & somnia Pythagorea.
Nævius in manibus non est, & mentibus hæret
Pene recens, adeo sanctum est vetus omne poëma,
Ambigitur quoties uter utro sit prior: aufert
Pacuvius docti famam senis, Accius alti;
Dicitur Afrani toga convenisse Menandro:
Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi,
Vincere Cæcilius gravitate, Terentius arte.
Hos ediscit, & hos arcto stipata theatro (tas.
Spectat Roma potens: habet hos, numeratque poë-
Ad nostrum tempus Livî scriptoris ab ævo.
Interdum vulgus rectum videt, est ubi peccat.
Si veteres ita miratur, laudatque peëtas,
Ut nihil anteferat, nihil illis comparet, errat.
Si quædam nimis antiquè, si pleraque dure
Dicere credit eos, ignave multa fatetur,
Et sapit, & mecum facit, & Jove judicat æquo.
Non equidem insector, delendaque carmina Livî
Esse reor, memini quæ plagosum mihi parvo

Orbilium

Orbilium dictare: sed emendata videri,
Pulchraque, & exactis minimum distantia, miror,
Inter quæ verbum emicuit si forte decorum, &
Si versus paulo concinnior unus, & alter,
Injuste totum ducit, venditque poëma.
Indignior quidquam reprehendi: non quia crasse
Compositum illepidéve putetur sed quia nuper:
Nec veniam antiquis, sed honorē, & præmia posci,
Recte necne crocum, floresque perambulet Attæ
Fabula, si dubitem, clament periisse pudorem
Cuncti pene patres, ea cum reprehendere coner
Quæ gravis Æsopus, quæ doctus Rocius egit:
Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, ducunt;
Vel quia turpe putant parere minoribus &, quæ
Imberbes didicere, senes perdenda fateri,
Jam saliare Numæ carmen qui laudat, & illud,
Quod mecum ignorat, solus vult scire videri:
Ingeniis non ille favet, plaudítque sepultis,
Nostra sed impugnat: nos, nostraque lividus odit.
Quod si tam Græcis novitas invisa fuisset,
Quam nobis, quid nunc esset vetus, atquid haberet
Quod legeret, teretque viritim publicus usus?
Ut primum positis nugari Græcia bellis
Cœpit, & in vitium fortuna labier æqua:
Nunc athletarum studiis, nunc arsit equorum:
Marmores, aut eboris fabros, aut æris amavit:
Suspendit picta vultum, mentemque tabella:
Nunc tibicinibus, nunc est gavisa tragœdis:
Sub nutrice puella velut si luderet infans:
Quod cupide petiit, maturæ plena reliquit,
Quid placet aut odio est, quod non mutabile credas?
Hoc pacis habuere bonæ, ventique secundi.
Romæ dulce diu fuit, & solenne, reclusa

Mane domo vigilare, clienti promere jura:
Cautos nominibus certis expendere nummos,
Majores audire, minori dicere, per quæ
Crescere res posset, minui damnosa libido.
Mutavit mentem populus levis, & calet uno
Scribendi studio: pueri, patresque severi,
Fronde comas vincti cœnant, & carmina dictant.
Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,
Invenior Parthis mendacior, & prius orto
Sole, vigil calamum, & chartas, & scrinia posco.
Navem agere ignarus navis timet: abrotonum ægro
(rum est,
Non audet, nisi qui didicit, dare, Quod medico-
Promittunt medici: Tractant fabrilia fabri:
Scribimus indocti, doctique poëmata passim.
Hic error tamen, & levis hæc insania quantas
Virtutes habeat, sic collige. vatis avarus
Non temere est animus: versus amat, hoc studet unum
Detrimenta, fugas servorum, incendia ridet:
Non fraudem socio, puerove incogitat ullam
Pupillo: vivit siliquis, & pane secundo:
Militiæ quamquam piger & malus, utilis urbi.
Si das hoc, parvis quoque rebus magna juvari:
Os tenerum pueri, balbumque poëta figurat:
Torquet ab obscœnis jam nunc sermonibus aurem:
Mox etiam pectus præceptis format amicis,
Asperitatis & invidiæ corrector & iræ:
Recte facta refert: orientia tempora notis
Instruit exemplis: inopem solatur, & ægrum.
Castis cum pueris ignara puella mariti
Disceret unde preces, vatem ni Musa dedisset?
Poscit opem chorus, & presentia Numina sentit:
Cælestes implorat aquas docta prece blandus:

Avertit morbos, metuenda pericula pellit,
Impetrat & pacem, & locupletem frugibus annum:
Carmine Dii superi placantur, carmine Manes.
Agricolæ prisci, fortes parvoque beati,
Condita post frumenta, levantes tempore festo
Corpus, & ipsum animum spe finis dura ferentem,
Cum sociis operum, & pueris: & conjuge fida
Tellurem porco. Silvanum lacte piabant;
Floribus, & vino Genium memorem brevis ævi.
Fescennina per hunc inventa licentia morem
Versibus alternis opprobria rustica fudit:
Libertasque recurrentes accepta per annos
Lusit amabiliter: donec jam sævus apertam
In rabiem verti cœpit jocus, & per honestas
Ire domos impune minax. doluere cruento
Dente lacessiti: fuit intactis quoque cura
Conditione super communi. quin etiam lex,
Pœnaque lata, malo quæ nollet carmine quemquam
Describi. vertere modum, formidine fustis
Ad bene dicendum, delectandumque redacti.
Græcia capta ferum victorem cepit, & artes
Intulit agresti Lario: sic horridus ille
Defluxit humerus Saturnius, & grave virus
Munditiæ pepulere. sed in longum tamen ævum
Manserunt, hodieque manent, vestigia ruris.
Serus enim Græcis admovit acumina chartis:
Et post punica bella quietus, quærere cœpit.
Quid Sophocles, & Thespis, & Æschylus utile ferrent:
Tentavit quoque, rem si digne vertere posset:
Et placuit sibi, naturæ sublimis & acer.
Nam spirat tragicum satis, & felicter audet:
Sed turpem putat in scriptis metuitque lituram,

Creditur, ex medio quia res arcessit, habere
Sudoris minimum: sed habet comœdia tanto
Plus oneris, quanto veniæ minus. adscipe, Plau-
Quo pacto partes tutetur amantis ephebi, (tus
Ut patris attenti, lenonis ut insidiosi:
Quantus sit Dorsennus edacibus in parasitis:
Quàm non adstricto percurrat pulpita socco.
Gessit enim nummum in loculos demittere, post
Securus cadat, an recto stet fabula talo. (hoc
Quem tulit ad scenam ventoso gloria curru,
Exanimat lentus spectator sedulus instat. (rum
Sic leve, sic parvum est animum quod laudis ava-
Subruit aut reficit. valeat res ludicra, si me
Palma negata macrum, donata reducit opimum.
Sæpe etiam audacem fugat hoc, terretque poëtam,
Quod numero plures, virtute & honore minores,
Indocti, stolidique, & depugnare parati,
Si discordet eques, media inter carmina poscunt
Aut ursum, aut pugiles: his nam plebecula gaudet.
Verum equitis quoq; jam migravit ab aure voluptas
Omnis ad incertos oculos, & gaudia vana. (ptas
Quattuor, aut plureis aulæa premuntur in horas,
Dum fugiunt equitum turmæ, peditumq; catervæ.
Mox trahitur manibus regum fortuna retortis,
Esseda festinant, pilenta, petorrita, naves:
Captivum portatur ebur: captiva Corinthus.
Si foret in terris, rideret Democritus, seu
Diversum confusa genus panthera camelo,
Sive elephas albus vulgi converteret ora,
Spectaret populum ludis attentius ipsis,
Ut sibi præbentem mimo spectacula plura.
Scriptores autem narrare putaret asello
Fabellam surdo. namque pervincere voces

Evaluere sonum, referunt quem nostra theatra?
Garganumve mugire pures nemus, aut mare Tuscum:
Tanto cum strepitu ludi spectantur, & artes,
Divitiæque peregrinæ, quibus oblitus actor
Cum stetit in scena concurrit dextera lævæ.
Dixit adhuc aliquid? Nil sane. Quid placet ergo.
Lana Tarentino violas imitata veneno.
Ac ne forte pures me, quæ facere ipse recusem,
Cum recte tractent alii, laudare maligne:
Ille per extentum funem mihi posse videtur
Ire poëta, meum qui pectus inaniter angit,
Irritat, mulcet, falsis terroribus implet, (nis.
Ut magus, & modo me Thebis, modo ponit Athe-
Verum age, & his, qui se lectori credere malunt,
Quam spectatoris fastidia ferre superbi,
Curam redde brevem, si munus Apolline dignum
Vis complere libris, & vatibus addere calcar,
Ut studio majore petant Helicona virentem:
Multa quidem nobis facimus mala sæpe Poëtæ,
(Ut vineta egomet cædam mea) cum tibi librum
Sollicito damus, aut fesso: cum lædimur, unum
Si quis amicorum est ausus reprehendere versum:
Cum loca jam recitata revolvimus irrevocati:
Cum lamentamur, non apparere labores
Nostros, & tenui deducta poëmata filo:
Cum speramus eo rem venturam, ut simul atque
Carmina rescieris non fingere, commodus ultro
Accersas, & egere vetes, & scribere cogas,
Sed tamen est operæ pretium cognoscere, qualeis
Ædituos habeat belli spectata, domique
Virtus, indigno non committenda poëtæ.
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
Chœrilus, incultis qui versibus, & male natis

Rettulit acceptos, regale numisma, Philippos,
Sed veluti tractata notam, labemque remittunt
Atramenta, fere scriptores carmine fœdo
Splendida facta linunt. Idem rex ille, poëma
Qui tam ridiculum, tam carè prodigus emit,
Edicto vetuit, ne quis se, præter Apellem,
Pingeret, aut alius Lysippo duceret æra
Fortis Alexandri vultum simulantia. quod si
Judicium subtile videndis artibus illud
Ad libros & ad hæc Musarum dona vocares,
Bœotum in crasso jurares aëre natum.
At neque dedecorant tua de se judicia, atque
Munera, quæ multa dantis cum laude tulerunt
Dilecti tibi Virgilius Variusque poëtæ,
Nec magis expressi vultus per ahenea signa,
Quam per vatis opus mores, animique virorum
Clarorum apparent: nec sermones ego mallem
Repentes per humum quam res componere gestas;
Terrarumque situs, & flumina dicere, & arceis
Montibus impositas, & Barbara regna, tuisque
Auspiciis totum confecta duella per orbem,
Claustraque custodem pacis cohibentia Janum,
Et formidatam Parthis te principe Romam:
Si quantum cuperem, possem quoque; sed neque parvum
Carmen majestas recipit tua: nec meus audet
Rem tentare pudor, quam vires ferre recusent.
Sedulitas autem stultè quem diligit, urget,
Præcipue cum se numeris commendat, & arte.
Discit enim citius, meminitque libentius illud,
Quod quis deridet, quàm quod probat & veneratur.
Nil moror officium, quod me gravat: ac neque ficto
In pejus vultu proponi cereus usquam,
Nec prave factis decorari versibus opto:
Ne rubeam pingui donatus munere, & una

Cum scriptore meo, capsa porrectus aperta
Deferar in vicum vendentem thus & odores,
Et piper, & quicquid chartis amicitur ineptis.

AD JULLIUM FLORUM. II.

FLore, bono claroque fidelis amice Neroni,
Si quis forte velit puerũ tibi vendere natum
Tibure, vel Gabiis: & tecum sic agat: Hic & 5
Candidus, & talos à vertice pulcher ad imos,
Fiet, eritque tuus nummorum millibus octo,
Verna ministeriis ad nutus aptus herileis:
Litterulis Græcis imbutus, idoneus arti
Cuilibet: argilla quidvis imitaberis uda. 10
Quin etiam canet indoctum, sed dulce bibenti.
Multa fidem promissa levant, ubi plenius æquo
Laudat venaleis qui vult extrudere merces,
Res urget me nulla, meo sum pauper in ære.
Nemo hoc mangonũ faceret tibi: non temere à me 15
Quivis ferret idem. semel hic cessavit: &, ut fit,
In scalis latuit metuens pendentis habenæ.
Des nummos, excepta nihil te si fuga lædat.
Ille ferat pretium pœnæ securus, opinor.
Prudens emisti vitiosum: dicta tibi est lex, 20
Insequeris tamen hunc, & lite moraris iniqua,
Dixi me pigrum proficiscenti tibi, dixi
Talibus officiis prope mancum: ne mea sævus
Jurgares ad te quod epistola nulla veniret.
Quid tum profeci, mecum facientia jura 25
Si tamen attentas? quereris super hoc etiam, quod
Expectata tibi non mittam carmina mendax.
Luculli miles collecta viatica multis
Æruminis, lassus dum noctu stertit, adasset
Perdiderat: post hoc vehemens lupus, & sibi, & 30
Iratus pariter, jejunis dentibus acer, (hosti

Præsidium regale loco dejecit, ut ajunt,
Summè munito, & multarum divite rerum.
Clarus ob id factum, donis ornatur honestis,
Accipit & bis dena super sestertia nummum.
Forte sub hoc tempus castellum evertere prætor
Nescio quod cupiens, hortari cœpit eundem
Verbis, quæ timido quoq; possent addere mentem
I bone, quo virtus tua te vocat: i pede fausto,
Grandia laturus meritorum præmia. quid stas?
Post hæc ille catus, quantumvis rusticus, ibit,
Ibit eo quo vis, qui zonam perdidit, inquit.
Romæ nutriri mihi contigit, atque doceri,
Iratus Graiis quantum nocuisset Achilles.
Adjecere bonæ paulo plus artis Athenæ:
Scilicet ut possem curvo dignoscere rectum,
Atque inter sylvas Academi quærere verum,
Dura sed amovere loco me tempora grato:
Civilisque rudem belli tulit æstus in arma,
Cæsaris Augusti non respondura lacertis.
Unde simul primum me dimisere Philippi,
Decisis humilem pennis, inopemque paterni
Et laris: & fundi: paupertas impulit audax
Ut versus facerem sed, quod non desit, habentem?
Quæ poterant unquam satis expurgare cicutæ,
Ni melius dormire putem, quam scribere versus,
Singula de nobis anni prædantur euntes:
Eripuere jocos Venerem, convivia, ludum:
Tendunt extorquere poëmata. quid faciam vis?
Denique non omnes eadem mirantur, amantque:
Carmine tu gaudes, hic delectatur jambis
Ille Bioneis sermonibus, & sale nigro.
Tres mihi convivæ prope dissentire videntur,
Poscentes vario multum diversa palato.

Quid dem? quid non dem? renuis tu, quod jubet alter:
Quod petis id sane est invisum acidumque duobus.
Præter cætera, me Romana poëmata censes
Scribere posse inter tot curas totque labores?
Hic sponsum vocat, hic auditum scripta, relictis
Omnibus officiis. cubat hic in colle Quirini,
Hic extremo in Aventino, visendus uterque.
Intervalla vides humane commoda. verum
Pura sunt plateæ, nihil ut meditantibus obstet.
Festinat calidus mulis gerulisque redemptor:
Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina tignum:
Tristia robustis luctantur funera plaustris:
Hac rabiosa fugit canis hac lutulenta ruit sus.
I nunc, & versus tecum meditare canoros.
Scriptorum chorus omnis amat nemus, & fugit urbes,
Rite cliens Bacchi sommo gaudentis, & umbra.
Tu me inter strepitus nocturnos atque diurnos
Vis canere, & contracta sequi vestigia vatum?
Ingenium, sibi quod vacuas desumpsit Athenas,
Et studiis annos septem dedit insenuitque
Libris & curis statua taciturnius exit
Plerumque, & risu populum quatit. hic ego rerum
Fluctibus in mediis, & tempestatibus urbis,
Verba lyræ motura sonum connectere digner?

* * * * * *

Frater erat Romæ consulti rhetor: ut alter
Alterius sermone meros audiret honores:
Gracchus ut hic illi foret, huic ut Mucius illo,
Qui minus argutos vexat furor iste poëtas?
Carmina compono, hic elegos: mirabile visu,

Cælatumque novem Musis opus. aspice primum,
Quanto cum fastu, quanto molimine circum-
Spectemus vacuam Romanis vatibus ædem.
Mox etiam, si forte vacas, sequere, & procul audi,
Quid ferat, & quare sibi nectat uterque coronam.
Cædimur, & totidem plagis consumimus hostem,
Lento Samnites ad lumina prima duello.
Discedo Alcæus puncto illius; ille meo quis?
Quis, nisi Callimachus? si plus adposcere visus,
Fit Mimnermus, & optivo cognomine crescit.
Multa fero, ut placem genus irritabile vatum,
Cum scribo, & supplex populi suffragia capto:
Idem finitis studiis & mente recepta,
Obturem patulas impune legentibus aures.
Ridentur, mala qui componunt carmina: verum
Gaudent scribentes, & se venerantur, & ultro
Si taceas, laudant, quidquid scripsere beati:
At qui legitimum cupiet fecisse poëma,
Cum tabulis animum censoris sumet honesti:
Audebit quæcunque parum splendoris habebunt,
Et sine pondere erunt & honore indigna ferentur,
Verba movere loco, quámvis invita recedant,
Et versentur adhuc intra penetralia Vestæ.
Obscurata diu populo bonus eruet, atque
Proferet in lucem speciosa vocabula rerum:
Quæ priscis memorata Catonibus, atque Cethegis,
Nunc situs informis premit, & deserta vetustas:
Adsciscet nova, quæ genitor produxerit usus.
Vehemens, & liquidus puroque similimus amni,
Fundet opes, Latiumque beabit divite lingua.
Luxuriantia compescet: nimis aspera sano
Lævabit cultu: virtute carentia tollet:
Ludentis speciem dabit, & torquebitur: ut qui

Nunc Satyrum, nunc agrestem Cyclopa movetur
Prætulerim scriptor delirus inersque videri,
Dum mea delectent mala me, vel denique fallax,
Quam sapere, & ringi. Fuit haud ignobilis Argis
Qui se credébat miros audire tragœdos,
In vacuo lætus sessor plausorque theatro:
Cætera qui vitæ servaret munia recto
More, bonus sane vicinus, amabilis hospes,
Comis in uxorem, posset qui ignoscere servis,
Et signo læso non insanire lagenæ:
Posset qui rupem & puteum vitare patentem.
Hic ubi cognatorum opibus curisque refectus,
Expuit elleboro morbum, bilemque meraco,
Et redit ad sese, Pol me occidistis amici,
Non servastis, ait cui sic extorta voluptas,
Et demtus per vim mentis gratissimus error.

* * * * * *

Nimirum sapere est abjectis utile nugis,
Et tempestivum pueris concedere ludum,
Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis,
Sed veræ numerosque modosque ediscere vitæ.
Quocirca mecum loquor hæc, tacitusque recordor:
Si tibi nulla sitim finiret copia lymphæ,
Narrares medicis: quod quanto plura parasti,
Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
Si vulnus tibi, monstrata radice vel herba
Proficiente nihil curarier, audieras, cui
Rem Dii donarent, illi decedere pravam
Stultitiam: & cum sis nihilo sapientior, ex quo
Pleniores, tamen uteris monitoribus iisdem?
At si divitiæ prudentem reddere possent,
Si cupidum timidumque minus te: nempe ruberes
Viveret in terris te si quis avarior uno.

Si propriũ eſt, quod quis libra mercatus & ære eſt,
Quædam (ſi credis conſultis) mancipat uſus:
Qui te paſcit ager, tuus eſt, & villicus Orbi
Cum ſegetes occat, tibi mox frumenta daturus,
Te dominum ſentit. das nummos: accipis uvam,
Pullos, ova, cadum temeti. nempe modo iſto
Paulatim mercaris agrum, fortaſſe trecentis,
Aut etiam ſupra, nummorum millibus emptum.
Quid refert, vivas numerato nuper, an olim?
Empror Aricini quondam Vejentis & arvi,
Emptum cœnat olus, quamvis aliter putat: emptis
Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.
Sed vocat uſque ſuum, qua populus adſita certis
Limitibus vicina refugit jurgia, tanquam
Sit proprium cuiquam, puncto quod mobilis horæ
Nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc ſorte ſuprema
Permutet dominos, & cedat in altera jura.
Sic quia perpetuus nulli datur uſus, & hæres
Heredẽ alterius, velut unda ſupervenit undam,
Quid vici proſunt, aut horrea? quid ve Calabris
Saltibus adjecti Lucani? ſi metit Orcus
Grandia cum parvis, non exorabilis auro?
Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena ſigilla, tabellas;
Argentum, veſteis Gætulo murice tinctas,
Sunt qui non habeant: eſt qui non curat habere.
Cur alter fratrum ceſſare, & ludere, & ungi
Præferat Herodis palmetis pinguibus: alter
Dives, & importunus ad umbram lucis ab ortu
Sylveſtrem flammis & ferro mitiget agrum:
Scit Genius natale comes qui temperat aſtrum,
Naturæ Deus humanæ, mortalis in unum,
quodque caput: vultu mutabilis, albus, & ater.

Erar &. ex modico, quantum res poscet, acervo
Tollam: nec metuam, quid de me judicet hæres,
Quod non plura datis invenerit. & tamen idem
Scire volam, quantum simplex, hilarisque nepoti
Discrepet, & quantum discordet parcus avaro.
Distat enim, spargas tua prodigus, an neque sumptum
Invitus facias: neque plura parare labores.
Ac potius, puer ut festis Quinquatribus, olim
Exiguo, gratoque fruaris tempore raptim.
Pauperies immunda domus procul absit. ego, utrum
Nave ferar magna an parva, ferar unus, & idem;
Non agimur tumidis velis Aquilone secundo:
Non tamen adversis ætatem ducimus Austris.
Viribus, ingenio, specie, virtute, loco, re,
Extremi primorum, extremis usque priores,
Non es avarus: abi, quid, cætera jam simul isto
Cum vitio fugere? caret tibi pectus inani
Ambitione? caret mortis formidine, & ira?
Somnia, terrores magicos, miracula, sagas,
Nocturnos Lemures portentaque Thessala rides?
Natalcis grate numeras? ignoscis an icis:
Lenior & melior sis accedente senecta?
Quid te exempta juvat spinis de pluribus una?
Vivere si recte nescis, decede peritis.
Lusisti satis: edisti satis atque bibisti:
Tempus abire tibi est: ne potum largius æquo
Rideat, & pulset lasciva decentius ætas.

Q. HORATII FLACCI

DE ARTE POETICA.

LIBER.

AD PISONES.

HUMANO capiti cervicem pictor equinam
Jungere si velit, & varias inducere plumas.
Undique collatis membris, ut turpiter atrum
Desinat in piscem mulier formosa superne,
Spectatum admissi risum teneatis amici?
Credite Pisones, isti tabulæ foræ librum
Persimilem, cujus, velut ægri somnia, vanæ
Fingentur species: ut nec pes, nec caput uni
Reddatur formæ. Pictoribus atque poëtis
Quidlibet audendi semper fuit æqua potestas.
Scimus, & hanc veniam petimusque damusque vicissim:
Sed non ut placidis coeant immitia, non ut
Serpentes avibus geminentur, tigribus agni.
Inceptis gravibus plerumque, & magna professis
Purpureus, late qui splendeat, unus & alter
Assuitur pannus, cum lucus, & ara Dianæ,
Et properantis aquæ per amœnos ambitus agros,
Aut flumen Rhenũ aut pluvius describitur arcus.
Sed nunc non erat his locus: & fortasse cupressum
Scis simulare. quid hoc, si fractis enatat exspes

Navibus, ære dato qui pingitur? amphora cœpit
Institui, currente rota cur urceus exit?
Denique sit, quod vis, simplex duntaxat, & unum.
Maxima pars vatum (pater, & juvenes patre digni)
Decipimur specie recti; brevis esse laboro,
Obscurus fio. sectantem levia, nervi
Deficiunt, animique: professus grandia, turget:
Serpit humi tutus nimium, timidusque procellæ.
Qui variare cupit rem prodigialiter unam,
Delphinum sylvis appingit, fluctibus aprum,
In vitium ducit culpæ fuga, si caret arte.
Æmilium circa ludum faber imus & ungeis
Exprimet, & molleis imitabitur ære capillos,
Infelix operis summa, quia ponere totum
Nescivit. hunc ego me, si quid componere curem,
Non magis esse velim, quam pravo vivere naso,
Spectandum nigris oculis, nigroque capillo.
Sumite materiam vestris qui scribitis æquam
Viribus, & versate diu, quid ferre recusent,
Quid valeant humeri. cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deseret hunc, nec lucidus ordo.
Ordinis hæc virtus erit & Venus, aut ego fallor,
Ut jam nunc dicat, jam nunc debentia dici
Pleraque differat, & præsens in tempus omittat
Hoc amet, hoc spernat promissi carminis auctor,
In verbis etiam tenuis, cautusque serendis.
Dixeris egregie, notum si callida verbum
Reddiderit junctura novum. si forte necesse est
Indicis monstrare recentibus abdita rerum,
Fingere cinctutis non exaudita Cethegis
Continget, dabiturque licentia sumpta pudenter
Et nova fictaque nuper habebunt verba fidem, si
Græco fonte cadant, parce detorta. quid autem

Cæcilio, Plautoque dabit Romanus, ademptum
Virgilio Varioque? ego cur acquirere pauca
Si possum, invideor? cum lingua Catonis, & Enni
Sermonem patrium ditaverit, & nova rerum
Nomina protulerit? licuit, semperque licebit
Signatum præsente nota producere nomen.
Ut sylvæ foliis pronos mutantur in annos,
Prima cadunt: ita verborum vetus interit ætas,
Et juvenum ritu florent modo nata vigentque.
Debemur morti nos, nostraque, sive receptus,
Terra Neptunus, classeis Aquilonibus arcet
Regis opus, sterilisve diu palus, aptaque remis
Vicinas urbeis alit, & grave sentit aratrum,
Seu cursum mutavit iniquum frugibus amnis,
Doctus iter melius. Mortalia facta peribunt,
Nedum sermonum stet honos, & gratia vivax.
Multa renascentur, quæ jam cecidere, cadentque
Quæ nunc sunt in honore, vocabula, si volet usus:
Quem penes arbitrium est, & jus, & norma loquendi.
Res gestæ regumque, ducumque, & tristia bella,
Quo scribi possent numero, monstravit Homerus,
Versibus impar ter junctis querimona primum,
Post etiam inclusa est voti sententia compos.
Quis tamen exiguos elegos emiserit auctor,
Grammatici certant, & adhuc sub judice lis est.
Archilochum proprio rabies armavit jambo,
Hunc socci cepere pedem, grandesque cothurni,
Alternis aptum sermonibus & populareis
Vincentem strepitus, & natum rebus agendis.
Musa dedit fidibus Divos, puerosque Deorum,
Et pugilem victorem, & equum certamine primũ,
Et juvenum curas, & libera vina referre.

Des-

Descriptas servare vices, operumque colores,
Cur ego, si nequeo, ignoroque, poëta salutor?
Cur nescire, pudens prave, quam discere malo?
Versibus exponi tragicis res comica non vult:
Indignatur item privatis, ac prope socco
Dignis carminibus narrari cœna Thyestæ.
Singula quæque locum teneant sortita decenter,
Interdum tamen & vocem comœdia tollit,
Iratusque Chremes tumido delitigat ore:
Et tragicus plerumque dolet sermone pedestri.
Telephus & Peleus, cum pauper & exul uterque
Projicit ampullas, & sesquipedalia verba,
Si curat cor spectantis tetigisse querela,
Non satis est pulchra esse poëmata: dulcia sunto,
Et quocunque volent, animum auditoris agunto,
Ut ridentibus arridet, ita flentibus adsunt
Humani vultus. Si vis me flere, dolendum est
Primum ipsi tibi: tunc tua me infortunia lædent.
Telephe, vel Peleu, male si mandata loqueris,
Aut dormitabo, aut ridebo. Tristia mœstum
Vultum verba decent: iratum, plena minarum:
Ludentem, lasciva: severum, seria dictu.
Format enim natura prius nos intus ad omnem
Fortunarum habitum: juvat, aut impellit ad iram,
Aut ad humum mœrore gravi deducit, & angit:
Post effert animi motus interprete lingua.
Si dicentis erunt fortunis absona dicta,
Romani tollent equites, dederitesque cachinnum.
Interert multum, Davusne loquatur, an heros:
Maturusne senex, an adhuc florente juventa
Fervidus: an matrona potens, an sedula nutrix:
Mercatorne vagus, cultorne virentis agelli:
Colchus, an Assyrius: Thebis nutritus, an Argis,

Aut famam sequere, aut sibi convenientia finge
Scriptor, honoratum si forte reponis Achillem:
Impiger, iracundus, inexorabilis, acer:
Jura neget sibi nata, nihil non arroget armis.
Sit Medea ferox, invictaque, flebilis Ino,
Perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.
Si quid inexpertum scenæ committis, & audes
Personam formare novam, servetur ad imum
Qualis ab incepto processerit, & sibi constet.
Difficile est proprie communia dicere: tuque
Rectius Iliacum carmen deducis in actus,
Quam si proferres ignota indictaque primus.
Publica materies privati juris erit, si
Nec circa vilem patulumque moraberis orbem:
Nec verbum verbo curabis reddere, fidus
Interpres: nec desilies imitator in arctum,
Unde pedem proferre pudor vetet, aut operis lex;
Nec sic incipies ut scriptor cyclicus olim:
FORTUNAM Priami cantabo, & nobile bellum.
Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?
Parturiunt montes; nascetur ridiculus mus.
Quanto rectius hic, qui nil molitur inepte:
Dic mihi Musa virum, captæ post tempora Trojæ,
Qui mores hominum multorum vidit, & urbes.
Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
Cogitat, ut speciosa dehinc miracula promat,
Antiphatem, Scyllamque, & cum Cyclope Charybdim.
Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec gemino bellum Trojanum orditur ab ovo.
Semper ad eventum festinat, & in medias res
Non secus ac notas, auditorem rapit: & quæ
Desperat tractata nitescere posse, relinquit;

Atque ita mentitur, sic veris falsa remiscet,
Primo ne medium, medio ne discrepet imum.
Tu, quid ego & populus mecum desideret, audi.
Si plausoris eges aulæa manentis, & usque
Sessuri donec cantor, vos plaudite, dicat:
Ætatis cujusque notandi sunt tibi mores,
Mobilibusque decor naturis dandus & annis.
Reddere qui voces jam scit puer, & pede certo
Signat humum, gestis paribus colludere, & iram
Colligit, ac ponit temere, & mutatur in horas.
Imberbis juvenis tandem custode remoto,
Gaudet equis, canibusque, & aprici gramine campi:
Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,
Utilium tardus provisor, prodigus æris,
Sublimis, cupidusque & amata relinquere pernix.
Conversis studiis, ætas, animusque virilis
Quærit opes & amicitias, inservit honori,
Commisisse cavet, quod mox mutare laboret.
Multa senem circumveniunt incommoda: vel quod
Quærit, & inventis miser abstinet, ac timet uti:
Vel quod res omneis timide, gelideque ministrat,
Dilator, spe longus, iners, avidusque futuri:
Difficilis, querulus, laudator temporis acti
Se puero, censor castigatorque minorum.
Multa ferunt anni venientes commoda secum,
Multa recedentes adimunt: ne forte seniles
Mandentur juveni partes, pueroque viriles.
Semper in adjunctis ævoque morabimur aptis.
Aut agitur res in scenis, aut acta refertur.
Segnius irritant animos demissa per aurem,
Quam quæ sunt oculis subjecta fidelibus, & quæ
Ipse sibi tradit spectator, non tamen intus

Digna geri promes in ſcenam : multaque tolles
Ex oculis, quæ mox narret facundia præſens.
Nec pueros coram populo Medea trucidet :
Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus:
Aut in avem Progne vertatur, Cadmus in anguem,
Quodcunque oſtendis mihi ſic incredulus odi.
Neve Minor, neu ſit quinto productior actu.
Fabula, quæ poſci vult, & ſpectata reponi.
Nec Deus interſit, niſi dignus vindice nodus
Inciderit : nec quarta loqui perſona laboret.
Actoris partеis chorus, officiumque virile
Defendat : neu quid medios intercinat actus,
Quod non propoſito conducat & hæreat apte.
Ille bonis faveatque, & conſilietur amicis,
Et regat iratos, & amet peccare timenteis :
Ille dapes laudat menſæ brevis, ille ſalubrem
Juſtitiam, legeſque, & apertis otia portis.
Ille tegat commiſſa, deoſque precetur, & oret,
Ut redeat miſeris, abeat fortuna ſuperbis.
Tibia non ut nunc, orichalco vincta, tubæque
Æmula, ſed tenuis ſimplexque foramine pauco
Aſpirare, & adeſſe choris erat utilis, atque
Nondum ſpiſſa nimis complere ſedilia flatu.
Quo ſane populus numerabilis, ut pote parvus,
Et frugi, caſtuſque verecunduſque coibat
Poſtquam cœpit agros extendere victor, & urbem
Latior amplecti murus : vinoque diurno
Placari Genius feſtis impune diebus :
Acceſſit numeriſque modiſque licentia major.
Indoctus quid enim ſaperet, liberque laborum,
Ruſticus, urbano confuſus, turpis honeſto ?
Sic priſcæ motumque & luxuriam addidit arti
Tibicen, traxitque vagus per pulpita veſtem.

Sic etiam fidibus voces crevere severis,
Et tulit eloquium insolitum facundia præceps,
Utiliumque sagax rerum & divina futuri
Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.
Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum,
Mox etiam agrestes Satyros nudavit, & asper
Incolumi gravitate jocum tentavit: eo quod
Illecebris erat & grata novitate morandus
Spectator, functusque sacris, & potus, & exlex.
Verum ita risores, ita commendare dicaces
Conveniet Satyros, ita vertere seria ludo,
Ne quicunque Deus, quicunque adhibebitur heros,
Regali conspectus in auro nuper & ostro,
Migret in obscuras humili sermone tabernas,
Aut dum vitat humum, nubes & inania captet,
Effutire leves indigna tragœdia versus,
Ut festis matrona moveri jussa diebus,
Intererit Satyris paulum pudibunda protervis.
Non ego inornata & dominantia nomina solum,
Verbaque, Pisones, Satyrarum scriptor amabo:
Nec sic enitar tragico differre colori.
Ut nihil interfit, Davusne loquatur, & audax
Pythias, emuncto lucrata Simone talentum:
An custos, famulusque Dei Silenus alumni.
Ex noto fictum carmen sequar: ut sibi quivis
Speret idem: sudet multum, frustraque laboret
Ausus idem: tantum series, juncturaque pollet,
Tantum de medio sumptis accedit honoris.
Sylvis deducti caveant, me judice, Fauni,
Ne velut innati triviis, ac pene forenses,
Aut nimium teneris juvenentur versibus unquam,
Aut immunda crepent, ignominiosaque dicta.
Offenduntur enim, quibus est equus, & pater, & res

Nec si quid fricti ciceris probat, & nucis emptor,
Æquis accipiunt animis, donantve corona.
Syllaba longa brevi subjecta, vocatur iambus
Pes citus: unde etiam trimetris accrescere jussit
Nomen iambeis, cum senos redderet ictus,
Primus ad extremum similis sibi, non ita pridem,
Tardior ut paulo graviorque veniret ad aures,
Spondeos stabileis in jura paterna recepit
Commodus & patiens: non ut de sede secunda
Cederet, aut quarta socialiter hic & in Acci
Nobilibus trimetris apparet rarus, & Enni,
In scenam missos magno cum pondere versus,
Aut operæ celeris nimium, curaque carentis,
Aut ignoratæ premit artis crimine turpi.
Non quivis videt immodulata poëmata judex,
Et data Romanis venia est indigna poëtis.
Idcircone vager, scribamque licenter? an omneis
Visurus peccata putem mea, tutus & intra
Spem veniæ cautus? vitavi denique culpam,
Non laudem merui. Vos exemplaria Græca
Nocturna versate manu, versate diurna.
At nostri proavi Plautinos & numeros, &
Laudavere sales: nimium patienter utrumque,
Ne dicam stulte, mirati, si modo ego & vos
Scimus inurbanum lepido seponere dicto,
Legitimumque sonum digitis callemus, & aure.
Ignotum tragicæ genus invenisse Camœnæ
Dicitur, & plaustris vexisse poëmata Thespis:
Quæ canerent, agerentque perunctis fæcibus ora.
Post hunc personæ, pallæque repertor honestæ
Æschylus, & modicis instravit pulpita tignis,
Et docuit magnumque loqui, nitique cothurno.
Successit vetus his comœdia, non sine multa

Laude: sed in vitium libertas excidit, & vim
Dignam lege regi, lex est accepta, chorusque
Turpiter obticuit sublato jure nocendi.
Nil intentarum nostri liquere poëtæ:
Nec minimum meruere decus, vestigia Græca
Ausi deserere, & celebrare domestica facta:
Vel qui prætextas, vel qui docuere togatas.
Nec virtute foret, clarisque potentius armis,
Quam lingua, Latium: si non offenderet unumquenque poëtarum lim æ labor, & mora. vos ô
Pompilius sanguis carmen reprehendite, quod non
Multa dies, & multa litura coercuit, atque
Perfectum decies non castigavit ad unguem.
Ingenium misera quia fortunatius arte
Credit, & excludit sanos Helicone poëtas
Democritus, bona pars non ungues ponere curat,
Non barbam: secreta petit loca, balnea vitat.
Nanciscetur enim pretium nomenque poëtæ,
Si tribus Anticyris caput insanabile nunquam
Tonsori Licino commiserit. ô ego lævus,
Qui purgo bilem sub verni temporis horam?
Non alius faceret meliora poëmata: verum
Nil tanti est. ergo fungar vice cotis, acutum
Reddere quæ ferrum valet, exsors ipsa secandi,
Munus & officium nil scribens ipse docebo.
Unde parentur opes: quid alat, formetque poëtam;
Quid deceat, quid non quo virtus, quo ferat error,
Scribendi recte, sapere est principium & fons.
Rem tibi Socraticæ poterunt ostendere chartæ,
Verbaque provisam rem non invita sequentur.
Qui didicit, patriæ quid debeat & quid amicis,
Quo se amore parens, quo frater amandus, & hospes:

Quod sit conscripti, quod judicis officium: quæ
Partes in bellum missi ducis, ille profecto
Reddere personæ scit convenientia cuique.
Respicere exemplar vitæ morumque jubebo
Doctum imitatorem, & veras hinc ducere voces,
Interdum speciosa locis, morataque recte
Fabula, nullius Veneris, sine pondere, & arte,
Valdius oblectat populum meliusque moratur,
Quam versus inopes rerum, nugæque canoræ.
Grajis ingenium, Grajis dedit ore rotundo
Musa loqui præter laudem, nullius avaris.
Romani pueri longis rationibus assem,
Discunt in partes centum diducere, dicat
Filius Albani, si de quincunce remota est
Uncia, quid superat? poteras dixisse triens. eu,
Rem poteris servare tuam, redit uncia: quid sit?
Sentis. ad hæc animos ærugo, & cura peculi
Cum semel imbuerit, speramus carmina fingi
Posse linenda cedro, & lævi servanda cupresso?
Aut prodesse volunt, aut delectare poëtæ:
Aut simul & jucunda, & idonea dicere vitæ.
Quidquid præcipies, esto brevis, ut cito dicta
Percipiant animi dociles, teneantque fideles.
Omne supervacuum pleno de pectore manat.
Ficta voluptatis causa, sint proxima veris.
Nec quodcunque volet, poscat sibi fabula credi:
Neu pransæ Lamiæ vivum puerum extrahat alvo
Centuriæ seniorum agitant expertia frugis:
Celsi prætercunt austera poëmata Rhamnes.
Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci,
Lectorem delectando pariterque monendo.
Hic meret æra liber Sosiis. hic & mare transit,
Et longum noto scriptori prorogat ævum.

Sunt

Sunt delicta tamen quibus ignovisse velimus.
Nam neque chorda sonum reddit, quem vult manus & mens:
Poscentique gravem persæpe remittit acutum:
Nec semper feriet quodcumque minabitur arcus.
Verum ubi plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar maculis quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cavit natura. quid ergo?
Ut scriptor si peccat idem librarius usque,
Quamvis est monitus, venia caret: & citharœdus
Ridetur, chorda qui semper oberrat eadem.
Sic mihi, qui multum cessat, fit Chœrilus ille,
Quem bis terque bonum cum risu miror, & idem
Indignor, quandoque bonus dormitat Homerus.
Verum opere in longo fas est obrepere somnum.
Ut pictura, poësis erit, quæ, si propius stes,
Te capiet magis, & quædam si longius abstes.
Hæc amat obscurum: volet hæc sub luce videri,
Judicis argutum quæ non formidat acumen.
Hæc placuit semel, hæc decies repetita placebit,
O major juvenum, quamvis & voce paterna
Fingeris ad rectum, & per te sapis, hoc tibi dictum
Tolle memor: certis medium & tolerabile rebus
Recte concedi. consultus juris, & actor
Causarum mediocris, abest virtute diserti
Messalæ, nec scit quantum Cascellius Aulus:
Sed tamen in pretio est. Mediocribus esse poëtis
Non homines, non Dii, non concessere columnæ
Ut gratas inter mensas symphonia discors,
Et crassum unguentum, & Sardo cum melle papaver
Offendunt, poterat duci quia cœna sine istis:
Sic animis natum inventumque poëma juvandis,
Si paulum à summa discessit, vergit ad imum.

Ludere qui neſcit, campeſtribus abſtinet armis;
Indoctuſque pilæ, diſcive, trochive quieſcit,
Ne ſpiſſæ riſum tollant impune coronæ:
Qui neſcit, verſus tamen audet fingere. quid ni?
Liber & ingenuus, præſertim cenſus equeſtrem
Summam nummorum, vitioque remotus ab omni.
Tu nihil invita dices faciesve Minerva;
Id tibi judicium eſt, ea mens: ſi quid tamen olim
Scripſeris, in Metii deſcendat judicis aures,
Et patris, & noſtras, nonumque prematur in annum,
Membranis intus poſitis delere licebit
Quod non ediderís: Neſcit vox miſſa reverti.
Silveſtreis homines ſacer interpreſque Deorum
Cædibus, & victu fœdo deterruit Orpheus,
Dictus ob hoc lenire tigreis rapidoſque leones.
Dictus & Amphion Thebanæ conditor arcis
Saxa movere ſono teſtudinis, & prece blanda
Ducere quo vellet. fuit hæc ſapientia quondam,
Publica privatis ſecernere, ſacra profanis:
Concubitu prohibere vago: dare jura maritis:
Oppida moliri, leges incidere ligno.
Sic honor, & nomen divinis vatibus, atque
Carminibus venit. poſt hos inſignis Homerus,
Tyrtæuſque mares animos in Martia bella
Verſibus exacuit. dictæ per carmina ſortes,
Et vitæ monſtrata via eſt, & gratia regum
Pieriis tentata modis, ludusque repertus,
Et longorum operum finis. ne forte pudori
Sit tibi Muſa lyræ ſolers, & cantor Apollo.
Natura fieret laudabile carmen an arte,
Quæſitum eſt. ego nec ſtudium ſine divite vena,
Nec rude quid proſit video ingenium: alterius ſic
Altera poſcit opem res, & conjurat amice.

Qui ſtudet optatam curſu contingere metam,
Multa tuli fecitque puer, ſudavit, & alſit:
Abſtinuit Venere & vino, qui Pythia cantat
Tibicen, didicit prius, extimuitque magiſtrum;
Nunc ſatis eſt dixiſſe, Ego mira poëmata pango.
Occupet extremum ſcabies, mihi turpe relinqui eſt,
Et, quod non didici, ſane neſcire fateri.
Ut præco ad merceis turbam qui cogit emendas,
Aſſentatores jubet ad lucrum ire poëta
Dives agris, dives poſitis in fœnore nummis.
Si vero eſt, unctum qui recte ponere poſſit.
Et ſpondere levi pro paupere, & eripere atris
Litibus implicitum: mirabor, ſi ſciet inter-
noſcere mendacem verumque beatus amicum.
Tu ſeu donaris, ſeu quid donare velis cui,
Nolito ad verſus tibi factos ducere plenum
Lætitiæ, clamabit enim, pulchre, bene, recte:
Palleſcet ſuper his: etiam ſtillabit amicis
Ex oculis rorem: ſaliet, tundet pede terram.
Ut, qui conducti plorant in funere, dicunt,
Et faciunt prope plura dolentibus ex animo: ſic
Deriſor vero plus laudatore movetur.
Reges dicuntur multis urgere culullis,
Et torquere mero, quem perſpexiſſe laborent,
An ſit amicitia dignus, ſi carmina condes,
Nunquam te fallant animi ſub vulpe latentes.
Quintilio ſi quid recitares, corrige, ſodes,
Hoc, aiebat, & hoc. melius te poſſe negares
Bis terque expertum fruſtra, delere jubebat
Et male tornatos incudi reddere verſus.
Si defendere delictum, quam vertere, malles;
Nullum ultra verbum, aut operam ſumebat inanem,
Quin ſine rivali teque & tua ſolus amares,

Vir bonus & prudens versus reprehendet inertes:
Culpabit duros, incomptis allinet atrum.
Transverso calamo signum: ambitiosa recidet
Ornamenta: parum claris lucem dare coget:
Arguet ambigue dictum; mutanda notabit;
Fiet Aristarcus; nec dicet, cur ego amicum
Offendam in nugis? hæ nugæ seria ducent
In mala, derisum semel, exceptumque sinistre.
Ut mala quem scabies, aut morbus regius urget,
Aut fanaticus error, & iracunda Diana,
Vesanum tetigisse timent, fugiuntque poëtam,
Qui sapiunt: agitant pueri, incautique sequuntur.
Hic, dum sublimeis versus ructatur, & errat,
Si veluti merulis intentus decidit auceps
In puteum, foveamque: licet, Succurrite, longum
Clamet, Io cives, non sit, qui tollere curet.
Si quis curet opem ferre & demittere funem,
Qui scis, an prudens huc se dejecerit? atque
Servari nolit? dicam, Siculique poëtæ
Narrabo interitum. Deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Ætnam
Insiluit. sit jus, liceatque perire poëtis.
Invitum qui servat, idem facit occidenti.
Nec semel hoc fecit: nec, si retractus erit, jam
Fiet homo, & ponet famosæ mortis amorem.
Nec satis apparet cur versus factitet: utrum
Minxerit in patrios cineres, an triste bidental
Moverit incestus. certe furit, ac velut ursus,
Objectos caveæ valuit si frangere clathros,
Indoctum doctumque fugat recitator acerbus.
Quem vero arripuit, tenet, occiditque legendo,
Non missura cutem, nisi plena cruoris, hirudo.
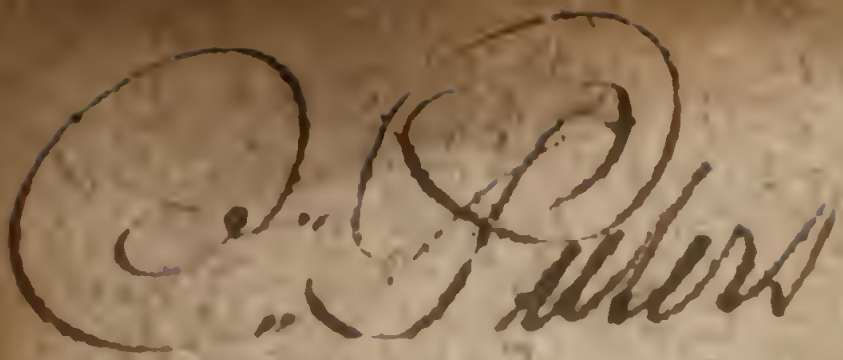
FINIS.